

Quo vadis, avagy merre tartasz Város?

A főváros jövőjéről | Finta Sándor, Budapest főépítésze

Az urbanisztika oktatásáról | Benkő Melinda, Körmeny Imre

A város múltjáról és jelenéről | Ekler Dezső építész

Lakatlan épületek | Polyák Levente

Smart City | Szemerey Samu

Élhető lakótelep? | László Tamás építész, a XV. kerület polgármestere

---

Tartalom

- 04 Magyar Építész Kamara – Város és vidéke a válság után**
- 05 Közlönytől közlönyig**
Ybl-díjas építészünk, 2013-ban | Szakmai elismerések
Állami kitüntetések március 15. alkalmából | Az építész szakma elismerései
A Magyar Építész Kamara a Construmán | Előadások és kreditpont a Kamara standján
Fémlemezfedések az építészetben | Pályázati felhívás
- 13 Quo vadis, avagy merre tartasz?**
A városfejlesztés kihívásai | Budapest főépítésze a város elmúlt egy évről
A reciklált város | A lakatlan ingatlanok problémája és lehetőségei
A városépítészlet helyzete | Az urbanisztika oktatásának kihívásai
Budapestet a múltjából kell megérteni | Másféppen szemlélve a várost és a társadalmat – I. rész
A településépítészlet lehetőségei | Értékrendről, toronyházakról, a városi közösségek szerepéről
A szerzők a városba mennek | Smart City a 21. században
Az építészlet az igazságosság művészete | Építészlet és közösségfejlesztés Budapest XV. kerületében – I. rész
Változó funkciókkal kell tervezni | Interjú Pandula András építésszel, rehabilitációs mérnökkel
- 50 Hírünk a világban**
Művészet a köztereken | Sikeres magyar kezdeményezés és megvalósulása Franciaországban
- 52 Építészlet és társzművészetek**
Irányított véletlen | Városok textílienyomata
- 54 Kiállítás**
Magyar projekt Berlinben | Városi organizmus
- 57 Szakmagyorkorlás**
A tervező és szakértő mérnöki kamarai törvényi változásai

CONSTRUMA

2013. április 10–14.

hungexpo kiállítás
programod van

Az építőipar legnagyobb hazai szakkiállítása, az építőipari – épületgépészeti – településfejlesztési kiállítások meghatározó eleme.

- Fókuszban a „zöld” építőanyagok
- Új esemény: RENEÓ – Megújuló energiák szakkiállítása
- Betétkiállítások: DACH-TECH, FRONTÁL, INTER-ISOLA
- Tematikus napok – kreditpontos konferenciák
- MÉK tagoknak a kiállítás megtekintéséért 1 kredit pont

Bővebb információ: www.hungexpo.hu/construma

HUNGAROTHERM

HUNGAROTHERM
RENEO

URB:ICON

OTTHON
Design

Város és vidéke a válság után

Hogyan alakulnak településeink az elkövetkező időben?

Város és vidék fizikai keretei pontosan lekövetik a társadalmi mozgásokat, hosszan ható nyomokat hagyva maguk után. A válság következtében újabb fordulóponthoz érkezett a magyar társadalom, és nyugodtan

mondhatjuk, a város és vidéke épített környezetének alakulása. Merrefelé tart a társadalom, merrefelé tart a város és vidéke? Milyen erők mozgatják, alakítják ezt a térségi keretet, mit tehet a szakma ebben a helyzetben? Ezekre a kérdésekre keressük a választ a jelen lapszámban.

Az idősebb generáció végigélte azt a folyamatot, amely a mai helyzethez elvezetett. Emlékeinket felidézve lejátszhatjuk azt a filmet, ahogyan gyerekkorunk egységes világa először csak bátortalan lépésekkel, majd egyre gyorsuló tempóban alakult át, esett szét, töredezett részeire. És ebben a folyamatban a szakma derekasan kivette a részét.

Miért mondom, hogy gyerekkorunkban egységben volt a világ? Abban az időben a falu, a város és a főváros még őrizte azt a karakterét, amelyeket az európai városfejlődés általános szabályai alakítottak ki. Ezt a folyamatot Hajnal István plasztikusan írja le kitűnő tanulmányában, Az európai város kialakulásában (Városi Szemle, 1941).

Az első időszakban, a háborút követő újjáépítési időben (1945–1959) elsősorban a sebek gyógyítására tellett energia, csak kísérletképpen jelentek meg azok a törekvések, amelyekben az építészeti új elveit ki lehetett próbálni Sztálinvárosban, Miskolcon és még néhány további helyen.

A gyökeres átrendeződés 1960–1990 között következett be. Harminc év alatt sikerült átalakítani az országot. Ekkor vesztette el gazdálkodási életterét és hagyta ott a falut tömegével a parasztság, ekkor nőttek ki a városok addigi térszerkezetét felrobbantó lakótelepek. Ekkor történt a meglévő épületállomány leromlása, karbantartásuk megszűnése. A szakma egyfajta lelkesedéssel viszonyult a történetekhez, hiszen ennyi feladat, terveznivaló város, városrész, épület talán csak a kiegyezést követő gazdasági fellendülés idején volt. Az építető a politikai uralkodó osztály, a városalkotó a tervező építész volt – a technológia adta keretek között. A várostervező irodák 10 000–100 000 lakosú településrészek terveit készítették. Az egyetemi feladatok hasonló léptékű, ideális városokról szóltak. Arról azonban nem beszélt senki, hogy milyen hatást okoz a gyökereiből kiszakított emberek számára az új életforma és mi fog történni egy emberöltő múlva.

A következő nagy korszak 1990–2010. A káosz tovább fokozódott. Ekkor a legfőbb építető és városformáló erő a magánszféra – közvetlenül és közvetetten. Ekkor jelenik meg az ingatlanfejlesztő, aki a városi szituációt elsősorban haszonszerzés szempontjából értelmezi. Az építész is kettéválik, a kvázi közérdeket képviselő szabályozóra, és alapjában – mert tőle kapja a megbízást – az építető érdekeit szem előtt tartó tervezőre. A városlakónak sok jót ez az időszak sem hozott. A törvények ugyan biztosították a beleszólás jogát, de valójában az elvont szabályozások nehezen történő átláthatósága elfedte a tényleges beleszólás lehetőségét. A pártpolitikus osztály hamar felismerte, hogy a szabályozási tervek elfogadása kitűnő terep a politikai alkuk megkötésére.

A válság következtében mélypontra jutott az építés, ami valószínűleg nem mindig lesz így. A társadalom fizikai kereteit is folyamatosan meg kell újítani. Hogy ez miképpen történhet, arra keressük most a választ.

Noll Tamás
MÉK elnök

Ybl-díjas építészeink, 2013-ban

Szakmai elismerések

Március 15-e alkalmából az alábbi díjakkal és kitüntetésekkel ismerték el a szakma képviselőit. Pintér Sándor belügyminiszter a legmagasabb szakmai elismerést jelentő Ybl-díjakat a következő tervezőknek adta át:

Dr. Bachmann Bálint DLA

a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar dékánját magas minőségben tervezett és kivitelezett épületein túl a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Karán végzett oktatói tevékenysége, a Breuer Marcell Doktori Iskola megalapítása és működtetése, valamint a XIII. Velencei Építészeti Biennálé Magyar Pavilonjának kurátori munkája elismeréséül

Velencei Építészeti Biennálé, 2012

Dr. Ferencz Marcel István DLA

a Debreceni Egyetem Műszaki Kar Építésmérnöki Tanszékének főiskolai tanára, a Pro Architectura-díjas Hun Fürdő tervezője, a 2010. évi Velencei Építészeti Biennálé Magyar Pavilonjának építészeti, társkurátori munkájáért, közéleti szerepvállalásáért, valamint a Debreceni Egyetem Építésmérnöki Tanszékén végzett oktatói tevékenysége elismeréséül

Hun Fürdő, Bodrogkeresztúr

Kravár Ágnes

nyugalmazott építész és vezető tervező, a soproni Domonkos udvari lakóépület, a kőszegi Kastélyszálló és a pécs-váradai István király Szálloda tervezője, aki munkáiban Kós Károly és Makovecz Imre örökségét viszi tovább.

István király Szálloda, Pécsvárad

Molnár Csaba DLA

Hagyománytisztelete, szakmai igényessége, az általa tervezett épületeken megmutatkozó szakszerű racionalitás, valamint az építészeti grafika oktatásában kifejtett munkássága elismeréséül és a fertődi Eszterházy-kastély felújításáért.

Fertődi-kastély homlokzatfelújítása

Sisa Béla

nyugalmazott okleveles építésmérnök, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésmérnöki Kar Rajzi és Formaismereti Tanszék egyetemi docense, Kós Károly-díjas építész, a népi építészeti értékeinek megőrzéséért, fennmaradásáért végzett sok évtizedes áldozatos munkája, valamint építészettörténeti munkássága elismeréséül.

Tihanyi felújított parasztház

Állami kitüntetések március 15. alkalmából

Az építész szakma elismerései

Magyar Érdemrend középkereszt a csillaggal:
Csete György Kossuth-díjas építész,

Magyar Érdemrend középkeresztje:

Ferencz István Kossuth-díjas építész, tervezőművész a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem egyetemi tanára,
Janáky György Ybl Miklós-díjas építész, a Janáky és Füredi Építészstúdió Kkt. alapítója, tulajdonosa;

Széchenyi-díj:

Marosi Miklós, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, Ybl Miklós-díjas építész, a KÖZTI Zrt. főépítésze, a középület-tervezés széles skálájára – különösen a kórháztervezésre – kiterjedő, újító jellegű funkcionális és szerkezeti megoldásaival, valamint a részletek pontos kimunkálásával példaként szolgáló gazdag életművéért, szakmai-közéleti tevékenysége elismeréseként.

Magyar Érdemrend Tiszti Keresztje:

Andor Anikó PhD, kert- és tájépítész, címzetes egyetemi docens, a Tornyai János Kulturális Városnegyed közterületeinek kialakítása mellett a hódmezővásárhelyi Zrínyi utca, a Kálvin János tér, a Hősök tere, a Szegfű utca tervezéséért.
Sipos György, a Tér és Forma Szeged Építéstervező Kft. ügyvezetője, építész-vezetőtervező, a Csongrád Megyei Építész Kamara FEB elnöke, a hódmezővásárhelyi Szerb Ortodox templom felújításának tervezéséért.
Vesmás Péter, a Tér és Forma Szeged Építéstervező Kft. építész, a Csongrád Megyei Építész Kamara alelnöke, a Tornyai János Múzeum bővítésének és felújításának tervezéséért.
Kovács Árpád, az Újirány Csoport – Újirány Tájépítész Kft. tájépítésmérnöke, a Dr. Rapcsák András utca kialakításának tervezéséért.

A Magyar Építész Kamara a Construmán

Előadások és kreditpont a Kamara standján

A tavalyi sikeren felbuzdulva az idei, április 10–14-e között tartandó Construmán is aktív részvételt tervez a MÉK. Tavaly a kiállítás mind az öt napján neves szakmabeliek tartottak előadásokat és beszélgetéseket, és ezt idén is hasonlóan tennénk. A szerdai nyitónapon az építészek, április 11-én a belsőépítészek, 12-én pedig a tájépítészek előadásait hallgathatják meg az érdeklődők, míg a hétfőig a műemléki és településtervező szakemberek fellépése

várható. A program még finomodik, ami azonban már most is tudható, hogy a tavalyi terület duplája, közel 100 négyzetméteres stand fogadja az érdeklődőket, akik ülve hallgathatják végig a vetített előadásokat, amelyek remélhetően idén is olyan színvonalasak lesznek, mint az elmúlt évben. S miként eddig is, a MÉK tagjai a standon gyűjthetik be a Construma látogatásért járó kreditpontot. A részletes programról a www.mek.hu-oldal, illetve a MÉK hírlevele tájékoztat.

Fémlemezfedések az építészetben

Pályázati felhívás

Pályázat a ma és a jövő építészeti számára fémlemez burkolatok alkalmazási lehetőségeinek bemutatására. A Prefa Hungária Kft. harmadik alkalommal hirdeti meg országos, nyilvános versenypályázatát, amelynek keretei között a minőségi fémlemezfedések és burkolatok, műemlék épületeken vagy modern környezetben történő határtalan és időtálló felhasználását kívánja díjazni és bemutatni. Mindezt a ma építésztervezőinek szemén át és a jövő építészeinek fantáziáját is segítségül hívva.

Építész és építészhallgatói kategória

Az A. kategóriában építészek PREFA anyaggal fedett – burkolt, megvalósult épületek (középületek, lakóházak, műemlék épületek), vagy PREFA termék felhasználásával készült építési engedéllyel rendelkező tervek (középületek, lakóházak, műemlék épületek) és dokumentáció benyújtásával pályázhatnak.

A B. kategória építészhallgatók egyéni vagy csoportos ötlet/tervpályázata, ahol a hallgató az általa választott bármilyen középületen, vagy lakóépületen (minimum 4 lakásos társasház) PREFA termékek alkalmazását mutatja be.

A pályázat időrendje

Beadási határidő: 2013. április 22. 24.00

Pályázatok benyújthatóak e-mailben, postai úton vagy személyesen; részletek a kiírásban.

Ünnepélyes eredményhirdetés: 2013. május 17. 10.00, a pályázat védnöke, a Magyar Építész Kamara székháza Kós Károly termében (Budapest, V. Ötpacsirta u. 2.).

Bíráló bizottság

- Dr. Czétényi Piroska, építész, a Magyar Építész Kamara Műemléki Tagozat elnöke
- Noll Tamás, építész, a Magyar Építész Kamara elnöke
- Bachman Zoltán, DLA, Kossuth- és Ybl Miklós-díjas építész
- Boczkó Ákos, építész, a PREFA „Fémlemezfedések az építészetben” 2012. évi pályázatának díjazott tervezője,
- Csanády Pál, építész, a Metszet főszerkesztője,
- Nemere Judit, építőmérnök, cégvezető, Prefa Hungária Kft.

Díjak, elismerések

Kategóriánként 1-1 építészeti alkotás első díjat nyer. Kategóriánként további 5-5 építészeti alkotás rangsorolás nélküli díjazásban részesülhet.

Az első díj

A. kategória:

- 250.000.- Ft pénzjutalom
- teljes ellátást tartalmazó 2 napos ausztriai tanulmányút 1 fő részére

B. kategória:

- 50.000.- Ft pénzjutalom
- teljes ellátást tartalmazó 2 napos ausztriai tanulmányút 1 fő részére

A további díjazottak elismerése

- teljes ellátást tartalmazó 2 napos ausztriai tanulmányút 1 fő részére

Szakmai támogatás:

e-mail: judit.nemere@prefa.com, tel.: (23) 511-670. További információ a pályázat lebonyolításával kapcsolatban: Build-Communication Kft. T: (23) 611-028 info@buildmarketing.hu

További információ a pályázatról, részletes kiírás, valamint a Prefa termékekről, külföldi és belföldi referencia épületek: www.prefa.hu

FELHÍVÁS

Keressük Oláh Ferenc okleveles építészmérnököt, a Budapest XII., Szendrő u. 37. szám alatti 4 lakásos sorház tervezőjét. Ezzel a névvel kamarai névjegyzékben nem szerepel tervező.

Puhl és Dajka Építész Irodája Kft.

2000 Szentendre, Angyal u. 3.

Tel.: +36 26 301 247 | Fax: +36 26 301 248

Email: info@puhlarchitect.hu

HELYREIGAZÍTÁS

Az előző számunkban, a Kertai László építészről megemlékező írásban hibásan írtuk a cikk szerzőjének, Kovács Andrásnak a nevét. Elnézését kérjük a tévedésért.

Narva Építő Kft. 1239 Budapest Ócsai út 1-3. www.narva.hu
Tel.: (+36-1) 421-4510, Fax: (+36-1) 421-4539 e-mail: epito@narva.hu

stalker
studio

stalker.hu

Építőipari kiállításcsokor, új koncepcióval

2013. április 10-14. között egy új koncepció mentén felépített építőipari – épületgépészeti – településfejlesztési kiállítási csokor várja a látogatókat a HUNGEXPO Budapesti Vásárközpontban. A csokor már öt kiállítást ölel magába: a HUNGAROTHERM (épületgépészet) és a CONSTRUMA (építőipar) megszokott párosa mellett a RENEÓ (megújuló energiák) URB:ICON (településfejlesztés) és OTTHONDesign (lakberendezés, design) kiállításokkal kiegészülve.

2013: FÓKUSZBAN A FENNTARTHATÓ „ZÖLD” ÉPÍTŐANYAGOK

A hatékony energiafelhasználású építkezés, a megújuló energiaforrások mind szélesebb körű alkalmazása már nem csak a jövő víziója, hanem jelenünk meghatározója lett. Éppen ezért a CONSTRUMA kiállítóinak jelentős hányada is ennek szellemében hozza el termékeit, szolgáltatásait, és a kapcsolódó szakmai programok közül több is foglalkozik majd a fenntartható építéssel.

TEMATIKUS NAPOK

Tovább követjük a szakmai programok terén azt az elvet, hogy minden nap egy-egy szakmára koncentrálnak segítjük látogatóink – és ezen keresztül kiállítóink – számára is a koncentrált szakmaiságot.

április 10. – Megújuló energia napja

április 11. – Épületvillamossági nap

április 12. – Tetőfedők napja

április 13. – Nyílászárók napja

HUNGAROTHERM

A HUNGAROTHERM nemzetközi fűtés-, szellőzés-, klíma- és szanitertechnikai szakkiállítás minden második évben kapcsolódik a CONSTRUMA-hoz. Most 7. alkalommal szervezi a HUNGEXPO. Az új koncepció mentén szervezett kiállítási csokor a HUNGAROTHERM kiállítói és látogatói számára is új lehetőségeket rejt magában: a szakemberek, cégek számára új irányokat, üzleti megoldásokat, a korábbinál szélesebb körű tájékoztatói lehetőséget, a nagyközönség számára pedig a teljes körű piaci áttekintést. Az idei HUNGAROTHERM a megszokott épületgépészeti termékkörök

mellé új témakörökkel is kiegészül: ezúttal a környezetvédelem (elsősorban a vízgazdálkodás) és az energetika témakörei kapnak bemutatkozási lehetőséget. A szakmai konferenciák is kapcsolódnak majd ezekhez a témakörhöz. Várhatóan nagy érdeklődés övezi majd azt a kétnapos konferencia sorozatot, mely az épületenergetika témakörét járja körül négy szekcióban április 11-12-én.

ÚJ KIÁLLÍTÁS: RENEÓ Megújuló energiák szakkiállítása A kiállítási csokor egy új taggal is bővül 2013-tól. A nemzetközi szakkiállítás a megújuló energiaforrások, energiatermelés, – ellátás, – tárolás, erőművek, energetikai háttérpar, épületvillamosság, környezetvédelem, K+F, szolgáltatások, energia-hatékony építés témakörök termékínátat foglalja magába. A RENEÓ már induláskor széleskörű szakmai támogatottságot tudhat maga mögött.

URB:ICON A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSÉRT

A csokorhoz először tavaly csatlakozott az URB:ICON Nemzetközi településfejlesztési kiállítás és projektvásár, melynek keretében a HUNGEXPO Zrt. a Magyar Urbanisztikai Tudásközponttal együtt, szeretne lehetőséget kínálni a magyar – és más Közép-Kelet-európai – önkormányzatok által már befejezett beruházási projektek, tervezett, de befektetőre váró projektek bemutatására.

A kiállításához kapcsolódó településenergetikai konferencián (április 10.) a szakemberek a közösségi épületek energiafelhasználásának optimalizálási lehetőségeit, új megoldásait járhatják körbe.

OTTHONDesign – Design felsőfokon

A kiállítási csokor leglátványosabb része az OTTHONDesign, melyet az idén gazdag szakmai program kíséri, így nem csak a lakberendezésben érintett nagyközönség számára lehet vonzó, hanem a tervezők, belsőépítészek számára is.

SAKMAI PROGRAMOK – MÉK KREDITPONTOK – MÉK RÉSZVÉTEL

A CONSTRUMA az idén is elnyerte a Magyar Építész Kamara támogatását, és a MÉK tagjai számára 1 kreditpontot ér a belépés a kiállításra (Bírálati sorszám: 2013/41)

A kiállítási csokorhoz kapcsolódó konferenciák közül több szintén kreditpontos lesz, ezekről folyamatos tájékoztatást a kiállítás honlapján találhatnak.

Itt lesz elérhető március közepétől a szakmai látogatói regisztráció, és a konferencia regisztráció is.

A kiállításon a Magyar Építész Kamara az A pavilon 208/A standon várja tagjait és az érdeklődőket.

A kiállításokról, a kapcsolódó programokról bővebb információ: www.construma.hu

VII. Rockwool Építészeti és Tűzvédelmi konferencia a Construmán

Ahhoz, hogy az építész felelősséggel tudja végezni a napi munkáját, fontos követnie az aktuális jogszabályi változásokat és megismernie azok tartalmát. Az építésügyi és tűzvédelmi terület teljes átalakításának a korszakát éljük, ezért is tartjuk fontosnak, hogy időről időre tájékoztatást adjunk a szakmát napi szinten érintő változásokról. Ezen a konferencián nem csak az előadások meghallgatására, hanem kérdések feltevésére is lesz lehetőség.

VII. Rockwool Építészeti és Tűzvédelmi konferencia

Az Épületek tervezését, kivitelezését érintő aktualitásokról, ÉTDR, OTÉK, OTSZ, ÉTV a gyakorlatban

Szervezők: Magyar Mérnöki Kamara
Tűzvédelmi tagozata és Rockwool Hungary Kft.
Konferencia Időpontja: 2013. április 11. 10:00
Helyszín: CONSTRUMA Kiállítás,
Hungexpo Budapesti Vásárközpont

A konferencia programja:

10:00–10:30	Regisztráció
10:30–11:30	Építési törvény, OTÉK és más építésügyi területet érintő jogszabályváltozások 45 perc előadás, 15 perc kérdések és válaszok
11:30–12:30	A tűz elleni védelem tervezése 45 perc előadás 15 perc kérdés (MMK Tűzvédelmi tagozat, Mészáros János)
12:30–13:00	Kávészünet
13:00–14:00	Kivitelezési és tervezési hibák tűzvédelmi szempontból – hatósági tapasztalatok 45 perc előadás, 15 perc kérdések és válaszok
14:00–15:00	ÉTDR a gyakorlatban 45 perc előadás, 15 perc kérdések és válaszok
15:00	Konferencia zárása, kiállítás megtekintése

A konferencián való részvétel ingyenes, de kötelező regisztrációhoz kötött, melyet a www.construma.hu oldalon lehet megtenni. A konferencia kreditpont akkreditációja a Magyar Építész Kamaránál és Magyar Mérnöki Kamaránál folyamatban van. Lehetőség van az előre meghirdetett témákban előzetesen kérdések beküldésére, valamint további információ igény vagy kérdés esetén is készséggel állunk rendelkezésre az alábbi címen: maria.lestyan@rockwool.com

Lestyán Mária, szakmai kapcsolatokért felelős igazgató, Rockwool Hungary Kft.
www.facebook.com/EpiteszetiTuzvedelem

VII. ROCKWOOL
Építészeti és
Tűzvédelmi
Konferencia

ÉTDR, OTÉK,
OTSZ, ÉTV
változásai
a gyakorlatban

ROCKWOOL
CREATE AND PROTECT

CONSTRUMA

32. Nemzetközi építőipari szakkiállítás

2013. április 10–14.

3D örömök

ARCAD v12 újdonságai

Dekorok és mintázatok a felületeken... az ARCAD Építészeti Tervezőrendszer legújabb v12 változata még szebb 3D megjelenítést biztosít!

Az ARCAD 12 verziója az épület kidolgozottságának bővebb, részletesebb, egyben szebb 3D megjelenítését segíti. Ennek kiszolgálására a sok újdonság mellett három új funkció került kidolgozásra:

- Vonalas mintázatok (sraffminta, téglá, kövezet, cserépminta, stb.) hozzárendelése a festett és vonalasan megjelenített 3D épületekhez. Vonalas cserépminták alkalmazása a tetőfelületeken,

térburkolatok alkalmazása tereken, téglá vagy egyéb mintázatok megjelenítése falakon, oszlopokon és egyéb felületeken. Ennek a funkciónak segítségével vonalas homlokzati, perspektívikus és metszeti rajzainkat tehetjük gyorsan, egyszerűen aprólékosan kidolgozott formájúvá.

- Felületi dekorációk rajzolása felületekre: falakra, oszlopokra dekorációs felületeket rajzolhatunk. Ezek nem töltik ki az elem teljes felületét, csak a megrajzolt tartományt. A dekorációk ha szükséges egyszerre több falat, szintet is lefedhetnek. A nyílások helyét ugyanúgy automatikusan kezeli azaz kivágja a program a falakon. Ugyanakkor mi is kivághatunk a dekorációs felületekből.

- Mintázatok felületre fesztítésének kezelése: több felületre fesztítési mód között választhatunk, melyek segítségével több síkon is átnyúlhat egy mintázat és az elem formája által választhatunk az ideális megadási módok között.

További újdonságok az ARCAD v12-ben:

- PDF nyomtatása közvetlenül
- SKP fájlok könyvtárbafűzése, 3D kezelése
- Metszet frissítése a régi rajz bővítésének megtartásával
- Födémek elvágása tető elemekkel
- A rétegek vastagsága és egyéb tulajdonsága az alkalmazás során változtatható. Ennek segítségével nem kell a rétegekészletet bővíteni, dinamikusan lehet változtatni a használat során tulajdonságait
- Nyílásoknál a beforduló réteg, toldók kezelése, választhatóvá tétele, metszete
- 3D: Napozási tervek, filmek készítése, geo-koordináták és időpont megadásával

Az épületet Tóth és Erdélyi Építész Iroda tervezte

- Un. Fehér mód a sugárkövetéssel: Nyomtatható árnyékolási képek készítése
- A háttérszínek és alapszínek keverése látványképekhez
- 3D háttérkép kombinálása háttérszínnel, ezáltal a napozási filmek követik az égbolt változását
- napkorong élethűbb megjelenítése napozási filmeknél (színváltozás, kontúr elmosása)
- és még sok más....

DesignSoft

ARCAD Építészeti Tervezőrendszer

fejlesztője és forgalmazója:

DesignSoft Kft., 1068 Budapest Benczúr u. 11

Tel./Fax: 269-1206/332-7777

www.designsoftware.com | arcadfull@gmail.com

ÚGY DÖNTÖTTÜNK, FIZETÜNK AZÉRT, HOGY ÖNT SZOLGÁLHASSA AZ **OIKOS**

VIZIÓ Azt mondják, az **OIKOS** a festékek Rolls-Royce-a, büszkék vagyunk az összehasonlításra. 18 éve minden törekvésünk, hogy az építész szakmát tájékoztassuk a világ egyik legjelentősebb tradicionális és díszítő festékeket gyártó cégéről. Termékei, amelyek szolgálják a korszerű belsőépítészetet, lehetővé teszik a mind tökéletesebb kül- és beltéren alkalmazott díszítő technikákat és fejlesztik a műemlékek helyreállításánál alkalmazott szakszerű anyagokat. **KEZDET** Az Olaszországban 27 éve alapított gyár eleinte csak egy kicsiny laboratóriumként működött, amely azért jött létre, hogy a műemléki rekonstrukcióknál alkalmazott felületkezelő anyagokat, elsősorban a Velencei Stukkót az eredeti technológia felélesztésével újra gyártsa. Ma Olaszország jelentős városainak épületei és a világ számos műemléke öregbíti 64 országban az **OIKOS** gyár és termékeinek nevét. **KÖRNYEZET** Az általunk forgalmazott összes anyag ember- és környezet barát. Az alapfestékek, felületkezelő anyagok, díszvakolatok, de még az **OIKOS** fémpfestékek, alapozók és lakkok mindegyike vizes bázisú, megfelelnek a legszigorúbb környezetvédelmi és egészségvédelmi előírásoknak, nehézfémeket és oldószereket nem tartalmaznak. **MÓDSZER** Tudjuk, hogy az építészek tervei, víziói számtalan okból nem valósulhatnak meg teljes mértékben. Ami egy-egy épületnél a végeredményt illeti, a befejező munkákra, az épület „felöltöztetésére” marad a legkevesebb pénz és energia. Mi arra biztatjuk az építészeket, hogy elképzeléseik megfogalmazásakor vegyék igénybe az **OIKOS** szolgáltatásait. Nevezetesen, jöjjenek el hozzánk és hozzák el a „feladatot”. Egyedi elképzeléseik és a betervezett anyagok ismeretében szakembereink javaslatot tesznek, technológiai segítséget nyújtanak. A bemutatásra kerülő **MINTA** az első fázisa annak a közös munkának, amelyet műhelyünkben díszítőfestő, dekorátor és demonstrátor kollégáink igénybevitelével elkészítünk. Szívesen vesszük, ha különleges igényekkel jelentkeznek, ez számunkra is kihívás. Ha a rendelkezésre álló katalógusokból és a 11.000 **OIKOS** alapszínből nem találnak kedvükre valót, műhelyünkben egyedi színeket is elkészítünk. Nem ismerünk lehetetlent a felületképzésben, a formai megvalósításban. **PREZENTÁCIÓ** Ha szükséges, a megbízót, az ügyfelet is szívesen fogadjuk bemutatótermünkben. Elkészítünk kis mennyiségű festéket helyszíni mintafelülethez, a legjobb döntés elősegítéséhez. **ÁRAK** Érdemes kitérni arra a téves információra, amit sokszor hallunk építészektől, beruházóktól, kivitelezőktől, hogy az **OIKOS** drága. Egy m² felületre 300.- és 7.000.- forint közötti áron forgalmazunk festékeket, felületkezelő anyagokat. A legmagasabb áron a Raffaello Velencei Stukkó készül mélybarna-arany színben, ennél drágább anyagot keresve sem találnak nálunk. Az **OIKOS** árainál fontos figyelembe venni, hogy minden anyag kiemelkedően nagy moshatóságú, hatszáztól több ezer mosási fázisig tisztítható, közülük nem egy igen kopásálló, így több évtizedig elkerülhető a felújítás. Az **ALKOTÁS** tisztelete az **OIKOS** szisztémából következik, ez elsődleges számunkra. Minden munkánk alapja az építész koncepciójának legteljesebb figyelembe vétele, annak szolgálata a tervezés teljes folyamatában. Segítjük a tervezőket, hogy elképzeléseiket megnézhessék mintafelületeken, hogy munkájuk tökéletes és sikeres legyen. Az építész koncepciója, mint műalkotás, a hosszú élettartam miatt maradandó lesz. **DOKUMENTÁCIÓ** Az általunk kikevert festékek mindegyikéből színmintát készítünk és a tervező, valamint a megrendelő adataival dokumentáljuk. Így lehetséges, hogy színazonos javító festéket tudunk készíteni. **KIVITELEZÉS**, ami sok esetben a tervek végrehajtásának neuralgikus pontja. Tisztában vagyunk azzal, hogy az **OIKOS** különleges felületeit csak erre kiképzett szakemberek tudják megfelelő minőségben elkészíteni. Cégünk több mint 1200 szakemberrel ismertette meg a kivitelezéshez szükséges technológiákat. Ez a szolgáltatásunk ingyenes, a bemutatáshoz szükséges anyagokat is az **OIKOS** magyarországi képviselője biztosítja. Valljuk, hogy a kivitelezés segítése eredményezheti a tervekhez hű megvalósítást. **REFERENCIA** Az **OIKOS** anyagait az elmúlt 18 év során hazánk legjelentősebb beruházásainál, műemlékek felújításánál használták. Szállodák, koncert-termek, színházak, kastélyok és templomok, valamint több ezer magán- és intézményi felhasználó elégedettségét mutatja, hogy tervezőként és megrendelőként újabb és újabb feladatokkal keresik meg cégünket. Ez az írás azoknak készült, akik még nem találtak rá az **OIKOS** festék lerakatra.

1113 BUDAPEST, DIÓSZEGI ÚT 39. TEL.: 372 6116, FAX: 372 6123, EMAIL: oikos@chello.hu

Statikus tervezőknek és
Építész tervezőknek!

Ki beszél a legjobban „Lindabul”?

Három kategóriában hirdet tervezői pályázatot a Lindab a BME szakmai támogatásával

A Lindab Kft. a BME professzoraival a könnyűszerkezetes építészet végtelen bemutatása céljából egy igazán különleges szakmai pályázatot indít 2013. március 1-jétől statikus és építésztervezők részére. A pályázat három kategóriája mindazon épület típusokat magába foglalja, melyeknél a tervező szakemberek a Lindab acél termékekkel a megrendelőik elképzeléseit megvalósíthatják a családi házaktól a komplett csarnokokig. A pályamű anyaga lehet már megvalósult épület tervei vagy még megvalósítás előtt álló kész tervanyag is.

3 PÁLYÁZATI KATEGÓRIA:

- **Az év Lindab háza 2013** címre már megvalósult lakóházakkal (családi ház, több lakásos lakóépület, társasház), középületekkel (közösségi célokot szolgáló épületek, templomok), illetve azok terveivel lehet pályázni.
- **Az év Lindab csarnoka 2013** kategóriában Lindab csarnoképületekkel lehet pályázni, akár komplett Lindab csarnokként, akár részben, valamely épületszerkezeti megoldásában Lindab gyártmányokkal, termékekkel (főtartók, másodlagos teherhordó szerkezetek és burkolatok, csatornák, kiegészítők).
- **Az év Lindab felújítása 2013** díjat a legjobb tető-, tetőszerkezet-rekonstrukció (átfedés, átépítés, bővítés, ráépítés), vagy homlokzat-felújítás (csere, műszaki fejlesztés), illetve acél könnyűszerkezetes emeletárépítés tervezője kaphatja.

A december első napjáiig beadandó anyagokban a hazai és nemzetközi szakértőkből álló zsűri elsősorban a Lindab termékek, rendszerek és a rendszerelemek különleges vagy egyedi alkalmazását keresi. Vizsgálja az épületek az épített és a természeti környezethez való illeszkedését, a projekt szakmai színvonalát, illetve – statikus pályázók esetén – a speciális tartószerkezeti konstrukciókat. Különös figyelmet fordítanak az épületek energiahatékony-ságára.

A különböző **kategóriák nyertesei pályadíjként ötszázezer forintot tartalmazó Raiffeisen bankkártyát** továbbá hazai és külföldi orgánokban publikációs és bemutatkozási lehetőségeket kapnak.

A Lindab Kft. a könnyűszerkezetes építési technológiák hazai alkalmazásának úttörőjeként jelent meg több mint 20 éve a piacon. A rendszereikben és kiegészítő szolgáltatásaikban megtestesülő hozzáadott érték nyomán mára egyértelművé vált, hogy az acél szerkezetekből megvalósított épületek a gazdasági, a közösségi és a magán célú felhasználásban is egyre elterjedtebbek. Növekvő népszerűségüket az országban egyre több mezőgazdasági, ipari vagy éppen sportszarnok, önkormányzati épület, gyár, iroda, garázs és hobby-műhely is igazolja. Az előrelépést és a vezető szerepet azonban csak a folyamatos rendszerfejlesztés és az célvű innovációk biztosítják. És mi adhatna jobb és hatékonyabb inspirációt a Lindab mérnökeinek, mint a statikusok és az építészek munkája? „Mint a borsó meg a héja” – mondaná erre Forest Gump –, olyan szoros, egymást kölcsönösen feltételező viszony van a Lindab termékei és az azokból építkező szakemberek között is. A svéd világcég könnyűszerkezetes épületelemei ugyanis – elméletileg - a variációk végtelen sorát rejtik, miközben a folyamatosan

tökéletesített rendszerek a korszerű csarnokok, gazdasági vagy magán épületek megvalósításának a legmodernebb, ugyanakkor szigorú technológiai keretét adják. A Lindab úgy biztosít a megrendelők számára számtalan egyedi lehetőséget, hogy közben a praktikum, a pontosság, a biztonság és a tartósság standardjait garantálja.

Ahogy a grammatikai szabályok a beszéd számára, úgy jelölik ki a Lindab rendszerei azt a szisztémát, amelynek kontextusában a mérnökök eredetileg alkothatnak. És miként egy jó szónok különleges fordulatai is visszahatnak magára a nyelvre, úgy egyesíti újításaiba a Lindab az építési gyakorlat leghasznosabb tapasztalatait, megoldásait.

A pályázat kiíróinak legfontosabb célja tehát, a legjobbnak ítélt konkrét épületek kijelölésével felmutatni a modern gazdaság és építészet számára megkerülhetetlen könnyűszerkezetes technológiában rejlő előnyöket és lehetőségeket, megismertetni a különböző termékalkalmazásokat a leendő megrendelőkkel, illetve a szakmával. A tervezők és statikusok munkáiban megjeleníteni azokat a szakmai eszközöket, amelyekkel a Lindab segíti az alkotókat és a kivitelezőket. Olyan szolgáltatásokat mint pl. az ArchiCAD-be beépített Lindab termékkönyvtárak, egyedi Lindab méretező és tervező szoftverek, szakmai tanácsadás, gyors és pontos műszaki adatszolgáltatás.

A pályázat közreadóinak filozófiája szerint a magyar építőipar számára a lefelé ható örvényt gerjesztő árszempennyel szemben a válságból csak az innovatív, minőségi megoldások elterjedése, a megrendelők igény- és követelményrendszerének átférfalása jelenthet kiutat.

Ennek a küldetésnek a megvalósításához várják a kiváló magyar építészek és statikusok munkáit 2013. decemberének első napjáiig.

Quo vadis, avagy merre tartasz Város?

Városok a 21. században

2006-ban olyasmi történt a világban, ami addig korábban soha nem fordult elő: a Föld lakosságának a nagyobbik fele városlakó lett. A hír korántsem lepte meg a társadalmi mozgásokat figyelő, társadalmi kérdésekkel foglalkozó kutatókat, hiszen a Városba irányuló erőteljes migráció már jó ideje érzékelhető volt.

A városlakók számának radikális növekedése önmagában is komoly problémát jelent, amelyhez legalább olyan súlyllyal társulnak az örökölt nehézségek és a közeljövő várható kihívásai. A kérdés az, hogy az építész, a városfejlesztés, az urbanisztika szakemberei milyen válaszokat képesek találni a saját eszköztárukban a Várost érintő, hosszan sorolható problémákra. Mások mellett a lakhatóság, a közlekedés, a túlnépesedtség – más oldalról az elnéptelenedés –, a légszennyezettség, az infrastrukturális fejlesztések, a zöldfelületek, a rozsdáövezetek, a város rehabilitáció, a kihasználatlanul álló épületek újrahatszósítása, a víz- és energiatakarékosság, az előregedő városrészek, a szétterülő város, a szuburbanizáció, a korszerűtlen lakótelepek felvetette kérdésekre.

Sejtettük, hogy az Építész Közlöny Műhely Várost fókuszba helyező témaválasztása csak töredékeiben lesz képes felvillantani a Város működésével, létével összefüggő kérdéseket. Mégis azt gondoljuk, sikerült sokoldalú összeállítást szerkesztenünk, amelyben kétségtelen, Budapest hangsúlyosan jelenik meg. Ám még a főváros főépítészével, Finta Sándorral folytatott beszélgetésben is számos, nem csak Budapestre jellemző problémáról esik szó, és Ekler Dezső, Budapestet szociológiai aspektusból is értelmező építész szvenvedélyes mondataiból is kihallani általános érvényességű megfogalmazásokat. Miként László Tamás, Budapest XV. kerületének építész polgármestere sem csak kerületének problémáiról beszél, amikor többek között az építész és a közösségteremtés kapcsolatát elemzi, de a város és a közösség viszonya, valamint ebben az építész szerepe elemi erővel jelenik meg Körmendy Imre szavaiban is. A Benkő Melinda tanszékvezetővel készült interjúban pedig a városépítészeti tervezés kihívásairól és összetettségéről éppen úgy szó esik, mint annak oktatásáról és arról, hogy interdiszciplinaritása ellenére az urbanisztika miért nincs még mindig a helyén kezelve sem az építészársadalomban, sem a politikában.

E bevezetőben összeállítunk minden írására nem tudunk utalni, de kettőre még feltétlenül. Az egyik Polyák Levente munkája, aki egy viszonylag új keletű városi problémára, a lakatlanná vált régi, és nem is olyan régi épületek hasznosításának nemzetközi példáira hívja fel a figyelmet, remélve, hogy előbb-utóbb nálunk is történik e téren valami. A másik Szemerey Samu tanulmánya, aki az egyén és a társadalom helyét firtatja a jelen és a közeljövő informatikai tudással behálózott, okos városában.

A témát az Építész Közlöny Műhely júniusi számában folytatjuk, elsősorban a város és a vidék kapcsolatát elemezve, mert hogy vidék nélkül város sem létezik. Még ha erről időnként meg is feledkezünk.

Rubóczki Erzsébet

A városfejlesztés kihívásai

Budapest főépítése a város elmúlt egy évéről

Finta Sándor építész két hónap híján egy éve került a főváros Városépítési Főosztályának élére és lett Budapest főépítésze. Aligha tévedünk, ha azt állítjuk, hogy bár kinevezése meglepetésként hatott, a szakma hihetetlen egyetértést mutatva fogadta el személyét. Az alábbiakban ennek a közel egy évről a szakmai tapasztalatairól kérdezzük. Mások mellett a főváros és a kerületek viszonyáról, a régióban való gondolkodásról, az együttműködés szükségességéről, az éppen társadalmi vitára bocsátott hosszú távú városfejlesztési koncepcióról.

Rubóczy Erzsébet: Mi az, amit ma belülről teljesen más-képpen lát és ítél meg, mint mikor kívülről figyelte a város fejlődését?

Finta Sándor: A város stratégiai tervezésének az irányítására kértek fel, ez volt a fő ok, amiért elvállaltam ezt a kinevezést, és tulajdonképpen ez lenne az egyik fő feladata Budapest főépítésének. Éppen az idekerülés-kor kezdődött a Belügyminis-

tériumban az új építési törvényalkotási folyamat, egy sor jogszabályi változás volt készülóban. Emlékezzünk vissza, ebben az elmúlt rövid időszakban alakult át a KÖH, létrejött a járásközpontú rendszere és életbe léptek az önkormányzati törvény egyes rendelkezései, amelyek más feladatelosztást eredményeztek a minisztériumok, a kerületek, a főváros relációiban. A feladatokat mellett megváltoztak az eljárásrendek, a tervtanács rendszer és legfőképpen a főváros településfejlesztési és településrendezési eszközei is. Az építési törvény változásával, amely ez utóbbi kérdéskört is szabályozza, az egyeztetési folyamat hosszabb lett mind a fejlesztési, mind a rendezési feladatokat érintően. Ez fontos, de nem látványos időszak volt, amelyre a vártnál nagyobb figyelmet kellett fordítani, természetesen a városfejlesztési koncepció készítése mellett. Az elkövetkezendő időszakban pedig a koncepció folytatásaként el kell készítenünk a középtávú stratégiai tervet (Integrált Településfejlesztési Stratégia – az építési törvényből következően), a területfejlesztési tervet (Budapest Területfejlesztési Koncepciója – a területfejlesztési törvényből következően), valamint a koncepcióra épülő új településszerkezeti tervet a fővárosi rendezési szabályzattal. Tehát a jogszabályi változásokból adódóan, és a 2014–2020 uniós pénzügyi ciklusra való felkészülésként is a fejlesztések tervezését és a városrendezés, szabályozás átalakítását egymással párhuzamosan kell majd végezni a következő időszakban.

RE: Mit gondol, létrejöhet-e paradigmaváltás a kerületek és a főváros együttműködésében, vagyis megértik-e azt a kerületek, hogy bármit tesznek saját területükön, annak nem csak a legszűkebb környezetre, hanem a szomszéd utcára, a szomszédos kerületre és valójában az egész fővá-

rosra is hatása lesz? Hogy nem lehet úgy tenni, mintha nem egy és ugyanazon városnak lennének a részei?

FS: A jövőben az együttműködések kulcsfontosságúak lesznek, nélkülük nem lesz dinamikája a városfejlődésnek. Sok helyen és eltérő léptékben gondolkodnak ma a városról, különböző minisztériumokban, államtitkárságokon, a fővárosban, a kerületeknél és az önkormányzatokhoz köthető gazdasági társaságoknál. Mindenhol ugyanazzal a területtel foglalkoznak, de eltérő látószöggel. Ez, a jelen gyakorlattól eltérően, csak racionalizált formában, átfogó menedzsmenttel működhet hatékonyan, hiszen sokszor különböző érdekek állnak egymással szemben, és ezen érdekeket valamilyen módon össze kell hangolni. A főváros természetesen fejlesztéseiben és a feladatellátásait illetően is a város egészéről gondolkodik, hiszen az infrastrukturális, városüzemeltetési rendszerek, az átfogó fejlesztések, vagy éppen a Duna, nem állnak meg a kerület határokánál. Ugyanígy nem lehet önfenntartó városgazdálkodást sem a kerülethatárokon építeni.

A kerületek törvényi felhatalmazásuknak megfelelően, érthető módon, elsősorban saját feladataik ellátására gondolkodnak, kerülethatáraikon belül. Mivel adottságaik eltérőek, ez nem működhet azonos logikával úgy, hogy esetenként ne sértsen összefővárosi érdekeket. A külső kerületek például költségvetésük egyensúlyban tartásához abban érdekeltek, hogy minél több zöldmezős területet jelöljenek ki beépíthetőnek fejlesztési területként, miközben az elmúlt húsz év egyik legnagyobb problémája, hogy a város alacsony beépítési intenzitás mellett túlságosan szétterült. Ez csak egy példa arra, hogy a pozíciójukból adódóan miért nem gondolnak, gondolhatnak a város egészére. A fővárosnak viszont az a feladata, hogy a folyamatokat, a város egészét tartsa szem előtt, és így készítse az új városfejlesztési koncepciót, a ráépülő, hét évre szóló középtávú stratégiai tervet és az új településszerkezeti tervet.

A fővárosnak regionális szinten ugyanakkor Pest megyével kell együttműköznie. Nagy áttörés, hogy a két önkormányzat most már formálisan és operatív szinten is közösen gondolkodik, és a 2014–20 EU-s pénzügyi időszakra szóló operatív programok tervezése közösen történik. Ez azért fontos, mert ha a régió nem tud jól teljesíteni, akkor az Budapestnek, de Magyarországnak is az európai versenyelőnyét csökkenti. Amikor globális értelemben a városok versenyéről beszélünk, akkor ezen valójában a régiók versenyét értjük. Látjuk, hogy például a *twinn city*, az ikervárosként működő Bécs–Pozsony milyen erős együttműködésben dolgozik, és látjuk azt is, hogy ennek a városszövetségnek erős elszippantó hatása van az egész nyugat-magyarországi régióra, amely szinte már nem is Budapesttel van szorosabb viszonyban, hanem egyre inkább a Bécs–Pozsony tengellyel. Ezen a porondon Budapestnek Pest megyével, a kerületekkel és a szomszédos településekkel is partnerségben kell versenyebe szállnia.

A paradigmaváltásnak abban kell létrejönnie, hogy rájövünk:

csak közösen, törvényi szabályozásokon, kerület- és települési közigazgatási határokon átvívelően, a partnerség és a kooperáció szellemében lehet gondolkodni. Százszor annyi projektötlet van, mint amennyi elkölthető pénz lesz, tehát vélhetően ott lesznek sikeres projektek, ahol létre tud jönni ez az együttműködés. Szilárd városvezetői elhatározás, hogy kezdeményezőként a főváros ennek a folyamatnak az élére kíván állni.

RE: Főépítészként mit tud tenni ezeknek az együttműködéseknek az kialakításában? Mennyire sikerül átvinni ezt a gondolkodást például a napokban már társadalmi vitára bocsátott hosszú távú fejlesztési elképzelésekbe?

FS: Ebben az evolutív folyamatban most körülbelül annál a felismerésnél tartunk, hogy az egymással versengő politikák, a parciális érdekek mentén eldöntött fejlesztések nem voltak sikeresek az elmúlt húsz évben. Budapest, régiójával együtt, az európai térségek versenyében lemaradt, teret veszített. Hosszú időn át az volt a szlogen, hogy Budapest váljon Közép-Európa vezető kulturális, gazdasági, innovációs központjává. Eközben azonban nemzetközi szintű építész konferenciák inkább Prágában zajlanak, míg a Duna menti stratégiai együttműködés terén Bécs vívott ki központi szerepet, és moderálja a nemzetközi szintű konferenciákat és találkozókat. A független kulturális szcénában pedig, úgy tűnik, Belgrád bír egyre erősebb vonzerővel.

A városfejlesztési koncepció készítése során a kerületi főépítésekkel, szakmai és civil szervezetekkel több egyeztetést

Foto: Bujnovszky Tamás

tartottunk, ezek alapján úgy látszik, az elvek szintjén nincsenek nagy ellentmondások. A koncepció egy fejlesztéspolitikai dokumentum, amelyben hosszú távú, 20–30 évre szóló célokat határozzunk meg. Ilyen például a forgalomcsillapított belváros, a közösségi közlekedés prioritizálása az egyéni, autós közlekedéssel szemben; ennek keretében újra kell gondolni a közlekedési (kerékpáros és gyalogos, autós, valamint közösségi közlekedési) felületek arányát. A nemzetközi trendeket is tükrözi a „rövid utak városa” szlogen, azaz a kompakt város kérdése, az alközpontok szervezett rendszere. Átfogó cél a „zöld” energiaforrásokra való rácsatlakozás és a hatékony, korszerű energiamedndsment, az energiahatékonyság maximalizálása.

Vannak olyan kérdések is, melyek vitát generálnak: a koncepció kimondja, hogy a város szétterült, kevés ember él nagy területen, jellemzően a családi házias övezetekben. Ennek következtében drága a közösségi közlekedés, a kapcsolódó műszaki infrastruktúrák fejlesztése és üzemeltetése. Az elmúlt években nagyon sok fejlesztés ráadásul zöldmezős beruházásként jött létre az elővárosi zónában, ami a rendkívül értékes, ökológiailag aktív területek csökkenéséhez vezetett. Ezt a folyamatot meg kell állítani, mert nem kívánatos a városnak. A fejlesztéseket a volt ipari területekre kell koncentrálni, mert ott már korábban kiépült és jelenleg kihasználatlan vagy alulhasznosított az infrastruktúra. E barnamezős területek gyakran nagyon jó adottságúak, és óriási területi tartalékot jelentenek a városnak. Ezért nem lehet prioritás, hogy további zöld területeket vonjunk be a fejlesztésekbe, hanem a meglévő, felhagyott területeket, rozsdaszalagokat kell aktivizálni. Ehhez egyrészt megfelelő ösztönző rendszereket kell kidolgozni a befektetők számára, másrészt el kell fogadni, hogy a rendelkezésre álló barnamezős területek olyan fejlesztési területi túlkínálatot jelentenek, mely évtizedekre elegendő, ezért a rozsdazónák ideiglenes hasznosítását is támogatni kell, elsősorban zöldterületként.

RE: Mindez összecseng azzal, amit egy évvel ezelőtti kinevezésekor mondott egy interjúban, miszerint természetesen vannak nagy kérdések is a város életében – mások mellett a Dunával kapcsolatban –, de Ön elsősorban a már meglévő adottságok jobb kihasználására, idézem, „a kisebb fejleszté-

sekre, az életet adó és lehelő kisebb, átgondolt projektekre” kívánna elsősorban energiát fordítani, amelyek hatékonyan és gyorsan tehetik élhetőbbé a város mindennapi életét. Ilyen a közlekedés hálózati pótlásainak kiépítése, a lakatlan területek revitalizációja, a szociális bérletépítés vagy a haladó szellemű városrehabilitáció. Eközben persze hosszabb időszakokra is előre kell látni. Mint gondol, a most elkészült hosszú távú városfejlesztési stratégiában mit sikerült letenniük az asztalra? Illetve, előbb talán arról, hogy hogyan készült el a koncepció?

FS: A városfejlesztési koncepció készítését egy összetett – gazdasági, társadalmi, környezeti, közlekedési ágazatot lefedő szakértelemmel rendelkező – szakmai csapat végezte, folya-

matos kommunikációval a szakma többi része, a kerületek, a főépítések, a civilek és a várospolitikusok felé. A koncepció 2011 elején egy átfogó, széles körű, több éves adatgyűjtésre és lakossági igényfelmérésre alapozott helyzetelemzéssel indult, erre épül a koncepció célrendszere. A tervezésnek az az alapja, hogy tényszerű adatokban lássuk a múltat. A városra vetített adatok „leírják”, hogy mi történt a várossal az elmúlt évek alatt. A stratégiai tervezéshez hihetetlenül fontos a naprakész adatállomány, rendelkezésre kell, hogy álljon, folyamatosan frissítve. A korszerű városok úgy tudják gyorsan befolyásolni a saját folyamataikat, hogy naprakész adatokkal rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy mi történik a városban, nem csak fizikai értelemben, hanem társadalmi, gazdasági tekintetben is. Az adatokból „leparólatók” olyan megállapítások, amelyek nem várt dolgokra hívják fel a figyelmet, rámutathatnak jelenségekre, összefüggésekre, melyek a jövőbeni tervezést dinamikus módon segítik. A gyűjtési folyamat során összeállt egy olyan flexibilis adatbázis, amellyel számtalan összefüggés térképre rajzolható, ezt kell mozgásban tartani. Az adatok, és az, hogy végtelen módon összehasonlíthatóak, értéket képeznek, különféle kutatások, elemzések kiindulópontjai lehetnek. A másik kérdésre válaszolva, ez a koncepció egy iránymutatás, ami nagyon fontos, mert keretted ad annak, ami szerintem még fontosabb, a középtávú stratégiának, amely ezután fog elkészülni, és amit már el is kezdtünk kidolgozni. Általában az európai nagyvárosok hosszú távú fejlesztési koncepciói hasonló felépítésűek, tekintve, hogy a kérdések – a fenn-

Fotó: Szentivány János

tarthatóság, a zöldfelületek, a területhasználát átalakulása – globálisan mindenhol nagyon hasonlóak. A középtávú stratégiában viszont hét évre, részben a 2014–2020 közötti időszak EU-s pénzügyi ciklusához tervezünk. Ezen a szinten már forráselemzés is kapcsolódik a tervezéshez, hogy ténylegesen mit lehetne nem csak az EU-s pénzek, de magánbefektetések szintjén is aktivizálni. Nagyon pragmatikusnak kell lennünk: célunk, hogy az kerüljön bele a középtávú stratégiába, ami hét év alatt ténylegesen elérhető. Mert az azért látható, hogy ez a válság sokkal mélyebb annál, mint amit az első időszakban bárki feltételezett, s hogy valójában strukturális okai vannak. A középtávú stratégiának lesz egy olyan része is, amely a fejlesztések, a projektek megvalósíthatóságának érde-

kében intézményi szintű változtatásokra tesz javaslatot, mert az nyilvánvaló, hogy a városfejlesztés nincs a helyén kezelve ebben a mai formájában. A középtávú stratégiában is meg fogjuk jeleníteni, hogy a feladatok ellátásához milyen szervezeti háttérre van szükség ahhoz, hogy a városfejlesztés, mint olyan, tervezetten a helyére tudjon kerülni. Bécsben 200, Münchenben 600 ember foglalkozik a város fejlesztési kérdéseivel, a városházával együttműködve, a főépítész irányítása alatt álló városfejlesztési cégek keretében, a teljes folyamatot menedzselve, a hosszú távú tervezéstől a projekt megvalósításig. Nálunk, a hivatalon belül, a főosztályon a stratégiai tervezést a Városfejlesztési csoport fogja össze (5 fő), ezen kívül van a fővárosnak egy száz százalékban saját tulajdonú várostervező irodája, ahol kb. 35 szakember dolgozik. Ez összesen 40 fő, és tulajdonképpen a tervezésnek csak egy szegmense. Ennél nagyságrendileg nagyobb tervezői kapacitás szükséges ahhoz, hogy a fejlesztések irányítottan, úgy és akkor történjenek, ahogy a városnak jó, hogy meg tudjuk mondani, mit tudunk kínálni a fejlesztőnek, hol és mit szeretne látni a város.

E mellett még mindig nagyon erősen jelen van a szektorális gondolkodás, az ágazatok túlságosan a saját részterületükre koncentrálnak, miközben a városfejlesztés abszolút holisztikus szemléletet igényel. Egy példával hadd érzékeltessem, mire gondolok. A Városerősségi Főosztály egy a főosztályok között, olyan, mint a Kulturális, Turisztikai és Sport Főosztály vagy éppen az Adó Főosztály. Miközben a városfejlesztésben

mindenre rá kellene látni: hogy milyen kulturális vagy sport ágazati stratégia van, milyen üzemeltetési koncepcióban gondolkodnak, milyen az energiahatékonysági vagy az oktatási politika. Vagyis mindezekkel mellérendeltségben van, miközben a városfejlesztés mindezeknek az összessége. Ezt feltétlenül a helyére kellene tenni, mert egy jól működő, hatékonyan fejlesztett, élhető város megteremtésének ez az egyik alapvető feltétele.

RE: Van-e Budapestnek valamilyen egyedi, csak rá jellemző problémája vagy lehetősége?

FS: Budapest nyilván egyik városhoz sem hasonlítható, ám a problémák globálisan nagyon hasonlóak. A legtöbb európai nagyvárosban megtalálható a nagyon értékes, brand-nek

tekinthető épített történelmi környezet. Budapest történelmi látképe, a belső területek historizáló szövete hihetetlenül nagy erőssége a városnak. Ennek az örökségnek a megőrzése kiindulópont lehet. Itt nem konzerválásra gondolok, hanem arra, hogy ez az erősség olyan érték, amivel törődni kell, használni és újrahasznosítani. Azt tapasztaljuk, hogy a belváros szinte kiürült, eközben a közlekedés által túlterhelt. Erről például radikális véleményem van: a belvárost autó-mentesíteni kell – amiben persze máris komoly és sokrétű érdekkülönbségek lehetnek –, de már sokat javult a tömegközlekedése, ezeken a területeken kellően ellátott, és dinamikus fejlődik a gyalogos- és kerékpárhálózata is.

Hét év nagyon rövid idő, egy város életében pedig különösen az. Fontos tisztán látnunk, hogy miképpen lehet a meglévő épített környezetet vagy a belső erőforrásokat úgy átstrukturálni, hogy abból 10–15 százalékos növekedés mégiscsak előálljon. Nem csak a költségmegtakarításokra gondolok, hanem mondjuk, ha van egy adott egységnyi pénz rehabilitációra, akkor azt hol érdemes elkölteni úgy, hogy a lehető legmagasabb társadalmi és gazdasági hasznot hozza. Láthatjuk, hogy nem lesz annyi forrás, mint korábban, ami lesz, az is új struktúrában lesz felhasználható: kevesebb jut az épített környezet vagy infrastruktúra fejlesztésére önmagában. Ezért már a problémákat is rendszerelvéni kell kezelni, hiszen a város megújítása az épületállomány és a közterületek felújításán túl a szociális és közösségi rehabilitációt is magában foglalja. Az önkormányzati bérlakásokra és a korábban önkormányzati

Fotó: Rubinek László

A számos romkocsmák egyike Budapest belvárosában

tulajdonú lakásokból alakult társasházak felújítására ma még él egy úgynevezett város rehabilitációs keret, de 2014 után már nem áll rendelkezésre ilyen jellegű forrás. A város rehabilitáció a jogszabály módosítások során sajnos nem kapott kellő figyelmet, a feladatok viszont sürgetőek, amelyekhez pénzügyi és szervezeti alapot is kell teremteni.

RE: Miképpen lehet visszacsábítani a városlakókat a belvárosi területekre? Hogy a belváros ne turista attrakció legyen, tényleges városlakók nélkül, mint mondjuk Prágában, ahol az iszonyatos turistaforgalom elszívta a levegőt a helybéliek elől?

FS: A VII. kerületben már elindult egy fiatalodás, aminek magyarázata lehet az is, hogy ott szórakozó negyedek alakultak ki. A visszatelepülésnek feltétele lenne a radikálisan

jobb levegő, a jobb szolgáltatások, a megnövelt zöldfelületek – most 305 gyerek jut egy játszótérre! A fiatal családok számára kellene megteremteni azt a hangulatot, amiért ők inkább az itteni életet választják, mint a nagy utazással járó városkörnyéki létet. A megoldást most nehezíti, hogy az ingatlanokról kiderült, nincs objektív értékük, ez nagyban megnehezíti a lakosság mobilitási hajlandóságát és lehetőségeit. Ugyanakkor a belváros túlterhelt, nem csak közlekedését tekintve, hanem városközponti szerepkörében is. Célunk, hogy a kompaktságot ne csak a területhasználát racionalizálásával, hanem az utazási hosszak lerövidítésével is elősegítsük. Ehhez a külváros azon területeinek a fejlesztését kell ösztönözni, amelyek alkalmasak arra, hogy alközponttá váljanak. Turizmusra és a turizmus fejlesztésére pedig szükség van, célcsoportonként eltérő koncepcióval összeállított kínálattal.

RE: Nem lennének igazságosak, ha csak a belvárosról és a belső kerületekről beszélünk. Főépítészként gondolkozni kell, többek között a lakótelepekről is, amelyeknek többsége még 50–60 évig állni fog. Mit fogalmaz meg ezekről a hosszú, vagy akár a középtávú koncepció?

FS: Ezekről annyit mond, hogy mennyiségi lakásprobléma nincs Budapesten, minőségi annál inkább. Sürgető probléma a paneles szerkezetek állagmegóvása és komplex energetikai megújítása. Hosszú távon viszont célszerűnek látszik elindítani a lakótelepek előregedő állományának a lecserelésére, illetve kiváltására például egy bérlakás-építési programot, a meglévő és megújuló energiaforrásokra jobban támaszkodó lakóegységekkel. Ez viszont nem megy állami szerepvállalás nélkül, és közben arra is nagyon oda kell figyelni, hogy ami állami vagy közpénzből épül, az a legmagasabb minőségben, korszerű energetikai megoldásokkal készüljön el.

RE: Nem beszélünk még a közösségekről, a civil szféráról, amely nagyon aktív szerepet játszik, játszhat egy jól működő város életében.

FS: A kérdés az, hogy a valós közösségi igényekből, a közösségekre támaszkodva és a közösség ereje által létrehozott dolgokat hogyan lehet a hivatalos városfejlesztési stratégiába beilleszteni. Ennek vannak jó, adaptálható gyakorlatai és kifejlődhetnek jó hazai példái. Nagyon érzékeny a téma, létre kell hozni egy szervezetet, amelyik odafigyel rá és menedzseli, kellene hozzá bizonyos támogatások, de megéri, mert ezek megsokszorozzák a befektetett energiát anyagilag, szellemileg, emocionálisan is. Az alulról szerveződő kezdeményezéseknek nagyon nagy erejük van, és azt mondhatom, hogy van nyitottság ennek fogadására a várospolitikában. Erről szól többek között a főváros „Rögtön jövök!” tervpályázata (leadási határidő 2013. április 15. részletek www.budapest.hu), amely a Kossuth Lajos utca üzleteibe kíván életet lehelni. Ezt designereknek írta ki a főváros, kreatívoktól várunk grafikai és installációs ötleteket az üzletek működtetésére, majd tematikusan kívánunk foglalkozni a témával, azt vizsgálva, hogy miért alakult ki ez az állapot, és mit tehetünk azért, hogy aktivitást indítsunk be. Célunk, hogy a város kiskereskedelmi életébe visszakérüljenek az üres üzletek. Ez tulajdonképpen egy jó példa a főváros, a civil szervezetek és a kerületek összefogásával elérhető eredményekre. Szeretnénk, ha nem csak az együttműködésre, de a város kiürült vagy átalakuló területeinek újrahasznosítására is mintául szolgálhatna az a kezdeményezés, aminek az előbb említett pályázat az előfutára. Mivel a helyszínen meghatározó, szeretnénk létrehozni egy kitelepült városmegújító irodát a Kossuth Lajos utcában, amely az állandósult átmenetet koordinálja.

A reciklált város

A lakatlan ingatlanok problémája és lehetőségei¹

A legtöbb európai és észak-amerikai nagyvárosban, csakúgy, mint a fejlődő világ túlszűfolt nagyvárosaiban a legegénylőtlenebb módon elosztott, legkritikább erőforrás a tér. Az elmúlt évszázadban az ingatlanszektor számos nyugati város húzóágazatává vált, jelentősen hozzájárulva azok gazdasági növekedéséhez. A 2000-es évek első felének növekedése és az ezzel járó ingatlanár-robbanás nyomán Európában és Észak-Amerikában az egyéni és családi jövedelmek egyre nagyobb részét költötték bérleti díjra, ezzel fokozatosan a privát térért való mindennapos küzdelemmé változtatva a városi életet.

Az elmúlt években azonban, az ingatlanbuborék kipukkadása és az ezt követő pénzügyi összeomlás következtében jelentős ingatlanfelesleg jelent meg a legdinamikusabb városi gazdaságokban is. Néhány évvel a gazdasági válság kirobbanása után csak a sűrűségével és helyszűkével küszködő Hollandiában több, mint 6 millió négyzetméternyi irodater, az országos kapacitás mintegy 16 százaléka áll üresen. Ez az arány még magasabb Amszterdamban, ahol eléri a 18 százalékot is, amely 1.3 millió négyzetméternek felel meg. A Delfti Egyetem kutatása szerint ebből mintegy 400-800 ezer négyzetméternek semmi esélye, hogy belőre találjon. De az irodaépületek sorsa számos más épülettípust is elért, országszerte számtalan iskola-, gyár- és műhelyépület, kereskedelmi tér és lakóház árválkodik lakatlanul.

A holland építészeti közvélemény meglehetősen gyorsan reagált erre a helyzetre: a 2010-es Velencei Építészeti Biennálé egyik legizgalmasabb mozzanata a *Rietveld Landscape* tájépítésziroda által létrehozott *Vacant NL* című kiállítása volt, amely a Hollandia területén található, mintegy ötezer üres középület feltérképezésére, leltárba vételére és megmodellezésére, illetve ezek szerkezeti adottságainak és urbanisztikai kontextusának elemzésére vállalkozott. A kiállítás és a katalógusaként néhány példányban kiadott *Dutch Atlas of Vacancy* valóságos bombaként robbant a holland építészeti diskurzusban, és igen határozott irányt mutatott az építészeti politikának: új fejlesztések helyett az üresen álló ingatlanokkal kell foglalkozni.

Amint Európa-szerte tudatosult a válság hatása az építőiparra, az üres ingatlanok problémája és újrahasznosításuk lehetősége megkülönböztetett témává vált az építészeti, várostervezési és szociológiai vitákban. A pénzügyi források hiánya arra késztetett számos állami szervet, önkormányzatot, illetve magántulajdonost, hogy újraértelmezzék létező infrastruktúrájukat és új funkciók és szereplők segítségével reaktiválják azt. A válsággal Európa és Észak-Amerika számos, korábban lényeges megtorpanás nélkül prosperáló városa találta magát abban a helyzetben, amelyben Kelet-Német-

ország városai a rendszerváltás után, illetve az amerikai „rozsdáöveget” városai iparuk elvesztésével. Ebben az értelemben a lakosságuk jelentős részét az elmúlt évtizedekben elvesztő Detroit vagy Lipcse egy évtizeddel megelőzték az „egykori Nyugat” más városait az üres ingatlanok problémájának felismerésében és kezelésében. A lipcsei *Galerie für Zeitgenössische Kunst*, a dessau-i *Bauhaus Stiftung* és az *Archplus* folyóirat által 2002-ben kezdeményezett *Shrinking Cities* projekt mai perspektívából szemlélve nem más, mint előtanulmány a később Európa- és Észak-Amerika-szerte jelentkező válsághoz,

Az egykori népgőzfürdő elhagyott épülete a II. kerületben, a Frankel Leó utcában

kísérlet módszerek és eszközök kidolgozására az üres ingatlanok és városi területek általánossá váló problémájának kezelésére, javaslat egy új várostervezői szókészlet bevezetésére, előkészítve a terepet a gazdasági válság urbanisztikai oldásához.

Az üres ingatlanok problémájára adott válaszok a várostervezés különböző szintjein jelennek meg. A tervezés-elméletben a gyakorlatban még nyomokban továbbélő modernizmus rugalmatlan rendezési terveinek helyét az elmúlt évtizedekben fokozatosan átvették a „lágú várostervezés” kísérleti eszközei, megengedve különböző funkciók tesztelését a kiválasztott akcióterületeken, megvárva a nagy befektetésekkel a kísérleti fázisok sikerét vagy kudarcát. A nyitott tervezési rendszer elterjedése egyúttal a városfejlesztés időbeli dimenziójára is felhívta a figyelmet, bevezetve a tervezésbe az „ideiglenes használat” fogalmát és az *iteratív* (ismétlődő) tervezés eszköztárát.

Az üres ingatlanok, a funkcióváltás, illetve a piaci hasznosítás időszakai között megnyíló „köztes idő” lehetőségként való megközelítésében az a szemlélet is segítette a tervező szakmákat, amely elkezdte figyelembe venni

A Nagyvásártelep műemlékké nyilvánított épülete a IX. kerületben szintén üresen áll

a gazdasági válság következtében összezsugorodott piac korlátait, észrevenni a várostervezés által figyelmen hagyott területek lehetőségeit, és reagálni a helyi közösségek igényeire, a nagyszabású építkezések helyett a kisléptékű, gyakran ideiglenes, közösség-orientált beavatkozásokat részesítve előnyben.

Annak a folyamatnak, amelyben az üres ingatlanok problémája egyre láthatóbb helyet foglal el a kortárs építészeti diskurzusokban, egyik izgalmas momentumuma, amikor a Rietveld Landscape tervezőit az amszterdami Sandberg Institute felkéri az egyik belsőépítészeti (Immediate Spaces) mesterkurzus megtartására, amely *Vacant NL* címmel kizárólag az üres középületek újjáélesztésének feladatára koncentrál. A holland képzésben ezzel az elkövetkező évek (évtizedek?) kiemelt építészeti kompetenciájává válik az üres épületekkel kapcsolatban felhasználható tervezési és menedzsment-eszköztár, és ebben a kompetenciában egyúttal a tájra, az épületre, illetve az épületbelsőre vonatkozó tudás határai is elmosódnak. E „kiterjesztett építészeti mező”² jellemző megnyilvánulása az is, amikor a zágrábi elhagyott középületeket 2003-ban feltérképező és alternatív

ingatlanügynökségként kulturális célhoz segítő *Platforma 981* vezetője, Marko Sancanin megjegyzi: „az építész feladata nem feltétlenül az, hogy épületeket építsen, hanem hogy térbeli hatásokat hozzon létre.”³

Természetesen az üres ingatlanok speciális keretek közötti használatba vétele nem kezdődhet meg ezen ingatlanok leltárba vétele, feltérképezése nélkül. Ám miközben a magánkézben lévő, üresen álló ingatlanok tulajdonosait gyakran semmi sem ösztönzi arra, hogy időszakos használatot vagy új funkciót keressenek ingatlanjaiknak, az önkormányzati vagy állami ingatlanokról igen kevés pontos, naprakész tudással rendelkeznek tulajdonosaik: a köztulajdonban lévő ingatlanok fragmentált, korszerűtlen adatbázisai, valamint az ezeket kezelő szervek kapacitáshiánya és perspektíva-nélkülisége ezen adatbázisoknak a használhatóságát csökkentik. Ebből következik, hogy az üres ingatlanok száma és eloszlása igen kevésbé becsülhető fel, ami a velük kapcsolatos városfejlesztési, gazdálkodási, illetve bérletpolitikai tervek kidolgozását is hátráltatja. Az önkormányzati és állami ingatlanleltárok elégtelenségének kérdése az átláthatóság kérdését is felveti: hogyan lehet olyan

adatbázisokat létrehozni, amelyek mind a központosított adminisztratív tudásra, mind a városban szétszórt szakértői és állampolgári tudásokra építenek?

Sok esetben erre a kérdésre az információ közösségi összegyűjtése, az információk „crowdsourcing”-ja jelenti a választ. A hivatalos ingatlanleltárok által fehér foltot jelentő üres ingatlanok felderítésébe olyan, egymástól igazgatásukban rendkívüli módon eltérő városok szervezetei vágtak bele mint New York, Párizs, Hamburg vagy éppen Bécs. New Yorkban először Brian Lehrer, a WNYC rádiós műsorvezetője kérte fel hallgatóit arra, hogy

hogyan fedje a Budapesten található üres ingatlanokat, azok elhelyezkedési mintázatait, strukturális problémáit, valamint vitát generáljon hasznosítási lehetőségeikről és elősegítse e használatok létrejöttét.⁹

A feltérképezés ugyanakkor csak az első lépés. Minden üres épület más beavatkozást és programot igényel újjáéledése érdekében. A tavalyi Rotterdami Építészeti Biennálé alapfelvetése e programok megalkotása, a különböző funkciók különböző építészeti környezetekben való tesztelése, a megüresedett épületek új használatokkal és közlekedési kapcsolatokkal a városi körforgásba való visszakötése

Foto: Bejournsky Tamás

Reich Kálmán és Birbauer Virgil által 1913–1933 között tervezett Kelenföldi Erőmű épülete

Pusztul a Pest-újhegyi Katonai Kórház Molnár Farkas és Fischer József által 1936-ban tervezett Bauhaus épülete is

jelöljék be egy megosztott térképen az általuk észlelt leállt építkezéseket. A „Halted Development” elnevezésű közösségi térkép revelatív erejével és fontos érvekkel segítette azt a kezdeményezést, amelynek során számos befejezetlen épületben a tervezett luxuslakások helyett végül szociális lakások kerültek kialakításra.⁴ Hasonló eszközökhöz fordult a *Picture the Homeless* New York-i hajléktalan-jogvédő szervezet is, amely tagjait hívta segítségül az üres New York-i ingatlanok feltérképezésére.⁵ Párizsban a *Jeudi Noir* lakásjogi szervezet kezdett bele a városban található, régóta üresen álló épületek leltárba vételébe,⁶ Olaszországban az *(im)possible living*,⁷ német nyelvterületen pedig a *Leerstandsmelder* hálózat végzi el ezt a munkát.⁸

Ezek a példák azt mutatják, hogy megfelelő központosított adatbázis hiányában az állampolgárok jól mozgósíthatóak az általuk ismert épületekre vonatkozó információk megosztásában, egy közös, bárki számára hozzáférhető és kiegészíthető adatbázis létrehozásában. E példák tanulságaira építve és e szervezetekkel együttműködve készítette el tavaly ősszel a Kortárs Építészeti Központ is *Lakatlan Budapest* elnevezésű közösségi térképét, amelynek célja,

volt. A Biennálé kurátorai, a *Zones Urbaines Sensibles* építésziroda (ZUS) tagjai elképzelésüket több „próbaterepen” tesztelték. E kísérlet középpontja a *Schieblock*, egy Rotterdam közepén évtizedek óta üresen álló irodaépület, amelynek kreatív, egymást kiegészítő funkciókkal, emeltről emeletre történő birtokba vétele egy igen izgalmas városi helyzetet hozott létre, amelynek megtermékenyítő hatása a ZUS építészei szerint fokozatosan a környék egészére ki fog hatni. És valóban, a rotterdami belváros üres irodaépületei egymás után telnek meg „permakulturális” módon egymás mellett létező, kreatív és szociális funkciókkal, kezdő vállalkozásokkal, olyan szervezetekkel, amelyeknek óriási segítség a talpra állásban a kezdeti időszakra biztosított olcsó, de vonzó munkatér. Ez az inkubátorszerep az üres ingatlanok egyik legfontosabb ígérete, gazdasági és civil kapacitás-fejlesztő dimenziója, amely miatt Európában ma számos önkormányzati és állami városfejlesztési stratégia fordul az üres ingatlanok felé. E stratégiák leginkább a különböző „köztes használatot elősegítő” szociális és/vagy kreatív ingatlanügynökségek munkáján keresztül valósulnak meg. A legtöbb városban ezek a kezdeményezések a városháza és a civil társa-

dalom együttműködésében jönnek létre, kihasználva a két szféra közös kapacitását arra, hogy rendelkezésre, illetve használatba bocsásson üres ingatlanokat. A brémai *ZwischenZeitZentrale*, a berlini *Coopolis*, a lipcsei *Haushalten* vagy a Bécsben éppen megszületőben lévő *Agentur für Zwischennutzung* mind azzal a céllal jöttek létre, hogy a civil szféra rugalmasságával, innovativitásával, átláthatóság-igényével és dinamikus hálózatával kezeljenek olyan épületeket, amelyek sorsára az önkormányzati vagy az állami szféra hatást tud gyakorolni. Az ingatlanok új funkció befogadását lehetővé tévő

turálódó kiskereskedelem, a felelőtlen ingatlankezelés, az elavuló infrastruktúrák, a jogi ellentmondások és az adminisztráció kapacitáshiánya következtében létrejövő, a városi szövet folytonosságát lépten-nyomon megszakító, egyes környékeket elnéptelentítő üres ingatlanok minden városunkba látogató Budapest-percepciójának alapélményét jelentik. Ők látják az üres épületekben, lakóházakban, üzletekben rejlő hatalmas lehetőséget; már csak idő kérdése, hogy mi is észrevegyük ezt.

Polyák Levente, urbanista kutató a KÉK kuratóriumának tagja

átalakítása, illetve köztes használata ebben az értelemben mind a tulajdonosok (épületek állagmegőrzése, felújítása), mind a használók (olcsó, hozzáférhető munka- és lakóterek), mind a városlakók (felélénkülő városnegyedek) és a kereskedők (újrainduló kiskereskedelmi forgalom), illetve a tervező szakmák (új munkalehetőségek, kiterjesztett perspektívák) számára előnyöket kínálnak. Végül az üres ingatlanok a lakhatás problémájában is potenciális szereplők. Néhány hónapja nagy feltűnést keltett a francia lakásügyi miniszter, Cécile Duflot nyilatkozata, aki kilátásba helyezte a régóta üresen álló ingatlanok állami használatba vételének lehetőségét. Ezzel valójában Duflot nem tett mást, mint egy évtizedek óta létező jogi eszköz alkalmazását vezette be: a francia jog nem csak az üresen álló ingatlanok megadóztatását, de a 18 hónapnál hosszabb ideje üresen álló, jogi személyek tulajdonában álló épületek 1–6 évre történő szociális célú igénybe vételét is lehetővé teszi.

Budapest üres ingatlanjait tekintve igen sajátos helyzetben van. A holland építészettörténész és folyóiratszerkesztő Hans Ibelings Budapesten járva a várost „a lakatlanság fővárosaként” írta le. Az átstruk-

Jegyzetek:

- ¹ Ez a szöveg a KÉK – Kortárs Építészeti Központ által kezdeményezett „Lakatlan” elnevezésű kutatás és eseménysorozat során felmerült problémákra, gondolatokra és megoldásokra épül. Részletek: www.kek.org.hu/lakatlan
- ² Anthony Vidler, *Architecture's Expanded Field*, in: Artforum, April 2004
- ³ Interjú Mark Sancenin-nal,
- ⁴ goo.gl/maps/wy8xw
- ⁵ vacantnyc.crowdmap.com/
- ⁶ www.jeudi-noir.org/2012/10/29/vous-connaissez-des-batiments-vides-envoyez-nous-ladresse/
- ⁷ www.impossibleliving.com/explore/
- ⁸ www.leerstandsmelder.de/
- ⁹ www.lakatlan.crowdmap.com/

A városépítészet helyzete

Az urbanisztika oktatásának kihívásai

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem feltehetően egyik legfiatalabb tanszékvezetőjével beszélgetek, akit ráadásul ebbe a pozícióba alig néhány hónappal ezelőtt neveztek ki. Benkő Melindát, a BME Építésmérnöki Kar Urbanisztika Tanszékének vezetőjét arról faggattam, hogy az építészet oktatásában, illetve az építészetről való gondolkodásban hol a helye ma az urbanisztikának, továbbá milyen irányok és víziók irányítják, milyen inspirációk érhetik ezen a tanszéken a közeljövő építészeit, urbanistáit.

Rubóczki Erzsébet: Mielőtt belemélyednék választott témánkba, arra kérném, meséljen kicsit magáról, mert gyanítom, fiatal kora és friss kinevezése miatt talán még nem mindenki ismeri az építész szakmában.

Benkő Melinda: A fiatal kor csak viszonylagos, de a kinevezésemre vonatkozó friss jelző igaz: 2012. július 1-én neveztek ki a tanszék vezetőjének, de Pálffy Sándor mellett 2005-től már tanszékvezető helyettesként dolgoztam. 1994-ben végeztem

a BME Építésmérnöki Karán, Török Ferencnél diplomáztam a Rajzi Tanszéken, majd DLA hallgató voltam 1996–1999-ig a Középterülettervezési Tanszéken. 2000-től vagyok az Urbanisztika Tanszéken, PhD fokozatomat 2006-ban szereztem.

RE: Mi volt a doktori témája? Városépítészet?

BM: Határterület, olyan elmélet, ami az oktatáshoz és a tervezéshez is szükséges. Építészet és város, vagyis pontosabban a külső és belső tér közti átmeneti helyzetekkel foglalkoztam. A „városi” indíttatásom talán ott kezdődött, hogy a rendszerváltás után Magyarországról egyik első ösztöndíjasként Franciaországba mehettam. Itt ért először az az erőteljes impulzus, hogy az építészet és a város egymástól elválaszthatatlan, s hogy ezeket nem lehet külön kezelni. De akkor, a 90-es évek elején ez a felismerés még inkább ösztönös volt, „sodródtam a város irányába”, szakirodalmat olvastam, városépítészeti pályázatokon indultam, elkezdtem tervezést tanítani. Tény, hogy a városhoz az építészet felől közelítettem.

RE: Közel 20 év oktatással a háta mögött gondol-e mást most a városról, mint a kezdetekkor gondolt? S ezt azért kérdezem, mert a nagyjából az ezredfordulótól eltelt időszakban nagyon felgyorsultak a városok életét érintő folyamatok és számtalan újabb problémára és kihívásra kell, többek között várostervezési szinten is válaszokat találni.

BM: A városok, a városi élet, az építészet és urbanisztika viszonya az elmúlt időszakban változott sokat. A 90-es évek közepétől 2007-ig tartó hihetetlen intenzív település- és ingatlanfejlesztés Európában már a múlté. Következésményei paradigmaváltást követelnek, felelősségteljesebb és óvatosabb, akár a kisebb beavatkozásokkal, eredményekkel is megelégedő magatartásra van igény. Nemcsak az épület,

mint produktum, hanem annak működtetése, használata, környezeti kapcsolatai is felismerten fontosak. Vagyis az építésnek köszönhető fizikai változások nem elégséges megoldások a városok jövője szempontjából. Nem kizárólag az új tekinthető értéknek, hanem a meglévő természeti, épített, kulturális adottságokra támaszkodó városmegújítások, amire például Barcelona, Koppenhága vagy Lyon fejlesztései mutatnak követendő mintákat.

RE: Önnek mi a víziója a közeljövő városáról, annak fenntarthatóságáról? S ha van ilyen víziója, azt mennyire tudja érvényre juttatni a tanszék munkájában?

BM: Kezdeném a végéről. A tanszék nem én vagyok, viszonylag nagy kollektíváról van szó, közel húszan – egyetemi oktatók, doktoranduszok – dolgozunk együtt. Hasonló alapon gondolkodunk, de egyéni érdeklődésünk, munkáink, oktatási és kutatási feladataink, illetve elsősorban az urbanisztika összetettsége sokféleséget követel tőlünk.

Várostest
Ódry Szilvia
és Takács
Gyula 2012-es
Tudományos
Diákkör
pályázat „Nem
láthatott sem-
mit” művészeti
szekciójában
1. díjat nyert
munkájának
egy képe

Budapest
1:500-as lépté-
kű famodellje
a BME Aulájá-
ban a tanszék
2010-es alkotó-
hetén

A városiasság és a fenntarthatóság kérdésköre azonban egyik központi témánk. Nagyon lényeges, hogy nem az egyes épületek fenntarthatóságáról vagy ökológikus építészetről beszélünk, hanem arról, hogy mit jelent a fenntarthatóság városi léptékben: a beépített területek újrahasznosítása, a sűrűség, a vegyes területhasználat, a város 24 órás működése, a közösségi közlekedés, a társadalmi összetettség, a köztérhasználat, a városbiztonság, a zöldfelületek szerepe, stb. A jövő városa megfelelő sűrűség mellett életképes. Ha Budapestet nézzük, a város már szétterült, hatalmas agglomerációs övezetei alakultak ki: az emberek egy családi ház kertjéért vállalják a napi másfél-két óra utazást. A 80-as évektől kezdve csúszunk bele a szuburbanizáció folyamatába és az biztos, hogy ezt visszafordítani már nem lehet. Emellett a rendszerváltás után megvalósult számos fejlesztés napjainkra új típusú társadalmi, gazdasági, fizikai környezetet egyaránt érintő problémát termel. Politikai akaratra, szemléletváltásra, hosszú távú gondolkodásra van szükség, hogy újraértékeljük a meglévő, sűrűn beépített területeinket: a volt Kis-Budapesten belüli történeti, infrastruktúrával jól ellátott városrészeket, a lakótelepeket, az elhagyott ipari tájakat.

RE: 2006 volt az az év, amikortól a világ lakosságának nagyobbik fele már a városokban él. Ez a folyamat nemigen visszafordítható, mi több, gyorsulni látszik. Milyen újabb feladatokat, hangsúly eltolódásokat jelent ez a tény a tanszék oktatási metodikájában?

BM: Nem szabad elfelejteni, hogy a tanszék a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen működik, mi annak Építésmérnöki Karán oktattunk. A jelenlegi, évtizedes hagyományokra épülő tantárgystruktúrában és az építészzakmán belül is a város még nincs megfelelő helyén kezelve. Külföldi képzésekkel összevetve úgy látom, hogy máshol jóval nagyobb szerephez jut a „város”: az építészképző helyekről sok olyan szakember kerül ki, akik tudatosan szembenéznek a városok kihívásaival, és önkormányzatoknál vagy magánfejlesztő cégeknél, illetve tervezőként dolgozva építészeti és urbanisztika együttesében gondolkodnak.

RE: Mit tehet a tanszék mindezen célokért, milyen eszközei vannak?

BM: Ha bárki megnézi a tanszék honlapját (www.urb.bme.hu – szerk.), láthatja, hogy a néhány, minden jövőbeli építésmérnök számára kötelező tantárgyunk mellett milyen sokféle, szabadon választható tantárgyat oktatunk. Hazai és nemzetközi rendezvényeket, konferenciákat, workshopokat, pályázatokat szervezünk, publikálunk és saját kiadványokat jelentetünk meg. Oktatóink többsége fiatal, szinte valamennyien élünk, tanultunk más országokban is, küzdünk, hogy színvonalas munkával, legalább az elmélet szintjén, de a nemzetközi mezőnyben is jelen lehessünk (European, Rea, Cost, Eaae, Urbact, stb.) Ugyanakkor tény, hogy a BME építésmérnök képzés 300 kreditjéből összesen csak 10 kötelező jut a várossal kapcsolatos tanulmányokra, ami mindenképpen aránytalanul kevés. Hogy ezt kompenzáljuk, az elmúlt tíz évben kb. 15 különböző választható tantárgyat indítottunk, amelyekre sok diák jelentkezik. Mert a hallgatók nagy részét érdeklik a „városi” kérdések, így a budapesti változások, a magyar települések, a kortárs városépítészeti problémái, a várostörténet, az urbanisztika, a településkutatás, települési infrastruktúra, az épített környezet fotós szemmel, a tájépítészeti, stb. Sok mindennel lehetne elmélyültebben foglalkozni, de ezeket a kötelező keretek közé nem tudjuk beilleszteni. Komoly munka, hogy azokat, akik eleve városi indítattással érkeznek a Karra, magunkhoz vonzzuk, illetve, hogy minél több diákban felébresztjük a kíváncsiságot, tudatosítsuk a települési környezet és épület összefüggéseit. Fontos megmutatnunk, hogy a minőségi építésztervezői munkához is szükség van erre a szemléletre és tudásra, nem csak azoknak, akik később a településtervezés, a fejlesztés vagy az üzemeltetés felé lépnek tovább.

RE: Ezzel azt akarja mondani, hogy az egyetemi szisztémában mind a mai napig nem tudatosult kellőképpen ennek a területnek a jelentősége?

BM: Azt gondolom, lassan javul csak ez a helyzet. Magyarországon a városépítészeti nehezen találja a helyét, egyaránt periférián van az építészetben és az urbanisztikában. 1956-ban, mikor a Harvard Egyetemen az első városépítészeti „urban design” konferenciát szervezték, ennek a problémának a feloldása volt a cél. Azóta sok idő telt el... A hazai alap- és középfokú oktatásból is hiányzik az a közelítés, amely segítené a társadalmi és fizikai környezet iránti érzékenység kifejlesztését, a szembesülést a városi kihívásokkal. Vagyis annak tudatosítását, hogy nem magunk vagyunk a világban, ráadásul ez a világ nagyon gyorsan és időnként nagyon drasztikusan változik, és hogy mindenki részese ezeknek a folyamatoknak, döntéseinek, tetteinek következményei vannak.

RE: Urbanisztika és városépítészeti nélkül nincs építészeti – mondta az előbb. Ez napi gyakorlat vagy inkább csak elmélet, amely egy elvárást fogalmaz meg?

BM: Az építésmérnök képzésen belül sok városalakító szempontot érintünk, de a környezetalakítás, a tervezés a cél. Ugyanakkor szeretnénk elfogadtatni és megértetni a hallgatóinkkal, hogy az urbanisztikának, már a terület összetettsége okán is, csak egy keskeny szeletéhez fognak építészként érteni, és csak akkor tudnak majd hosszú távon értékeset alkotni, ha hisznek az együttműködés, a multidiszciplináris megközelítés fontosságában. Urbanisztika képzést egyrészt az urbanista építésmérnök mesterszakunk, másrészt a '60-as évektől működő szakmérnöki tanfolyamunk ad, melyen kétfévente kb. 25 fő tanul. Itt sok meghívott előadóval is dolgozunk, hogy gyakorlati és naprakész ismereteket tudjunk az urbanisztika különböző szakterületein dolgozó előadók által közvetíteni. A BME Szociológia és Kommunikáció Tanszékével közösen most készítjük elő egy angol nyelvű multidiszciplináris mesterszak alapítását és létesítését, melynek gesztora az Urbanisztika Tanszék lesz, de a Műegyetemen működő nyolc kar tudásbázisára épül. A remélhetőleg 2014 őszén induló Jövőtudatos településfejlesztés (*Sustainable Urban Development* – szerk.) képzés új utakat nyit építészeknek, közgazdászoknak, mérnököknek, energetikusoknak, tájépítésznek, stb. Célunk, hogy nemzetközileg is elismert, kutatásokhoz, fejlesztésekhez is kapcsolódó, az egyes karok közti együttműködésre alapuló új oktatás tovább gazdagítsa a tanszék működését.

RE: Kicsit szakadjunk el Budapestről. Miképpen gondolkodnak a tanszéken a vidék és a város újrajrاندó viszonyáról, mert erre vonatkozóan mintha kevesebb programot találtam volna a tanszék honlapján.

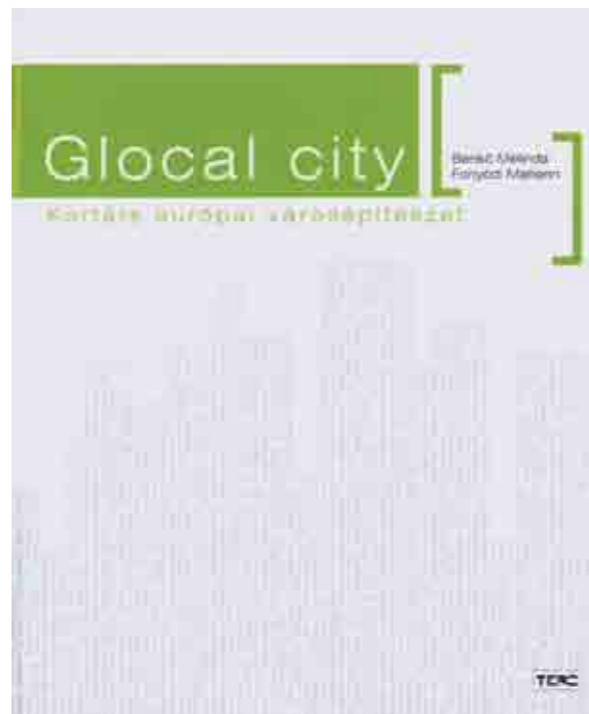
BM: A város és a vidék viszonya alapkérdés, különösen Magyarországon. Város nem létezik vidék nélkül. A tanszék régi beceneve „Város Tanszék”, de hivatalosan Urbanisztika Tanszék vagyunk – ezt a nevet a '90-es évek elején Meggyesi Tamás, akkori tanszékvezető adta –, s ez azért nagyon lényeges, mert az urbanisztika tágabb fogalom, mint a város, összefog minden, a településsel kapcsolatos kérdéskört. Képzésünkben helye van a közép- és kisvárosoknak (tanszéki tervezés tantárgyban, komplex tervezésben, magyar településekkel kapcsolatos tárgyakban, stb.) és a kistelepüléseknek is (településkutatás tantárgyban, tudományos diákkörben, stb.). De tény, hogy ezek már választható tantárgyak, illetve az MSc és szakmérnöki képzésekben van komolyabb szerepük. Tudatos döntésünk, hogy a harmadéven minden jövőbeli építésznek kötelező városépítészeti tervezési kurzuson budapesti helyszínnel foglalkozunk, mert egy Budapest központjában működő karnak kell, hogy legyen ilyen nagyvárosi tematikájú tantárgya. Ha ezzel a mi tanszékünkön nem találkozónának, talán a többségnek nem is lenne hasonló városi feladata.

RE: A világ urbanisztikai térképén van-e olyan pozitív példa a közelmúltból vagy a közeljövőt érintően, amit mintaértékűnek gondol. Akár a nemzetközi, akár a hazai gyakorlatból?

BM: Számos jó példa van, a városok – a turizmus fejlődésének is köszönhetően – reneszánszukat élik. Ugyanakkor nem elég a megvalósult formát példának tekinteni, hiszen az ötletnél talán fontosabb, hogy sikerült mindezt magas színvonalon megvalósítani. Nagyon egyszerű párhuzamba állítani Budapesttel – és ezt sokan meg is teszik – a közel azonos léptékű és még földrajzi adottságaiban is hasonló

2009-ben jelent meg Benkő Melinda és Fonyódi Mariann *Glocal city* című könyve a kortárs európai városépítésről

A BME Urbanisztika tanszék monográfiája, 2012-ben készült Alföldi György szerkesztésében

Lyont: infrastruktúra-fejlesztések, rakpart átépítések, közter-rehabilitációk, új középületek, szociális városmegújítás, kreatív iparágak használata a településfejlesztésben, város és agglomerációjának kezelése, stb. témákban. A különbségek minden területen óriásiak, aminek nem csak gazdasági okai vannak, hanem Franciaországban eleve más a kultúrája a városról való gondolkodásnak. Köztudott, hogy a franciák kezdték el az önálló urbanista képzést 1919-ben, és emellett az építész-urbanista szakterület is magasan elismert. Úgy tudom, a végzett építész kb. húsz százaléka várossal kapcsolatos területen dolgozik, fejlesztésben, tervezésben, üzemeltetésben. Hazai példaként a *Budapest Szíve* programot említeném, amely itt alakul a szemünk előtt. Erre persze lehet azt mondani, hogy csak egy közter-rehabilitáció, vagyis nem épülnek benne új házak, viszont a Belvárosnak a teljes átlényegüléséhez vezet. Amikor erről a projektről beszélünk, a tervi megoldások mellett tanítjuk a politikai, a gazdasági aspektusait, az EU-s pályázatokat, a különböző szakágak közti konzultációs folyamatot, stb., tehát mindazt, ami lehetővé teszi a megvalósítást. Végre valami néhány év alatt létrejön és remélhetőleg hosszú távon működőképes megoldást eredményez.

RE: Elhangzott egy, a szakma kezdetére utaló évszám. Az urbanista szakma történetéről mit lehet elmondani?

BM: 1919-ben Párizsban hozták létre az első urbanisztikai törvényt és ugyanott kezdődött az első multidiszciplináris urbanista képzés is. Ám fontos rögzíteni, hogy az építészet és az urbanisztika nem ugyanaz. A franciáknál két rendszer van, és én hiszek ennek működésében, de leginkább az együttműködés szükségességében. Az egyik, amikor valaki építészből lesz urbanista (a tanszéken oktatók is mind végzett okleveles építésmérnökök), vagyis a fizikai környezet térbeli alakításához is értő tervező, aki gondolkodásba tudatosan beépíti az urbanisztika egyéb társadalmi, gazdasági, műszaki területeit. A másik típusú urbanista, aki a földrajztudomány, a szociológia, a történelem, a filozófia,

a tájépítészeti, a mérnöki tudományok, a művészetek, stb. felől érkezik el a városhoz. Tanszékünket Városépítési Tanszék néven, 1929-ben alapították, történetéről 2009-ben, Pálffy Sándor, akkori tanszékvezető szerkesztésében jelent meg könyvünk. 1992-től Urbanisztika Intézet, 1998-tól pedig Urbanisztika Tanszék néven működünk.

RE: S az utolsó, nem igazán urbanisztikai kérdés, de urbanistaként mégis mit gondol, mitől lesz jó egy város?

BM: Építész-urbanistaként nem szakmai, sokkal inkább emberi választ tudok adni. Akkor, ha a saját bőrünkben jól érezzük magunkat. Ez az alap. A fizikai környezet bár fontos, mégis „csak” egy, az érzéseinket befolyásoló, de nem meghatározó tényezők közül. Thierry Paquot, az *Urbanisme* folyóirat főszerkesztője, aki végzettségét tekintve filozófus, egyik cikkében azt írta, hogy a városhoz kötődésnek három szintje különböztethető meg. Az egyik a személyes kötődés: ahova születtünk, ahol gyerekként éltünk, ahova emlékek és szeretteink kötnek, szinte teljesen mindegy, hogy néz ki, szeretjük. Ezt az érzést szerintem mindenki ismeri: lakótelepi lakás, faluvégi ház, balatoni nyaraló, zártkerti tákolmány, benne élve, használva más a viszonyunk hozzá, mint szakmailag, kívülről szemlélve. A vonzás második szintjén azok az események, véletlenszerű történések vannak, amik az adott fizikai környezetet élővé teszik. Találkozások, helyzetek, érzések, amiket keresünk, mert jó. Egy vásárcsarnok illatai, színei, zajai, kávézó, bárók, romkocsmák hangulata, kiállítások csendje, stb. És csak most következik a harmadik szint, a város született vagy alakított bája, amely objektíven mindenki számára szebbé tesz egy helyet a többinél. Ezek a fizikai keret szerethető elemei, és ide elsősorban a természeti, történeti és kulturális adottságok (településszerkezet, épületállomány!) tartoznak, amiket formálhatunk. Ha Budapestet nézzük, a dunai panoráma a kanyargó Dunával, a hidak, a Gellérthegy, a Várdomb, az elterülő háztenger... Nem mondhatjuk, hogy nem jó ez a város. Az egyik legkülönlegesebb Európában.

Budapestet a múltjából kell megérteni

Másképpen szemlélve a várost és a társadalmat | 1. rész

Ekler Dezső tíz éve oktat a győri Széchenyi Egyetem Építéstörténeti és Városepítészeti Tanszékén, amelynek tanszékvezető egyetemi tanára. Köztudott róla, hogy Budapest kiváló ismerője, a város háromszáz éves történetét most éppen doktoranduszoknak tanítja. De a városnak nem csak építészeti aspektusait ismeri, hanem szociológia érdeklődésének köszönhetően társadalmi vetületét, működését is folyamatosan tanulmányozza. Fiatal építészként a BUVÁTI Szociológiai Osztályán máig vezető városszociológus kutatók mellett dolgozott, akikkel „megtanulta” Budapestet. Valószínűleg ennek a szociológiai „mélyenszántásnak” köszönhető, hogy nem csak építészként gondol a városa, így egészen más következtetésekre is jut annak lényegét illetően, mint más építészek és várostervezők. Az alábbiakban Budapest problémáiról folytatott beszélgetésünk első részét olvashatják, a folytatás júniusi lapszámunkban jelenik meg.

Rubóczki Erzsébet: Február végén véletlenül futottunk össze az V. Építészeti Filmnapok nyitóelőadásán, az Oscar Niemeyerről szóló film vetítésén, amit mindketten nagy élvezettel néztünk végig. Az országa új fővárosát is megtervező építész életpályáját nézve azon gondolkodtam, hogy milyen tehetség, alkalom és a dolgok együttállása kell ahhoz, hogy építésznek egy egész város tervezése megadassék.

Ekler Dezső: Ez pedig egyáltalán nem ritka vagy lehetetlen. Gondoljon Weiner Tiborra, aki 1950–65-ig Dunaújvárost tervezte. Kínában pedig ez történik tömegesen ma is, a Herzog & de Meuron, az Arup, Chipperfield vagy az MVRDV építészirodák éppen ezt teszik, komplett, önfenntartó városokat terveznek. Ahol nagy, voluntarista jövőcsinálás folyik, dübörög az ipar és a gazdaság, ott az építészeknek is bőven van munkája. De azt kell mondanom, nincs igazán különbség a között, hogy egyetlen várost vagy egy épületet tervez az építész, a tekintetben, hogy milyen hatása lesz az emberekre. Morális értelemben nincsen különbség. Vegyünk egy köztes példát, a hazai lakótelepeket, amelyeket a hetvenes években jó nevű építészek terveztek, és amelyek maig alapvetően meghatározzák az ottani emberek életvitelét, szociális együttműködési készségét, egészségét. Ahogy egyébként egy családi ház is meg tudja egy család életét nyomorítani vagy éppen boldoggá tenni. S ahogyan Brásília, úgy Dunaújváros is voltaképpen lakótelepek sorából épült fel, s ilyet bármikor képes „összedobni” egy építész, mondjuk a XIII. kerületi Duna parton, ahová brutálisan nagy lakóparkot épít. A tényleges szociális hatás tekintetében nincs nagy különbség.

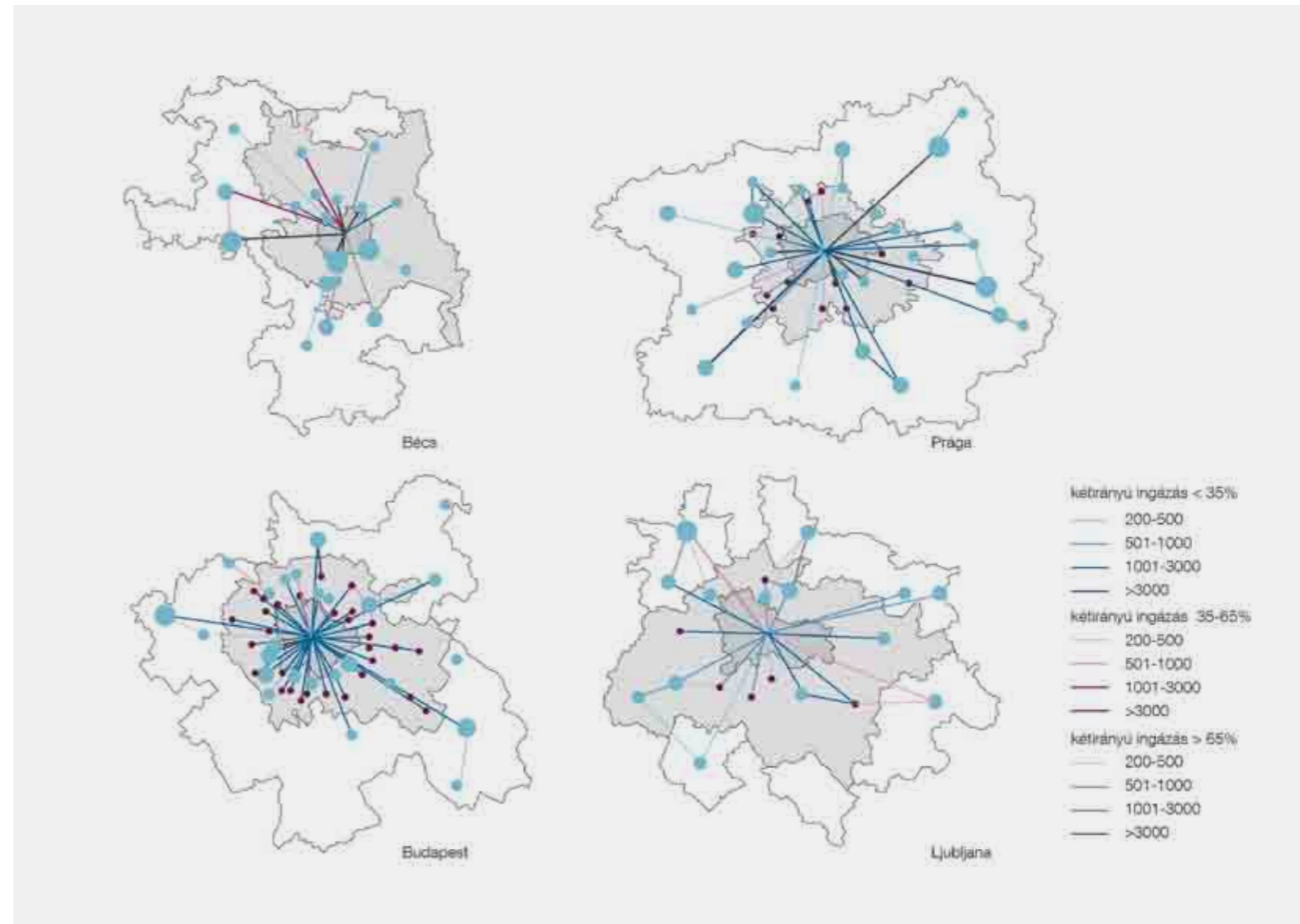
RE: Olvasgatva az írásait, azt kell mondjam, rosszkevéen tekint a városa, és beszéljünk most csak Budapest-ről, amelynek történetével, kialakulásával igen sokat foglalkozott. Nem találtam olyan írását, amelyben egy kis reményt láttam volna. Valóban ennyire rossz a helyzet minden területen? Mit kellene megoldanunk ma ahhoz, hogy a jövőnk itt szebb, élhetőbb legyen?

ED: Azt hiszem, másképpen szeretem nézni a várost és a társadalmat is, mint ahogy a szakma elvárja. A profi várostervezők eleve normatívan gondolkodnak, a tervezés, a tervezhetnék kényszere alatt. Akiket azért fizetnek, hogy tervezzenek, azok helyből „kiszolgáltatottak”, egy létrehozandó koncepció „áldozatai”. Ebből következik, hogy munkájuknak tárgyát, a várost sem annak látják, ami. Rendszerint felvesznek egy láttelepet arról, hogy milyen a város, ez alapján készítene egy diagnózist, majd eldöntik, milyennek kellene lennie. A képzelet önkénye által vezetve kialakítanak egy koncepciót, ami, ahogy kanalizálódik a megvalósulás irányába, egyre inkább a beruházói érdekek felé visz el. Egy-két dolog megépül az eredeti elképzelések szerint, de a többség nem, és néhány év múlva bejelentik, hogy éppen fordítva sikerült minden, mint ahogy eltervezték. Hogy ne a levegőbe beszéljek, tizenöt évvel ezelőtt a Demszky-program elhatározta, hogy egy tömör, hagyományos, városias, autó nélküli, gyermekbarát, lakosságot megtartó Budapestet fog fejleszteni. Aztán a kurzus múltával deklarálták, hogy az egész, minden ponton az ellenkező irányba „fejlődött”, vagyis szétrobbant: területében szétfolyt, az autók eluralták, a belső területek előregedtek és kiköltözött 300–400 ezer ember.

RE: Lehet, hogy eleve sem gondolták komolyan...

ED: Jogos a kérdés, hogy az egész porhintés volt-e vagy valakik azért tényleg gondoltak valamit, csak az félre-csúszott. Érzésem szerint, először is nem tudták, mi ez a város, mi a sorsa, mik a képességei, hogy egy ilyen társadalmi helyzetben miképpen fog működni. Behunyták a szemüket, amikor utat engedtek a különböző egyoldalú beruházói érdekeknek, lásd irodaház- és lakópark-boom, plázák a város körül, szuburbanizáció, parcellázások, és így tovább. Mindezzel csak jelezni akarnám az elmúlt 20 év várostervezési működését.

Most jön egy új kurzus, amely azt mondja csodálkozva: nahát, ez a város egy teljesen szétterült semmi. Nem is város, hanem egy ócska falu. Változtassuk meg! Halkan mondom, száz éve ilyen. Bármit is gondoltunk volna eddig róla. Én a várost úgy szemlélném, ahogy egy embert szemlélünk. Ahogyan egy ötven éves, öregedő férfiből hiába szeretnék húsz éves, fiatal nőt „faragni”, úgy egy várost sem tudok átszabni: bele van írva a sorsa, rögzült az alkata, nem lehet belőle öt év alatt teljesen mást csinálni. Még igazán megszépíteni sem lehet, hiszen

Az ábra érzékelteti, hogy a szomszédos fővárosok tömörebbek, Budapest viszont szétterült, ezért nagyobb számottevően a határán fekvő községekből a napi ingázás. Nálunk valóban a város költözött, költözik ki önmagából. Forrás: POLYCE

az a 100–200 év, amely létrehozta, olyan fátum, amit nem könnyű eltagadni. Az igazi probléma az, hogy sem az építészek, sem a városvezetők nem ismerik igazán ezt a sorsot, nincsenek a tudatában annak, hogy a város az alkataban milyen géneket hordoz, milyen képességeket rejt magában és milyeneket nem. Ezeket ugyanis csak finoman hangolva, erősítve vagy gyengítve lehet a várossal bármit is kezdeni.

RE: Amit maga tud a városról, azt tudhatja-tudhatná más is, hiszen lehet kutatni, forrásokat böngészni, tanulmányozni a múltját. És biztos vagyok benne, hogy ezt sokan meg is teszik, csak éppen más következtetésekre jutnak. Mindenesetre elgondolkodtató, amit egyik cikkében a már évtizedek óta szörnyű állapotban vegetáló Kossuth Lajos utcáról írt. Ezt az utcát erőszakosan vágták bele a Belváros szövetébe, lerombolva jó néhány épületet, megbontva az évszázadok alatt, természetes módon kialakult struktúrát és léptéket. Mintha most állna bosszút ezen beavatkozásért a város, és sehogyan sem enged, hogy ez az utca magára találjon. Vagyis elődeink sem voltak óvatosabbak.

ED: Egyértelműen erről van szó, Budapest – óvatosan fogalmazva – egy önsorsrontó város. A 20. században nem volt olyan időszaka, hogy ne ezt a formáját hozta volna.

Tényleges hanyatlása éppen száz évvel ezelőtt, az első világháborúval kezdődött. És ahogy ez az ország, úgy ez a város sem tért magához azóta. A mostani depresszió előtti gazdasági pörgés a maga egyoldalúságaival inkább csak tovább erősítette azokat a betegségeit, amelyekben örökletesen száz éve szenved: a pusztító szuburbanizációt a városból kiköltöző 300–400 ezer emberrel, a néptelenedő városközpetet, a plázákkal külterjesített, körülépített várost, a sokhelyütt a '70-es évekénél gyatrább lakás- és városi minőséget hozó telepépítést (lakóparkok), és a mindezt kiszolgáló képtelen közlekedést. Ez volt az elmúlt húsz év.

Máig nem vesszük észre, hogy nem lehet visszahozni azokat az időket, amelyben egy társadalom képes volt maszkban megépíteni azt a 200 ezer lakásszámú, egymilliós lakosú metropoliszt úgy, hogy a földalattit, a csatornázást és a rakpartokat leszámítva nem fektettek bele állami pénzt. Mindezt magánbefektetők, magánbérlelőknek, magántelkek hozták létre, haszonbérlelők által működtetett bérházakkal. Nem lehet visszahozni, mert az a komplett építészervezet már az első világháború előtti években ellillant és máig nem jött vissza. Az első háborút követően senki nem épített lakást, megszűnt a bérházépítő piac,

miközben csak Budapestre beáramlott 200 ezer trianoni menekült. Már a háború alatt politikai problémává vált a lakáshiány, egyébként egész Európában. Ekkor kezdtek lakótelepeket építeni a város szélén, állami pénzből, sok európai városban, ami azt megelőzően sohasem történt. Magyarországon, ahol erre sem volt pénz, kialakultak a városszéli nyomornegyedek és még 1940-ben is kolozsvári középosztálybeli tisztviselő-családok laktak vagonokban a rákosrendezői pályaudvaron.

Arra, hogy a város piacilag épüljön, s egyúttal önmagát teljes geometriájában városiasan megoldja, a leghalványabb esély sem volt többé. Kivételként csak a lágymányosi és az újlipótvárosi építkezések említhetők a 30-as évekből, ahol szubvencionált lakásépítéssel, egy új középosztály megtámogatásával városias építés folyt.

Aki mindezek után az elmúlt száz évben elkezdett Pest belső területeiről gondolkodni, kényszeresen hibázott. Vagy sugárutat akart nyitni, vagy szanálni akart, vagy éppen építési tilalmat –, de tévúton járt.

Mindezt betetőzte, amikor Demszkyék elkezdték eladni az államosított bérlakásokat. S hogy miért? Mert ha valaki tudja azt, hogy 200 ezer bérlakás, 1 millió ember lakhelye úgy tudott maszkban felépülni, hogy mindig volt egy háztulajdonos, aki piacilag érdekelt volt abban, és képes volt arra, hogy azt karbantartsa, akkor ez nem történhetett volna meg. Ezzel egyet egészen biztosan borítékolnak, nevezetesen ezeknek a házaknak a pusztulását, már amennyiben lakóházak maradnak. Megfelelő karbantartás és gondozás híján pusztulni fognak, és nincs az az erő, amely ezt meg tudná állítani.

RE: Mit lehet mégis kezdeni ezzel a hatalmas épületvagyonnal?

ED: A 20. század lényegében tehetetlenül állt azzal a várossal szemben, amit Pestnek ismerünk és amely a 19. században felépült. Magával a várossal nem tudott mit kezdeni. A város voltaképpen nem épült tovább,

pontosabban a saját határain kívül kezdett épülni, elfalusiasodott.

A régi belső városrészek, amelyek középosztályukat nem tudják megtartani, mára kétfelé szakadtak: a Nagykörúton kívüli „menthetetlen” részek szlömösödnek, ide költözött a szegénység, aki a 60-70-es években még Gyálon dekkolt. A Körúton belül pedig lefut a *city*sedés, a belváros kiterjedése, amely már száz éve zajlik: szállodává, irodává építik át amit és amíg lehet, és érdemes (lásd a régi zsidónegyed drámáját). A demográfiai jövő ismeretében eléggé biztosan jóslható, hogy a Körúton, nagyjából ott, ahol Adyék, Kosztolányiék éltek századeleji életüket, mondjuk a New York Kávéház környékén, ott fog húzódni harminc év múlva is a fejlett, a nemzetközi világ és a magyar vidék nagy részét mára magával rántó harmadik világ határa. A Belváros terjeszkedése a Nagykörútig a 20. század elejétől predesztinált volt, az viszont, hogy a régi Belváros kiürül, újkeletű fejlemény.

A Belváros a nemzetközi turistaipar üzemi területe lett, ahol a személyzetek kívül lassan magyar legfeljebb csak egyetemistaként fordul elő és az ottrekedt öregek. Persze, sokféleképpen lehet ezt interpretálni. Nem akarok ironikus lenni és senkit sem szeretnék bántani, de Pest belvárosával valami hasonló történik, mint Vérteskozma főutcájával történt, ahol vezető építésszek vettek maguknak parasztházakat még a 70-es években. Mára Vérteskozmán nem lakik eredeti lakos, a főutcát biedermeierizálták: miután az ingatlanokat a turistaipar felvásárolta és fejlesztési programmal csinósította a főutcát.

Amikor a válaszokat keresik és megoldások után kutatnak, az a benyomásom, hogy a „mit kéne csinálni?” megelőzi a „mire képes ez a város?” kérdését. A 90-es évek legelején a városvezetők megkérdezték, hogy miképpen lehetne élhetővé tenni a várost, mit kellene csinálni vele? Azt mondtam akkor, huszonegynéhány évvel ezelőtt, hogy amíg a Nagykörúton belül nem lehet egészségesen gye-

A mai külső kerületek Pesten, Észak- és Dél-Budán, annak a huszadik század eleji exodusnak a teremtményei, melynek során a város-hoz vonzott migráns tömegek nem találván alkalmas lakóhelyet a városban, a város határain kívül kényszerültek letelepedni
Forrás: POLYCE

reket nevelni, addig egyrészt semmit ne lehessen építeni ezen a vonalon belül, másrészt az autókat ki kell tiltani, mert ha egy gyerek beteg lesz az ólomszennyeződés miatt, akkor semminek sincs értelme. Nem igazán értettek velem egyet. S ha maga most kérdezi tőlem, hogy miképpen lehetne ezt a várost élhetővé tenni, most is csak ugyanazt tudnám mondani, bár most már nem nagyon talál ott gyereket. Nem tiltották ki az autókat, a belvárosból kiköltöztek a fiatal családok, a lakossága előregedett. Ez lett volna a cél? Azért, hogy pár befektető jól járjon? Ha ez volt a cél, akkor miért beszélnek élhető városról? A városnak minden adottsága megvan, hogy élhető legyen, de furcsa mód és kényszeresen, mindig éppen az ellenkezőjét teszik annak, amit tenni kellene.

RE: Fejtsük kicsit tovább a közlekedést. Aki Budapesten él, közlekedjen autóval, tömegközlekedési eszközzel vagy akár biciklivel, anomáliákkal találkozik: zsúfoltság, rossz levegő, elképesztő állapotú tömegközlekedési járműpark, megoldatlan P+R lehetőségek, és hosszan lehetne még sorolni. Elmúlt most már mindjárt 25 év, és nem tudunk semmit felmutatni ezen a téren. Mi lenne a megoldás?

ED: Látja, maga is rosszul teszi fel a kérdést. Azt kérdezi, mi a megoldás, ahelyett hogy azt kérdezné, mi a helyzet? A mi a helyzet pedig azt a kérdést involválja, hogy miképpen alakulhatott így. Ha összehasonlíja Prága, Bécs, Varsó, Ljubljana működését, azt tapasztalja, hogy Budapestnek, a budapesti régióknak a napi ingázása többszöröse ezekének. Vagyis egy értelmetlenül szétterült, szétesett városban élünk, amelyben mérgezett egéreként szaladgálunk. Ennyit feleslegesen, értelmetlenül, pazarlóan, időrablóan és egészségtelenül még Amerikában sem autóznak, úgy hogy az ehhez szükséges infrastruktúrák, utak és hidak messze nincsenek meg annyira hozzá, mint akárcsak Prágában vagy Bécsben.

Ebben a helyzetben egyetlen igazi megoldás volna, a tömegközlekedés. Ezt a tömegközlekedést még a 20 évvel ezelőtti, nem szuburbanizált helyzetre sem tudták kiépíteni a megfelelő mértékben. Ehhez képest az elmúlt időszak tömegközlekedésére nem fordítottak fejlesztési pénzeket, hanem benyomták, befúrták a Duna alá, a föld alá azt a pénzt, amiből Bogota színvonalára fel lehetett volna hozni a felszíni tömegközlekedést: gyorsbuszokkal, gyorsvasúttal, összekapcsolt villamosjáratokkal, stb., amelyekre lassan át lehetett volna „kényszeríteni” a reggeli autózó lakosság nagy részét. Ez feltétele lehetett volna annak, hogy a várost és a Belvárost tehermentesítsék. Mindehhez hozzátartozik, hogy ami egyáltalán megvan és viszonylag jól működik, azt nem használjuk ki. Ha valaki például Kelenföldön fel szeretne szállni a Győr felől érkező német szupervonatra, hogy átmenjen a város másik részébe, a Keleti pályaudvarra, egyszerűen nem engedik felszállni. De ha engednék, akkor mindenki világosan látná, hogy az a pénz, amit a metróépítésbe fektetettek, nem feltétlenül hasznosul, hiszen Kelenföldről hamarabb átérni, mint ha lemennénk a föld alá. Nem meglepő ezek után, hogy a másik legvirágzóbb iparág Pesten, amely ráépült az autóval zsúfolt városra, egy sajátos „társadalmi együttműködést” hozva létre, a büntetés-ipar: tombol a kerékbilincselések és büntetések sportja, kamerákat helyeznek ki, felnőtt, egészséges emberek főállásban, szakmában azt lesik, hogy hol lehet három percen belül büntetni, futtatják, megalázzák az embereket, azért hogy

közterületen egyáltalán létezni mer, s mert bemerészkedik a városba. Kerületenként a legszofisztikáltabb módszereket dolgozzák ki és elegáns irodákat tartanak fenn, ahol meggyónhatjuk bűneinket, leróhatjuk tartozásainkat. Ez a budapesti urbanitás kvintesszenciája.

Aki pedig mégis a tömegközlekedést választja, nem tudhatja, mire száll fel, mikor füstöl el alatta a metró, a busz ablakán nem lát ki a kosztól és a graffititól. És akkor maga engem az élhető városról kérdez, meg arról hogy mit kellene tenni. És ez csak a közlekedési helyzet...

RE: Persze, hogy arról kérdezem, mert vágy viszont nagyon is van bennünk a minőségibb városi életre és örülünk minden kicsi kis eredménynek, egy tiszta busznak, egy netán felügyelt biciklitárolónak... Maga például hogyan közlekedik?

ED: Ha tehetem, biciklivel járok munkába. És elmondjam ennek is egy „sajátos” vonását? Mit gondol, miért lehet eladni ma csak féláron egy 80 ezer forint értékű biciklit?

RE: Mert lopják a bicikliket és ennyit nem szívesen kockáztat az ember.

ED: Maga nagyon profi, így van. Mert sportszerűen lopják a bicikliket és mert nem büntetik a tolvajlást. Ezért minden használt kerékpár, aminek Grazban 80 ezer forintnyi euro lenne az értéke, Budapesten jó esetben a felét éri a lopás legális volta miatt. Minden biciklitulajdonos potenciális orgazda tehát. A közmorál az összes biciklit, amely magyar ember tulajdonában van, helyből devalválja, de ezzel együtt leértékeli az embert, a tudását, a munkáját, amivel megkereste azt a pénz, amiből megveszi a biciklit. Városi dimenzióban ugyanez történik, önmagunkat értékeljük le.

RE: Azért vagyok szomorú, mert amit mond nagyon jellemző arra a közegre, amiben élünk. Pedig olykor egészen kevés – és nem feltétlenül pénz – is elég lenne, hogy jobban érezzük magunkat. Hogy a biciklinél maradjunk, az egyik budapesti gyógyfürdő előtt, igen derék módon kihelyeztek bicikli őrzőket, ahova a fürdőbe érkező vendég odaerősítheti a drótsamarát. Ám feltételezem, hogy gyakorlati lehetnek a lopások, mert egyszer csak megjelent egy tábla, hogy a fürdő nem vállal felelősséget az épülete előtt kikötött kétkerekűekért. Tehát a legegyszerűbbet választotta ahelyett, hogy olyan ingyenes vagy akár minimális összegbe kerülő megoldást keressen, amivel szolgált, amitől egészen bizonyosan sokkal jobban érzi magát az egyébként nála nem kevés pénz elköltő vendég.

ED: Erről beszélek, ez a hely lebecsüli a saját vendégeit, de egyúttal leértékeli önmagát is, amit feltehetően észre sem vesz, illetve nem ért meg. Ha azt kérdezi tőlem, hogy van-e fény az alagút végén, annyit tudok mondani, ha megoldják az őrzését a bicikliknek annál a fürdőnél, lesz, ha nem, akkor marad a sötétség.

A településépítészet lehetőségei

Értékről, toronyházakról, a városi közösségek szerepéről

Körmendy Imre az Építésügyi és Városfejlesztési, illetve a különböző neven továbbelő szakmai minisztériumokban eltöltött több mint húsz év után oktatási feladatokat vállalt a Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti Kar Településépítészeti Tanszékén. Ez alkalommal egyrészt, mint ezen egyetem településtervezési és -rendezési kérdésekkel foglalkozó oktatóját, másrészt mint a Magyar Urbanisztikai Társaság decemberben megválasztott elnökét faggattam a városról.

Rubóczki Erzsébet: 2008 óta oktat a BCE Tájépítészeti Karán, ahol 2012-ben az Év oktatójának választották meg. Pontosan nem tudom, miért kapta ezt az elismerést, de az írásait olvasva és néhány előadását meghallgatva az az érzésem, hogy ritka kincssel bír: van egy olyan értékrendje, nevezzünk jobb híján konzervatívnak, a szó legnemesebb értelmében, amit az élet minden területén következetesen képvisel, s csak feltételezem, hogy oktatói munkájában is. Minden mondatával tanít, irodalmi, filozófiai, szociológiai utalásokkal társítja a szakmai ismereteket, s amellet igen elfogadó a fiatal egyetemi hallgatók problémái iránt is.

Körmendy Imre: Az elismerést a rektor adta át, de hogy kinek köszönhetem, a diákoknak, az oktatóknak vagy mindkettőjüknek, egészen pontosan nem is tudom. De a diákok értékelése ezen elismeréstől függetlenül is fontos. Az értékrendem pedig „otthonról hozott”: a családról, az élet dolgairól hagyományosan gondolkodom, és ez a szakmai munkámban is valószínűleg érzékelhető.

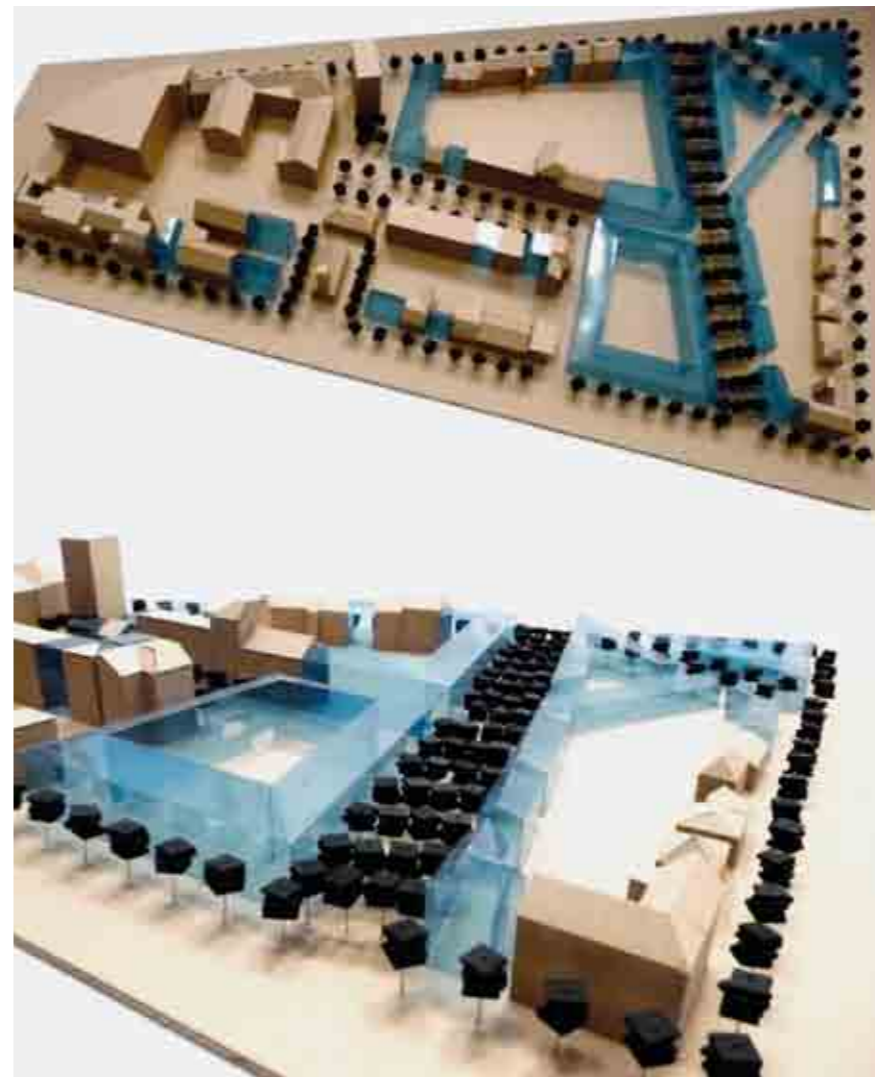
RE: Egy 2006-ban megjelent írásában, az éppen divatos felfogással szemben, a toronyházak ellenében szólal meg. Azt mondja, hogy a Városnak már megvannak a tájékozódást is segítő jelei és szimbólumai – a templomtornyok és a kupolák – és a kortárs építészet monumentalitást előtérbe helyező szimbólumalkotási gyakorlatát kárhóztatja, amibe egyébként a toronyházak mellett a presztízsbetűházakat is beleérti. Azt vallja, élhető várost kell építeni, s ehhez a magasból alá kell ereszkedni, minél közelebb jutva a Földhöz. S bár a párhuzam kétségtelenül távoli, de ebben a vernakuláris építészet gondolkodásmódjához is közel érzem. A kérdésem mindezek után csak annyi, hogy Körmendy Imre fejében milyen kép jelenik meg a jövő városáról?

KI: Az aktuális, divatos tendenciákról való gondolkodásban Illyés Gyulával vallom, hogy ami időszerű, az nagyon gyorsan elöregszik, sőt idővel el is fajul. Amikor pedig az ember időnként az árral szemben fogalmazza meg a véleményét, jeles személyiségektől tanult szóval

felelnék: csak a döglött hal úszik mindig az árral. Joseph Ratzinger még bíborosként, mielőtt pápává választották volna, azt mondta, hogy egy keresztény nem konformista. Ezt persze érdemes lenne árnyalni és kibontani, de számomra ez is iránymutató. Akkor hagytam ott a minisztériumi munkát, amikor néhány feladathoz már nem tudtam és nem akartam asszisztálni. De a jövő városával kapcsolatos kérdésre visszatérve, nem mernék jóslatokba bocsátkozni. Éppen a minap olvastam Kunszt György tollából, hogy a kilencvenes évek legelején valaki a közeljövő világot globális világ-falu rendszerként vizionálta, ám ez a vízió nagyon hamar, az ezredfordulóra tökéletesen megdőlt. Egymással versenyezve épülnek a több száz méteres építmények – pár hónappal ezelőtt adták át a legutóbbit, Renzo Piano közel 310 méter magas Shard tornyát, amely azonnal Európa második legmagasabb épülete lett –, amelyeknek a jelentése nem más, mint hogy mi vagyunk a világ legfontosabb, legérdekesebb helyei. A városaink jövőjét is kutató Brenner János Berlinből a hatalmi téboly, a gög, az elbizakodottság megnyilvánulásainak tartja ezeket. Míg Dejan Sudjic az *Épület-komplexus* című könyvében a diktátoroknak és az őket kiszolgáló sztárépítészeknek ezt a belső remegését a valami soha nem volt létrehozása iránt, sajátos „betegségként” írja le. Nem vagyok tehát egyedül ezekkel a gondolatokkal. A hely és a tér között feszülő nagy kérdést sokan feltették már, többek között Hamvas Béla, amikor a teret és a helyet szembeállítja, vagy Ferkai András az úrról és a megélt térről írva, vagy ahogyan azt Mircea Eliade *A Szent és a Profán* című könyvében érinti. Mindezekkel csak azt szeretném éreztetni, hogy nagyon nehéz vizionálni arról, hogy merre tart a város.

RE: Pontosítok a kérdésen. Milyennek kellene lennie a jövő városának? Gondolok például a közösségteremtésre – amit tudom, hogy különösen fontosnak tart –, miközben éppen az elszemélytelenedésnek vagyunk tanúi és részesei. Vagy mi a feladatunk az elterülő várossal, a szuburbanizáció folyamatával, az ingatlan beruházások irányával... Számos jelenkori kérdés, amely a jövőt befolyásolja, és amelyekről dönthetünk jól és dönthetünk rosszul is.

KI: A közösség valóban nagy kérdés. Jó néhány indoeurópai nyelvben a város szó magát a közösséget is jelenti. Nálunk az 1881. évi községekről szóló törvény lefoglalta a közösségből eredő község szót a falvak számára. Nagyvárosban iszonyú nehéz közösséget teremteni. Ha a területi szerveződésre gondolunk, akkor a városrészeknek az önszerveződése tekinthető egységnek, ami egészen a szomszédsági egységre vezethető vissza. A legtöbb európai nagyváros és Magyarországon majdnem minden népesebb települése több középkori magból nőtt össze, Budapest például 27 településből lett. Szerintem az egyik

Beépítési makettek zuglói tömb rehabilitációhoz (hallgatói munka)

fontos dolog az lenne, hogy ha össze is csatolunk néhány települést – mert az átfogó szerveződés vagy a bonyolult társadalmi munkamegosztás nagyobb méretű egységek kialakítását igényli –, azok ne épüljenek, ne nőjenek össze. A budapesti Wekerletelepnek a városzéli erdő és a nagy forgalmi főút például egyértelműen kijelöli a határait, ami azt jelenti, hogy az ott élők tudják, érzik, hogy oda tartoznak. De hogy egy negyven-ötven évvel későbbi példát is említsék, a József Attila lakótelepnél ugyanúgy erdő és főforgalmi út jelöli ki egyértelműen a határokat, és erősíti fel az odatartozás/összetartozás érzését. Ezek jól áttekinthető, jól körülhatárolható egységek. Azért előfordultak végigedések is, például amikor megpróbálták a Clarence A. Perry-féle szomszédsági egységet a városépítészek úgy alkalmazni, hogy ezek a különálló egységek csakis és kizárólag a központon keresztül érintkeztek egymással. Erre jegyezte meg Christopher Alexander 1965-ben, hogy a város nem „fa”. A más irányú tangenciális vagy gyűrű irányú kapcsolatokat úgy is létre lehet hozni, hogy nem „házat a házhoz” építjük, aminek köszönhetően például Budapesten az utca egyik fele a XII., a másik a II. kerülethez tartozik, más esetben a szomszéd településekkel ér össze a főváros. Ez a megosztás egyébként napi szintű gyakorlati problémákat is felvet, nem csak a közösségi hovatartozás

kérdését. Ez lenne-lehetne tehát az egyik közösségformáló tényező, vagyis, hogy önálló, elkülönülő egységeket megtartani a városon belül és megteremteni a hely szellemét. Olyan ez, mint az emberi test, amelyben a szellem és a fizikai valóság nem választható el, ahogy az érzélem is anyaghoz kötött. Az anyagot és a szellemet sokkal inkább egy egységnek tekinteném, ahogy az Őszösvetség népe is, amikor testről beszélt, az teljes embert értette alatta. Az építészetben is a helyi, az odateremtődött anyagot kellene használnunk, mert az a legtermészetesebb, míg a messziről érkezettek, anyagok és gondolatok egyaránt, idegenek maradnak a hely szellemétől. A második lehetőség végiggondolni a városnak a hardware és a software részét. A hardware része nagyon lassan alakul, még a tartósan jó létben élő társadalmakban is. Gondoljunk meg, hogy 1870-ben lerajzolták az Árpád híd helyét, 1930-as években elkezdték építeni és 1950-re lett kész. Vagyis roppant lassan változik a hardware, s ezen az építésznek, várostervezőnek bizony érdemes lenne elgondolkoznunk. Gyorsabb eredményt a rugalmasabb software részen keresztül lehetne elérni, s a társadalmat ezen keresztül megszólítani, ami szintén nem könnyű, de nem is lehetetlen. A harmadik rész pedig már nem a városvezetés vagy a városalakító beruházók felelőssége, hanem a város-

lakóké, a civileké. Fontos, hogy kialakítsuk magunkban is a behelyezkedés képességét és annak felismerését, hogy én is alakítója vagyok a dolgoknak. Ha csak azzal, hogy köszönök a szomszédnak, vagy éppen nem. De beszélhetünk az együttműködés képességéről is, hiszen rengeteg, többnyire ismeretlen emberrel kell együttműködnünk a nap minden pillanatában.

RE: A szakmának hol lehet a helye ebben a folyamatban? Például az oktatás mit tud tenni, milyen feladatot vállalhat magára?

KI: Az egyik, hogy a diákjainkkal megpróbálunk rengeteg csoportmunkát szervezni, illetve csináltatni. Amikor egy településrészen elkezdnek dolgozni, akkor mindig 5-10 fő „esik neki” a munkának, az első fázisokat mindig többen csinálják együtt, felosztva egymás között a területet. Kivisszük őket „terepre”, úgynevezett Műhely héttel kezdődik az őszi félév és azzal végződik a tavaszi is. Ezeket mostanában igyekszünk konkrét területre szervezni, ahol a helybélieket megismerve dolgoznak a diákok (pl. legutóbb Monoron és Szentgálon). A másik pedig, hogy a képzésünkbe bevonunk más szakmákat. A saját egyetemünk Társadalomtudományi Karáról szociológusokat, Tájépítész Karáról természetvédelemmel, környezetvédelemmel, tájtervezéssel foglalkozó oktatókat, míg külső egyetemekről közlekedésmérnököket hívunk meg, de jönnek közművesek, akik a vízi- vagy az energia közműveket érintő ismereteket adják át. Hívunk műemlékes szakembereket és olyan külsősöket is, akik a gyakorlati élet tapasztalatairól beszélnek (pl. ingatlanfejlesztés, főépítészség). A gazdasági megszorítások a külsős előadók meghívását eléggé veszélyeztetik, de ezt valahogy meg kell oldanunk.

És ami mindenkinek lehetőség, maga a nagybetűs ÉLET, amely képes megtanítani az együttműködésre. Nekem, mint sokan másoknak, nagyon jó iskola volt a VÁTI, ahol egy 150 fős településtervezési iroda és öt további, többek között tudományos, regionális, műemléki magasépítési iroda működött, amelyek szorosan együtt dolgoztak. Amikor a '70-es évek második felében a városok általános rendezési terveinek újragombolása megindult, egyszerűen rá voltunk kényszerítve, hogy demográfus, regionális tervező, műemlékes, geodéta, talajmechanikus, közlekedésmérnök, kert- és tájépítész, energia- és vízi közműves szakemberrel együtt dolgozzunk. Jó iskola volt arra, hogy rájövjünk más szakmák értékére. De szerencsés voltam abban is, hogy olyan városokba kerültem, amelyekben a regionális gondolkodással találkozhattam. Kalocsán például nem termő fa akkortájt csak az kizárólag az érsek kertben nőtt, mert úri huncdság volt nem termő fát nevelni. Gyakorlatilag minden talpalatnyi helyet megműveltek az emberek, mert elképzelhetetlen volt, hogy ne tegyék, még a közterületen is. Az egyetlen kivételt a pici díszkert jelentette a házak előtt. Szekszárdon pedig azt kérdezte az akkori tanácselnök helyettes, hogy minek ide sportterület, amikor mindenki kimegy kapálni a szőlőbe. Mert az volt a szekszárdi, akinek volt szőleje, azt pedig művelni kellett. Ez volt az élet rendje, amit tervezőként meg kellett érteni, amibe bele kellett helyezkedni.

RE: Említettük az elszemélytelenedést, mint a nagyváros egyik „betegségét”. Ennek sokféle megnyilvánulási formája lehet, például a népszerű lakóparkok is, amelyek az elzárkózás, az elkülönülés sajátos példái.

KI: A szakmából sokan kárhozzatják a lakóparkokat, s most nem azok építészeti minőségéről beszélnek, hanem arról a tényről, hogy a kerítésen belüli és az azon kívüli területek közötti kontrasztot felerősítik. Belül lenni jó és kívánatos, kívül maradni viszont lehangoló. Mások rendben valónak találják, mondván hogy a lakóparkok közösségeket hoznak létre, amelyeknek vannak mindenkire kötelező, megtartandó szabályai. Bárhol gondoljuk is, egy valamire érdemes odafigyelni: amikor valami ennyire népszerűvé válik, annak jelzésértéke van, valamilyen alapvető emberi igényre és vágyra – például biztonság, rend, zárt közösség (*gated community*) – keres és kínál valamilyen választ. Hogy jót vagy rosszat, az másik kérdés.

RE: Mint ahogy az igazságos város gondolatára is, amelyről szintén megfogalmazta már sokszor a véleményét.

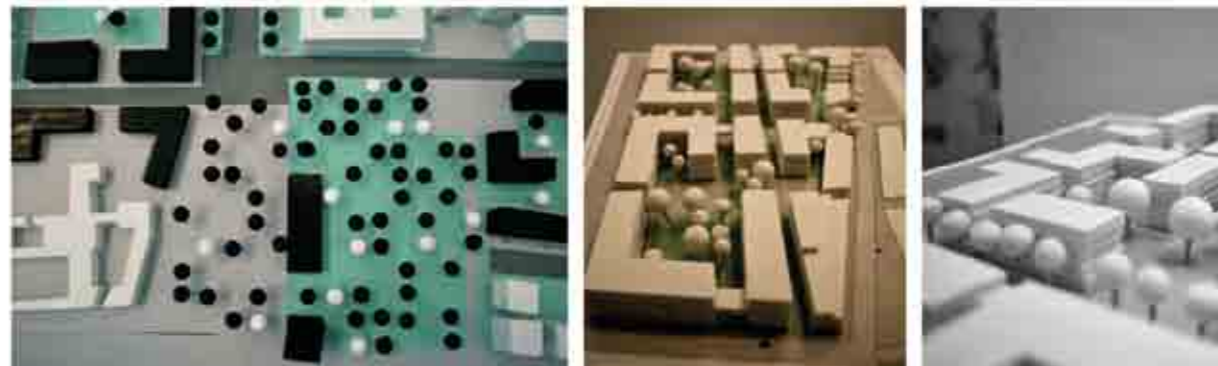
KI: A szolidáris város gondolata nem csak Körmeny Imre fejében létezik. Szakmai fórumok évtizedek óta foglalkoznak többek között a szociális rehabilitációval, és hangoztatják annak fontosságát. Ezt persze nem lehet erőszakkal megteremteni, azok a társadalmi kísérletek, amik az egyenlőséget helyezték minden elé, például az emberi szabadság elé is, szerencsére elég gyorsan megbuktak. Azok az alapidokumentumok, amelyek a különböző európai városi kartákban és kiáltványokban megfogalmazódtak, kivétel nélkül foglalkoznak a közterületekkel, mert azok a közösségeké, megemlítik a város-rehabilitációkat, a szegénynegyedek problémáját. De már a regionális politikának is szerte a világon az az egyik alapja, hogy a leszakadó legszegényebb régiókat támogassa. Erről szólnak az Európai Unióban a kohéziós alapok is, melyek, ha nem is virágoztatják fel egyik napról a másikra a szegényebb régiókat, de fékezhetik – többek között – az elköltözés ütemét, az elnéptelenedés mértékét. Karol Wojtyła mondta, „ha békét akarsz, gondolj a szegényekre”. Elemi érdekünk, hogy így tegyünk.

RE: Magyarországon az utóbbi években megsokszorozódott a városok száma, néhány ezer lakosú települést is egy-kettőre várossá avattak. Vajon az előnyök mellett gondoltak-e az avatók és az avatottak a kötelezettségekre is? Egyáltalán mik azok a kritériumok, amelyek egy várost várossá tesznek?

KI: A középkori városokhoz privilégiumok tartoztak, árumegállítási, vásártartási joga, stb., de egyben nagyon sok kötelezettség is, amiről talán megfeledkezünk. Azok a települések, amelyek a történelem során a városi lét határán billegtek, hol elnyerték, hol visszaadták ezt a címet, s ez többször is előfordulhatott. Az utóbbi időben inkább a jogok kerültek előtérbe, ami megmutatkozott például a magasabb városi fejkvótában. A központi költségvetésből több járt a városnak, hiszen annak fenn kellett tartania bizonyos intézményeket, iskolákat, kórházat, közlekedést és még sok egyebet. Még a rendszerváltozás első éveiben is nagyobb volt a városi fejkvóta és ez indította el a „várossá válás” hullámát. Azóta ez többé-kevésbé megkopott, ma inkább presztízskérdés városnak lenni.

S hogy miért szaporodnak gombamód? A válaszhoz időben kicsit vissza kell menni a trianoni területvesztéshez, ami a tradicionális, nagy múltú városaink és városias településeink elvesztését is jelentette, és maradtak

Beépítési makettek a Váci út-Marina-part menti fejlesztéshez (hallgatói munka)

a végtelen kiterjedésű mezővárosaink. Ehhez járult az első világháborút követő menekülthullám, amely nem egyenletesen oszlott el: nagy többség Budapesten és annak agglomerációjában telepedett le. A második világháború után közigazgatási reformok, megyék átszervezése, megyeszékhelyek áthelyezése történtek meg. A regionális tervezésnek a hullámai, amelyek Európában a harmincas években indultak el, lassan megérkeztek hozzánk is és már a hatvanas években megindult a gondolkodás arról, hogy vannak város-hiányos térségei az országnak. 1971-ben elfogadta a parlament az Országos Településhálózat Fejlesztési Konceptiót, amit az önkormányzati rendszer oldaláról sokan bíráltak – jogosan, teszem hozzá –, mert funkció, egészen pontosan központi funkció nélküli településekről beszélt. A cél ott az volt, hogy elérhető legyen mindenki számára a város nyújtotta előny, és ezért tudatos fejlesztés indult meg, hogy a város-hiányos térségekben legyenek nagyközségek, ezek kapjanak kiemelt fejlesztési lehetőségeket, remélve, hogy előbb-utóbb betöltik a városi szerepkört. A rendszerváltozás után divatosabb vált a miniszterek körében várost avatni, s ezt nem én mondom, hanem Beluszky Pál és Győri Róbert *Ez a falu város?* című tanulmánya (*Tér és Társadalom, 2006*), amely szerint az akkori, nagyjából 300 városunkból 100 nem

felelt meg a város kritériumainak: nem lettek központi helyek, ahol munkahelyet, szolgáltatásokat találhatott az ember. Amikor az 1 030 lakosú Pálháza – amelynek nincs középiskolája, nem tud munkahelyet kínálni – azt mondjuk, hogy város, ott valami nincsen rendben. Kinek jó ez? – kérdezhetjük.

RE: Ezt nem csak egyetemi oktatóként, de néhány hónapja a Magyar Urbanisztikai Társaság elnökeként is kérdezheti. Milyen elképzelése van ebben a szerepkörben?

KI: Már a megválasztásom után is elmondtam, hogy nekem személy szerint nincs határozott elképzelésem, azt szeretném, ha az elnökség közös munkával, lassan kiizzadná magából, hogy merre is akar tartani, mit akar tenni. Nekem vannak vesszőparipáim, vágyaim, együttműködni a Mérnöki Kamarával, a MÉK-kel, a Savaria Nyári Egyetemmel, és így tovább. De azt kell mondanom, hogy ebben a tekintetben az urbanisztikai társaság elég jó irányt követett eddig is, Aczél Gábor 15 éves irányítása alatt. Azt mindenképpen szeretném, ha a MUT egy kicsit több dologban hallatná a hangját, ahogy tette például az ócsai lakónegyeddal kapcsolatban, amikor állásfoglalást adott ki a szerintünk totálisan elhibázott beruházásról. S most hasonlóan gondoljuk a múzeumi negyedet is a Városligetben. Van-lesz feladatunk bőven.

A szerzők a városba mennek

Smart City a 21. században

Az alábbi szövegben néhány szempontot szeretnék felvázolni a szerzőiség kérdéséhez annak a hatásnak a tükrében, amit a technológiai médiumok térnyerése gyakorol a város értelmezésére és a benne működő hálózatokra. Ez legközvetlenebbül a tér és információ közötti kapcsolatok átrendeződésén érzékelhető, akár a város tervezéséről és szabályozásáról, akár a mindennapi városi lét gyakorlatáról van szó. A szerző fogalma itt annyiban nyer sajátos jelentőséget, amennyiben a *smart city*¹ és a hasonló, technológiai hálózatok által átszőtt városi víziók meghatározó eleme a hagyományos hatalmi erőviszonyok elmozdítása vagy akár felborítása, de mindenképpen új formát öltő moderációja és megjelenítése. Az, hogy a jövő városának szerzőit ki hogyan képzei el, nagyban függ a *víziókat megalkotó szerzők* kontextusától és érdekeitől – ennek körüljárása a cikk célja.

Lewis Mumford a várost az emberiség legnagyobb kollektív alkotásának nevezte.² A definíció a város tétét létrehozó, korszakonként változó összetételű erők mellett azonos jelentőséget ad az ezekkel a kezdetektől párhuzamosan működő, a város gyakorlatát megteremtő használó közegnek, ami a maga szabályai szerint működött és alakítja a számára teremtett kereteket. Mumford városában ilyenformán szerzővé válik a korszak nagyváros-kritikáiban eltűnő látszó³ egyén is, bár hatalma, mozgástere és kapcsolatai természetesen merőben különböznek az uralkodóktól vagy a politikai, befektetői és mérnöki csoportokétól. Az égi harmóniákat, hatalmi allegóriákat, ideális térbeli és társadalmi rendet leképező városok vízióit a felvilágosodás és az ipari forradalmak után az isteni vagy uralkodói eredet helyett sokkal inkább gazdasági, logisztikai és politikai gyakorlatok formálták, ahol az átfogó személyes ambícióknak

csak ritkán és jellemzően szélsőséges körülmények között jutott tér. Mumford sem ebben, hanem sokkal inkább a technokrata szemlélet eluralkodásában, a hatékonyság és az optimalizáció, a dogmatikus funkcionalizmus mindenhatóságában látta a város jövőjére leselkedő veszélyeket.

A technokrata város kritikája az ötvenes-hatvanas évektől kezdve elsősorban társadalomtudományi irányból fogalmazódott meg, amikor a lakásprogramok kudarcai és a gépesített közlekedés közlekedési hatásai kezdtek kézzelfoghatóvá válni. De hasonló hatása volt a városlakók szokásait és térérzékelését elemző kutatásoknak is. Kevin Lynch mentális térképei⁴ radikálisan új képet mutattak a semleges térbeli közegként elképzelt város szubjektív érzékeléséről és az erre épülő tájékozódásról, ami a dogmatikus szemlélettel szembe forduló új építész generáció számára a használókkal folytatott nyitott tervezési kísérletek létjogosultságát bizonyította.

A kísérletező, az egyént és a hétköznapokat egyre erőteljesebben átszövő technológiát a városi lét előterébe helyező művészi és építész praxisok⁵ társadalomelméleti megalapozását Lefebvre és de Certeau mindennapi életéről szóló művei végezték el, amik egyben megteremtették a lehetőséget a személyes és közösségi kreativitás és a kritika integrálására a tervezői gondolkodásba. A gyakorlatba bekerült részvételi tervezői módszerek szerepe azonban inkább a társadalmi kommunikáció és az esetleges ellenál-

lás letörése maradt, eredményük pedig gyakran a tervezési folyamatok egyébként is növekvő „sötét anyagát”, azaz a kívülálló és esetleges érdekeltek számára követhetetlen jogi, szabályozási, döntéshozatali és finanszírozási procedúrák hálóját sűrítette tovább.

Sikeresebbnek bizonyultak az olyan módszerek, amik a tervezés megnyitása helyett De Certeau séta-elemzéséhez hasonlóan⁶ a használatban és működtetésben helyeztek nagyobb hangsúlyt a szereplők közötti erőviszonyok és felelőségek újraosztására. Ennek szabályozása a jogi és normatív kereteken túl egyre erőteljesebben technológiai csatornákon keresztül zajló folyamat: a város tereiben a közlekedési táblák, jelrendszerek, útburkolatok és más fizikai elemek és ezek irányítási rendszerei mellett a közlekedési, sőt, a mobil kommunikációs eszközökbe beépült, hálózatos technológiák is részt vesznek benne. A *meztelen utca* egyre népszerűbb ellen-konceptiója a túlhatározott és ezért tompító hatású közeg kritikájaként éppen a technológiai és szabályozó környezetet számolja fel ott, ahol sokféle szereplő folyamatosan egyeztetett együttműködésére van szükség. A jelzőtáblák, felfestések, sávok és lámpák hiánya a veszélyérzet növelése mellett a közlekedők közötti kommunikációt azonnal a személyes figyelem irányába tereli. Az így paradox módon hatékonyabbá és biztonságosabbá tett utcák érdekesen idézik meg mind a modernizáció előtti városképet, mind pedig a digitális város vízióit, ahol az intelligens eszközök hálózata teszi feleslegessé a másfél

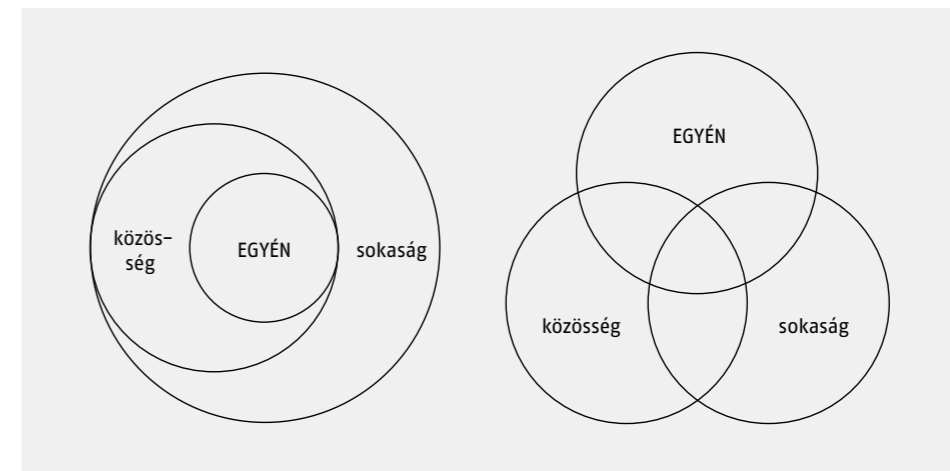

© Audi Urban Future Initiative

évszázadon át uralkodó útjelző táblákat és társaikat. Társakról lehet beszélni olyan értelemben is, ahogy Bruno Latour a mérnöki intézményrendszerek emberi és technológiai ágenseit egymással egyenrangú alkotóként kezelte⁷, hiszen a városi tér használói közül az emberi szereplők pusztán egy csoportot képeznek a különféle eszközök, intézmények és kódrendszerek mellett. A városi tér: *interface*, ahol ember, eszköz és kód egymással találkozik. Latour az eszközök és a rendszerek újrahierarchizálásán túl azok mélyen kulturális aspektusaira hívja fel a figyelmet, azaz azokra a kódolt értékekre és ideálokra, amik az objektív mérnöki munka háttérben állnak.⁸ Hasonlóképpen az Audi Urban Future és más hasonló kezdeményezések által megalkotott víziók jobbra olyan nagy technológiai cégek jövőképei, amelyek a modernitás motorizált korszakában felépített pozícióikat örökölték tovább. A minden tárgyat és embert információforrássá formáló és ezekre építkezve holisztikus szabályozást biztosító rendszerek ígérete az energiafogyasztás, a közlekedés és a közműhasználat optimalizációja, a takarékos működés és a kapacitások jobb elosztása. Ez azonban nem más, mint a modernizmus technokrata szemléletének újjászületése, IKT környezetben. A döntéshozatali folyamatok technológiai közegbe delegálása az informátsággal szemben éppenséggel a figyelem megszűnéséhez vezet: amivel nem szükséges foglalkozni, az eltűnik az emberi látóhatárról. Bár egy mai városlakó igen keveset tud a saját fogyasztási szokásai, energiahasználat és a városi rendszerek közötti interakciókról, az ezekről szolgáltatott plusz információ nem feltétlenül

vezet jobb, felvilágosultabb, takarékosabb viselkedéshez és döntésekhez, ha nincsenek más ösztönzők a rendszerben. A sofőr nélküli autók nem pusztán ígérnek, hogy a közlekedés biztonságosabb és kiegyenlítettebb lesz, de implicit módon tartalmazzák azt a következményt is, hogy nem lesz szükséges figyelni a saját közlekedési és térhasználati döntéseinkre, hiszen a technológia ezt a feladatot elvégzi helyettünk.

Másfelől az ilyen szintű rendszerintegráció elkerülhetetlenül túlszabályozáshoz vezet. A komplex rendszerek optimalizációs képességeibe vetett hit a városok lényegét képező véletlenszerűség, esetlegesség és innováció lehetőségét, azaz a kvalitatív jellemzőket kvantitatív folyamatok értékelésére cseréli fel. Ez csak zárt rendszerek esetében képzelhető el, márpedig a városok alapvető jellegzetessége a nyitottság, a belső és külső szereplők dinamikusan változó együttműködése. Érdekes megjegyezni, hogy az alapvetően szellemes túlszabályozás éppenséggel a piacokon megnőtt és saját szektorukban meghatározó tényezővé vált cégek irányából érkező kezdeményezés. Nem lehet ugyanakkor nem észrevenni, ahogy ezek a városirányítási rendszerek egyre nagyobb mértékben veszik át a hetvenes évek konzervatív fordulata óta folyamatosan visszaszorulóban levő önkormányzatiság feladatköreit. A céges *smart city* víziók az egészségügy, a szociális ellátások vagy az oktatás koordinációjában ugyanolyan szerepet vállalnak, mint a közműrendszerek fenntartásában vagy a közlekedés optimalizációjában. Alapvető változás viszont, hogy a rendszerekbe bekerülő adatok kinek a kezében, milyen hozzáféréssel, milyen kompetenciák alá

rendelvé jönnek létre és tárolódnak. Az önkormányzatokkal és az állammal szemben a céges adatkezelés átláthatóságára nincsenek törvénybe iktatott feltételek, az elszámoltathatóság és az adatok biztonsága nagy mértékben a felhasználók vagy az érintettek elzántságától függ.

Milyen módon tehetők tehát az egyének és közösségek a város szerzőivé? Ha a hatalmi pozíciók területén az állami és a mérnöki diszciplínák mellett az infokommunikációs technológiák és a közlekedéssel, infrastruktúrafejlesztéssel foglalkozó cégek konvergenciájából létrejött intelligens város-projektek között zajlik a szerzői pozíciókért folytatott vetélkedés, hol tudnak a használók előrelépni?

A társadalmi részvétel közelebbi értelmezéséhez szükséges a fogalom közelebbi elemzése. A modernista várostervezés célja az új egyén életterének megteremtése, amit azonban szinte kizárólag a sokaság számára készített típustervek és moduláris, sorozatgyártott rendszereken keresztül tudott megközelíteni. A sokaság – közösség – egyén közötti dinamikus viszonyok a klasszikus várostervezési diszciplínákban mindig egyirányúak, az utóbbi kategóriákat az előbbiekről részhalmozaként kezelve. Éppen ez a participációs modellek alapvető hibája is: az ilyen megközelítések képtelenek a nem homogén állapontokat saját értékükön kezelni és arra kényszerülnek, hogy a „társadalmi tényezőket” egy kategóriára redukálják. A hiba felismerése mellett mára éppenséggel a technológiai eszközök fejlődése és elterjedése tette egyértelművé a három halmaz *egymás mellettiségét*, azaz a sokaság, a közösségek és az egyének átfedésben levő, de önálló tényezőként is megjelenő csoportjait.

A nagy IKT cégek által fejlesztett rendszerek egyik fő eszköze a játékmodellek alkalmazása: az IBM, a Cisco és más piaci szereplők szinte egyöntetűen játékszerű ösztönzőkre, a közösségi hálózatok mobilizálására és a technológiai rendszerekkel folytatott interakcióra alapozzák az egyének, azaz a fogyasztók együttműködését⁹. Az élet minden területére kiterjedő *surveillance culture* elfogadottságát jelzik az olyan játékmodellek, amik az állampolgári aktivitást és a közterület fenntartást kombinálják a változatos, fotókkal, automatikus koordinátákkal és megjelölt hibákkal bejelenthető, közösségi hálóként működő *fix-my-street* típusú programokban, de ezeknél is messzebb mutatnak a saját energiafogyasztást és közműhasználatot kvantifikáló (tehát ennek adatait aggregáló és felhasználó) és a „takarékoskodást”, a „környezetbarát fogyasztást” versenyszerű, díjazásos játékká formáló eszközök.

A városlakók fogyasztói státuszán túlmutató kezdeményezések rendszerint a közösségek produceri képességeit helyezik előtérbe a zárt végű játékatstratégiákkal szemben. Az elmúlt évek tiltakozó mozgalmi, tüntetési hullámai és aktivista hálózatai az első jelentősebb példáit szolgáltatták annak, hogy a technológiai innováció milyen más célokra lehet alkalmas az egyének és közösségek kezében. Az Arab Tavasz és az Occupy mozgalmak esetében nem csupán az önszerveződés és térfoglalás, hanem a hatalommal folytatott konfliktus és párbeszéd kulcsfontosságú eszköze volt az információs technológiák készség szintű, találmány használata, messze túlmutatva a mobil telefonokon és más eszközökön. Mindkét esetben hasonlóan kulcsfontosságú a kudarcok és az utó-

hatások vizsgálata, ami egyben a hasonló kezdeményezések korlátait is segíthet megérteni. Hiszen lehet ugyan, hogy a Tahrir tér 2011 tavaszán a világ legfontosabb köztere volt, de ez egyrészt biztosan nem alakulhatott volna így a valós idejű globális médiafigyelem hiányában, másrészt láthatóan nem alakította át Kairó működését, ahogy azt a két év utáni állapotok is mutatják. Hasonlóképpen, a nyugati világon végigvonuló tüntetéshullám a pillanatnyi helyzetekben rendkívül hatékonyan tudta megszervezni az egyéneket, a közösségeket és a tömegek közötti együttműködést a hagyományos hatalmi struktúrák kijátszására, arra azonban egyértelműen nem volt képes, hogy a tiltakozáson túli konstruktív kezdeményezéseket megszervezze és hosszú távon működtesse. Ezzel együtt a rövid távú sikerek nem lebecsülendők, különösen ha az ugyanebben az időszakban lezajlott természeti katasztrófákra adott, hasonló szerveződésű válaszok közösségi koordinációját is figyelembe vesszük.

Az esemény jellegű kezdeményezéseknél is látványosabb kísérlet a szerzők újrapiacozási kísérlete a közösségi finanszírozás elterjedése. A Kickstarter¹⁰ tipikus IKT startup kezdeményezése elsősorban sikeres platformmá vált, eredeti céljai szerint művészeti, design termékek, események és fogyasztási cikkek megvalósításának elősegítésére. Az egyéni ötletek és a fogyasztók közötti pénzügyi kapcsolat sikere gyakorlatilag azonnal kibővítette a projektek körét, megnyitva az utat többek között a városi léptékű ötletek irányába. A design termékek finanszírozására kitalált modell alkalmassága azonban legalábbis kérdéses, amikor városépítészeti programok meghirdetéséről, támogatásáról és megvalósításáról van szó. A Kickstarter piacra ugyanúgy a nem létező termékek vására, ahol a támogatók legtöbbször a saját vásárlásukat előfinanszírozzák, vagy olyan eseményeket, szolgáltatásokat, művészeti munkákat támogatnak, amikben valamilyen módon érintettek. Nehéz olyan *lokális* ajánlatokat tenni egy köztér fejlesztésénél, amik egy *globális* közösség számára tudnak értelmes ellenszolgáltatást nyújtani. Továbbá a jól megfogalmazott és sikeresen megfuttatott projektek ötletből valóssá formálása éppen abba a „sötét anyagba” vezet be a kezdeményezőket, amiből a laikus, civil városi közösségek hagyományosan éppen azért szorulnak ki, mert nincs tapasztalatuk a szabályozások, bürokrácia, hatóságok és érdekcsoportok alkotta rengetegben való eligazodásban. Ez pedig minden urbanisztikai program legfontosabb, döntő fázisa, és éppen ez az, ami a közösségi finanszírozás platformjai számára továbbra is javarészt láthatatlan marad.¹¹

Az ilyen alapokon szerveződő infrastruktúrákat minden naivitásuk ellenére különösen erőssé teszi az a sajátosságuk, hogy nem kívánnak teljes körű megoldásokat nyújtani. A városok legbelső lényegéhez tartozik a befejezetlenség és a megoldatlanság, és az ezt felszámolni kívánó programok technológiai fejlettségi szintjüktől függetlenül téves úton járnak. A *smart city* reális célpontja ugyanis valószínűleg nem a technológiai és szolgáltatási rendszerek önjáróvá tétele és ilyen formán kiszervezése a társadalmi vitákból, hanem a *smart citizen*, azaz az informált polgárság létrejöttének elősegítése. Ez utóbbi sem formálhat mindenkit aktivistává, de azt a tudást feltétlenül megteremtheti, ami a jövő városaiban való eligazodáshoz a jelenleginél nagyságrendekkel több esz-közt ad a városlakók kezébe. Ez pedig minden algoritmusnál erőteljesebb hatással lehet a város fizikai tereinek alakítására.

Szemerey Samu, építész, urbanista

Jegyzetek:

- 1 A fogalom legalább annyira elterjedt, mint amennyire aluldefiniált. A technológiai, digitális, intelligens stb. város fogalmaknál tágabb területet lefedő koncepció lényege nem csupán az IKT (infokommunikációs technológiák) és a városfejlesztés mély integrációja, hanem a döntéshozatali és társadalompolitikai rendszerek működésének az átalakítása is. Az európai *smart city* politikákról a Bécsi Műszaki Egyetemen készített tanulmány hat kategóriát határoz meg, amik szerint elvégezhető a városok ilyen szempontú értékelése: okos gazdaság, okos emberek, okos kormányzás, okos mobilitás, okos környezet, okos életformák. A technológiai integráció mellett mindegyik kategóriában meghatározó az állam, a piac és más érintett szereplők együttműködésének hosszú távon is fenntartható megoldása. Részletesen ld. *Smart Cities – Ranking of European Middle-sized Cities, 2007* (www.smart-cities.eu) A fogalom gyakorlati használata a városfejlesztési stratégiákon túl elsősorban a nagy cégek (IBM, Cisco, Audi, Siemens, Oracle stb.) által fejlesztett irányítási rendszerekben terjedt el. Ezek a rendszerek a széles körű integrált döntéshozataltól a katasztrófaelhárításon át az ingatlanfejlesztésig és az építéstechnológiáig terjedő spektrumban kínálnak megoldásokat, jellemzően önkormányzatok, közművállalatok és más nagy intézmények számára.
- 2 "The city is a fact in nature, like a cave, a run of mackerel or an ant-heap. But it is also a conscious work of art, and it holds within its communal framework many simpler and more personal forms of art. Mind *takes form* in the city; and in turn, urban forms condition mind (...) The city is both a physical utility for collective living, and a symbol of those collective purposes and unanimities that arises under such favoring circumstances. With language itself, it remains man's greatest work of art." Lewis Mumford: *The Culture of Cities*, New York: Harcourt, Brace & Co. 1938, p. 5.
- 3 Georg Simmel: A nagyváros és a szellemi élet, in: Szelényi Iván szerk.: *Városhozológia*. KJK, Bp., 1973. 253. (Az eredeti megjelenés éve 1903.)
- 4 Kevin Lynch: *The Image of the City*, Cambridge, MA: MIT Press, 1960
- 5 Ld. a szituacionizmus, Constant, Archigram, Superstudio, Ant Farm, Yona Friedman stb. tevékenységét ill. Reyner Banham írásait
- 6 Michel de Certeau: *Séta a városban*. in: *Vizuális kommunikáció: szöveggyűjtemény I* szerk. Blaskó Ágnes, Margitházi Beja. Budapest: Typotex, 2010, p. 355–365.
- 7 Bruno Latour: *Aramis or the Love of Technology*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996
- 8 "I have sought to offer humanists a detailed analysis of a technology sufficiently magnificent and spiritual to convince them that the machines by which they are surrounded are cultural artifacts worthy of their attention and respect." ibid.
- 9 például www.ibm.com/cityone
- 10 Ld. www.kickstarter.com, magyar változata pl. www.indulj.be
- 11 Ennek nyomán mára több, kifejezetten városfejlesztési célú közösségi platform fejlesztése is elindult, a finanszírozástól a fenntartáson át az önkormányzatiság decentralizációjáig terjedő célokkal.

aliplast®
ALUMINIUM SYSTEMS

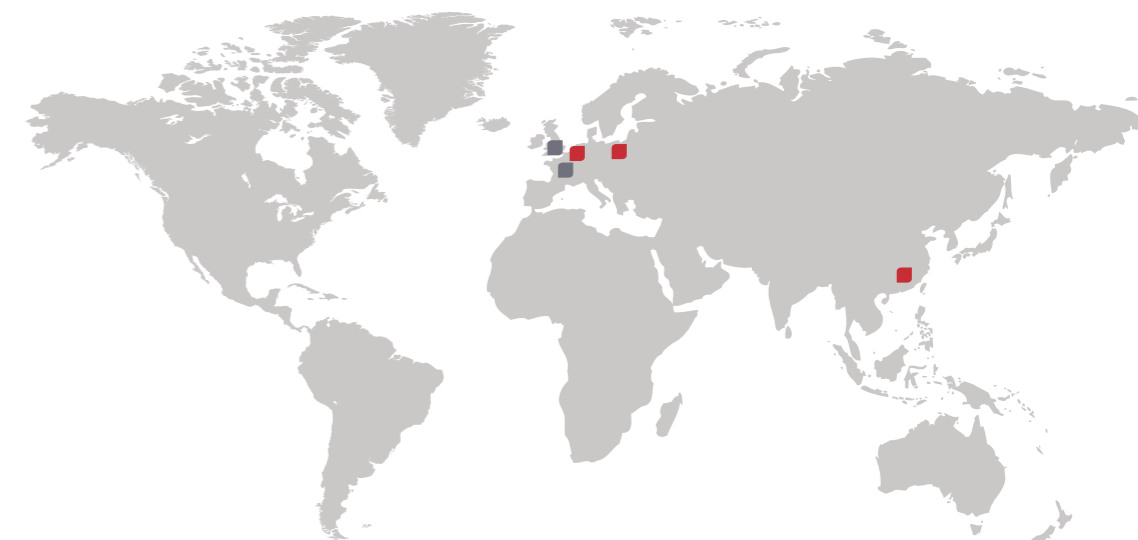
Belga alumínium nyílászáró rendszerek Magyarországon

CONSTRUMA 2013

A Magyar Építész Kamara kreditpontos előadássorozatát tart építész tervezők számára a Corialis Csoport **aliplast** építőipari alumíniumrendszereinek újdonságairól a 32. Nemzetközi építőipari szakkonferencián (2013. április 10–14.)

Az **aliplast** az alumínium építőipari felhasználóinak körében elismert CORIALIS (CORE Innovative ALuminium Integrated Solutions) konszern meghatározó tagja. Cégünk központja Lokerenben, Belgiumban van. 1984-ben kezdett működésünktől az építőipar igényeihez igazodó folyamatos rendszerfejlesztések, a gyártmányok megbízhatósága és stabil minősége lehetővé tették vállalatunk dinamikus növekedését.

2010-ben megnyitott új, 13 000 m²-t meghaladó területű, ISO 9001 tanúsítvánnyal rendelkező ipari üzemünkben a félprofilok görgözése és felületkezelése, valamint az alkatrészek raktározása történik. A 2011. évi 22 000 m²-es bővítés során egy korszerű extrudáló részleget, valamint a meglévő vízszintes porszóró üzem mellé egy függőleges porszóró berendezést telepítettünk. Így az összesen 35 000 m²-es lengyelországi üzemből közvetlenül szállítjuk termékeinket megrendelőink részére. Rendszergazdaként komplett megoldásokat kínálunk.

Aliplast Aluminium Systems
Lokeren, Belgium
www.aliplast.com

Profils Systemes
Montpellier, France
www.profiles-systemes.com

Aliplast China
Zhejiang Province, China
www.aliplast.com.cn

Smart Systems
Bristol, England
www.smartsystems.com.uk

Aliplast Sp. z o.o.
Lublin, Poland
www.aliplast.pl

A választék alapját a hőhidas és a különböző osztályú hőhídmentes ablak-ajtó rendszerek adják. Az összes ablak- és ajtó típus gyártható a legkiválóbb márkás szerelvények felhasználásával. Fontos és nagyon erős oldala az **aliplast** alumínium rendszereknek az épülethomlokzatok üvegfelületeinek kialakításánál szerepet kapó függőfalak területe. Különálló rendszert képeznek a télikert-tetők előállításához szükséges elemek.

A társaság magyarországi felhasználóit heti rendszerességgel ellátó **aliplast** nyers vagy felületkezelt profiljaiból számos magyar vállalkozás dolgozik a megrendelők teljes megelégedésére. A tervezők és kivitelezők munkáját e-katalógusok és szoftverek segítik.

Az előadások témái:

- MSZ-EN 14351 és MSZ-EN 13830 szabványok szerinti homlokzati nyílászáró rendszerek
- Beltéri nyílászáró rendszerek
- Tűzgátló nyílászáró rendszerek

**Bővebb tájékoztatás céljából forduljon bizalommal
Képviseleti Irodánkhoz:**

1034 Budapest, Tímár u 34.
Tel.: (+36) 1 387-6087
(+36) 30 5423347

e-mail: info@aliplast.hu
www.aliplast.hu
www.corialis-group.com

Az építészet az igazságosság művészete

Építészet és közösségfejlesztés Budapest XV. kerületében | 1. rész

László Tamás a parlamentben az egyetlen építész, aki polgármesterként egy budapesti kerületet irányít és egyben országgyűlési képviselő, már második ciklusban. A három, meglehetősen eltérő adottságú és eltérő építészeti kihívásokat felmutató XV. kerületet – mert, hogy arról van szó –, a lakótelepéről ismert Újpalota, a külvárosi település szerkezettel bíró Rákospalota és a külvárosi Pestújhely alkotja. Ezek közül ezúttal a legnagyobbbról, a 40 ezer lakosú lakótelepi Újpalotáról, annak örökölt építészeti problémáiról és kortárs eredményeiről, illetve az önkormányzatiság feladatairól beszélgettünk.

Ulrich Tamás: Számos, az építészethez kapcsolódó esemény történt a közelmúltban és történik jelenleg is az Ön irányítása alatt álló XV. kerületben. Egy polgármester természetesen nem lehet „csak” építész, de az építészet sokat segíthet a „másképpen látásban”. Az építészetet milyen eszköznek látja a kerület társadalmi problémáinak, mindennapi életének a megoldásában?

László Tamás: A polgármesterség, az építész szakma és a városépítészet – mert, hogy városépítési szakmérnök is vagyok – szorosan összefonódik. Az építészetnek azt a definícióját vallom, hogy az építészet az igazságosságnak a művészete és az a lényege, hogy egy közösség számára helyeket, tereket teremtsen. Minden építészeti közösségi építészeti – még a családi ház is –, a közösség számára kell, hogy nyújtson olyan tereket, amelyekben élni lehet, és nyújtson annyi szabadságot, amennyi az adott funkcióhoz éppen szükséges és elégséges. A mai kor erre különösen erőteljesen figyelmeztet bennünket. Ez nem azt jelenti, hogy nem kell katedrális és hatalmas dolgokat építeni, de azoknak nagyon komoly megalapozottsággal kell bírniuk a közösség irányából. Egy sport- és rendezvénycsarnok építéskor annak méretrendjének, koreográfiájának, működési módjának alapvetően abban a közösségben kell gyökerednie, amelyik azt megrendeli, s ehhez nagy erővel ragaszkodni kell. Fontosnak tartom Patrick Geddes (*Skót biológus és várostervező, 1854–1932. – szerk.*) diagramjában leírt hármas – vagyis a hely-munka-ember közötti – kapcsolatrendszer-vizsgálatát és egymásra hatását, ebből ugyanis olyan interakciók származnak, amelyek az építészetet, a városvezetést, a városi élet irányítását, működtetését és fenntartását szempontjából fontosak. Ezek az én fő igazodási pontjaim építészként és városvezetőként. Az önkormányzat, az én ars poeticám szerint, a helyi energiák gyűjtőhelye és az életjelenségek közül mindannak a kanalizálása és megsokszorozása, ami energiákat hoz a felszínre. Ezt az önkormányzatnak kell összeépíteni, szinergiát teremteni belőle, és olyan kapcsolatot, amivel ez az önkormányzatiság folyamatosan erősödni tud.

A Geddes-féle kapcsolatokat kell állandóan szervezni, és ezt fölemelni a lehető legmagasabb szintre. Mert egyrészt van a hely-munka-ember egymásra épüléséből és egymással való kapcsolatából adódó kapcsolatrendszer, és van a helyi adottság, ami azért izgalmasabb talán, mert az építészet, a városépítészet, a közösségfejlesztés nem egy ideában, hanem abban a valóságos helyben valósul meg, ahol élünk. Persze, lehet ideális várost is csinálni, voltak rá kísérletek, lakótelep építésben is, de nem sikerültek igazán. Ekkora projekteket nem lehet úgy megépíteni, hogy azokban ne legyenek defektek és olyan hiányok, amiket én születési rendellenességeknek fogok föl. De minden ilyen rendellenesség, minden ilyen helyzet gyógyítható, fejleszthető, s olyan mértékben javítható, amilyen mértékben a helyi társadalom abban partner. A helyi társadalom pedig mindenben partner, ha jól szólítjuk meg. Van egy olyan mondas, hogy a jó kérdésre jó választ kapunk, csak a jó kérdést kell feltenni, ami egyáltalán nem könnyű. De az építészet ebben is segít. Az építészet azért rendkívüli interdiszciplína, mert például megtanít jól kérdezni, megtanít arra, hogy ha egy adott építészeti feladatra még sok megoldás van, az azt jelenti, hogy nem fogalmaztam meg pontosan magát a feladatot. Mert minden pontosan, precízen, körültekintően megfogalmazott kérdésre egy válasz van csak. Ameddig több válasz adható, addig nem fogalmaztam meg jól a kérdést. Nem fogalmaztam meg jól például az alkalmazkodást, azt a közösségi hatást, amit el akarok érni, nem tudom még, hogy kit fogadok be arra az adott helyre. Vagyis a városvezetői munkának rengeteg olyan vonatkozása van, ami építészeti gondolkodást igényel. Az építészet nem azzal kezdődik, hogy téglát téglára rakok, hanem azzal, hogy az adott épület belső működésrendjét, mintegy a koreográfiáját megtanulom. Tudnom kell, mit fognak abban az épületben csinálni, az miképpen fog működni, milyen alternatívák vannak, egyféle feladata lesz avagy sokféle, a sokfélet be tudom-e tényleg építeni, egymást nem oltják-e ki a lehetséges funkciók... Mindez egy hallatlanul izgalmas játék. Ebből a szempontból is nagyon érdekes két tervpályázatunk az elmúlt évekből. Az egyik az újpalotai Fő tér és Községi Ház pályázata, a másik pedig Rákospalota Városközpont tervpályázata volt (*ez utóbbiról bővebben: Építész Közlöny Műhely 2012. júliusi számában – szerk.*), s mindkettőre izgalmas válaszok születtek. Már a kiírások megfogalmazása is hallatlanul összetett feladat volt, elmélyült gondolkodást igényelt, hiszen olyan területekről, városközpontokról szóltak, amelyek még az identitásukat sem tudták kialakítani. Illetve Rákospalotáé 1950 óta csak csökevényesedik és már csak vágyakban és emlékekben él, Újpalotának pedig egyáltalán nem is jött létre. Az egyik legfontosabb dolognak ezekben az esetekben az önazonosságtudat meghatározását tartom, és ebben is az építészet tud a legtöbbet segíteni. Nem csak azzal, hogy jeleket hoz létre, hanem azzal is, hogy

Boldog
Salkaházi
Sára templom,
2009,
Tervező:
Kruppa Gábor,
KIMA Stúdió

Foto: Bajnóczky Tamás

olyan összefüggéseket keres, amivel organikus szövetet tud létrehozni egy városban, városrészben. Ez különösen fontos városközpontok esetében.

UT: Nézzük meg elsőként az újpalotai lakótelepet, amely lakosságát, területét, és talán éppen ezért problémáit tekintve is a legnagyobb a kerületében. Hogyan gondolkodik erről?

LT: Az újpalotai lakótelep építésénél nagyon modern előképeket használtak föl az akkori tervezők, Callmeyer Ferenc és Tenke Tibor. Ami elkészült, mégis torzó lett, mert azokat az elveket, amiket a Toulouse külterületén felépített Le Miraille lakótelepen kidolgoztak (*épült az 1960-as években, tervezői: Georges Candilis, Alexis Josic and Shadrach Woods – szerk.*), nagyjából a miénkkel egy időben, itt nem lehetett érvényesíteni. A lakótelepet alapvetően a darupálya határozta meg, tehát azokat a gondolatokat, hogy például olyan utcákat csináljanak, amik valódi utcák, vagy hogy valódi kommunikációs tengelyeket hozzanak létre, egyszerűen a technológiai problémák miatt csak részlegesen lehetett megvalósítani. Alapvetően ebből fakadnak ma is az újpalotai lakótelep fő problémái, vagyis hogy még a kiindulási eszmék

sem tudtak érvényesülni, s azok a közösségteremtő „modulátok”, amiket a tervezők megálmodtak, egyáltalán nem jöttek létre.

Megépült egy gigászi méretű lakótelep, közel 16 ezer lakással, fénykorában majdnem 70 ezer lakossal és egyetlen közösségi házzal, amiben jelen pillanatban egy 80 és egy 40 négyzetméteres helyiség található. Ennyi jut egy még ma is 40 ezres lakosú városrésznek! Ami azt jelenti, hogy a lakosság abból a két alapvető emberi igényből, amit én egymással nagyon összefüggő pólusokban határozok meg, így az összetartozás tudat és a szabadság tudat, egyiket sem tudja maradéktalanul megélni. Az összetartozás tudatát, ami elementáris emberi igény, fizikailag nem tudja megélni – miközben az emberek hihetetlen sűrűségben élnek itt –, ezért aztán az látenssé is válik. A lakótelepen 2009-ben megépült Boldog Salkaházi Sára templom szinte a katakombából rántott ki egy katolikus közösséget. (*Építész: Kruppa Gábor/KIMA Stúdió – szerk.*) Ebben a templomban ma olyan közösségi élet zajlik, olyan hihetetlenül felfokozott közösségi tevékenységek válnak nyilvánvalóvá, amelyek egyértelműen azt mutatják, hogy ha ezek az elfojtott vágyak lehetőséget, teret

Fotó: Barabás György

kapnak – a tér alatt építészeti és virtuális teret egyaránt értek –, akkor az egy pillanat alatt kitöltődik. Ez a templom képes arra, hogy olyan közművelődési színteret is adjon, ahol városi ünnepeket lehet bonyolítani, ahol olyan szabadegetemi előadássorozatot lehet tartani, amelyen 200 érdeklődő vesz részt folyamatosan, vagy amelynek zsúfolásig megtöltött templomterében musicalt mutatnak be Szent Erzsébet életéről. Azt hiszem, a Szent Erzsébetről szóló legendának hihetetlen aktuális mondanivalója van a lakótelepi szociális problémák felé is.

UT: Ez a templom tehát teljesíti azokat a közösségi feladatokat, de azoknak legalábbis egy részét, amire a lakótelepen élőknek tudat alatt, maguknak sem megfogalmazottan, igényük volt. De a közelmúltban kiírtak egy közösségi házra vonatkozó pályázatot is, szintén közösségteremtő szándékkal.

LT: Nem véletlenül írtuk ki a Fő tér és Közösségi Ház pályázatot. A kiírásban egyrészt természetesen megadtuk a közösségi ház működtetésére vonatkozó programot, de a legérdekesebb része a pályázati kiírásnak valójában az volt, amelyben azt kértük a tervezőktől, hogy a közösségi ház körüli tér használatára is dolgozzanak ki egy téli-tavaszi és egy nyári-őszi funkciót. 63 pályamű érkezett, ami azt jelenti, hogy 126 funkció-együttes jelent meg a pályázat kapcsán, rendkívül változatos képet adva arról, hogy a tervezők miképpen képzelik el egy lakótelepi közösség életrendjét, mozgását, egymásra találását. Aki azt mondja – és ezt képviselték elődeink is –, hogy a tervpályázat butaság, mert úgyis csak egy terv fog megvalósulni és inkább azt az egyet keressük meg (a haverom például egészen biztosan jól megcsinálja), szerintem alapvetően téved. Mi azt mondjuk, hogy amikor 63 terv készül el, és ráadásul az a 63 terv legalább 20–30 kérdésre ad 63 féle választ, azzal olyan fantasztikusan értékes és tanulságos gyűjtemény születik, aminek mélysége, rétegző-

dése, differenciáltsága van. Olyan egymásra mutató, egymást megerősítő jegyek válnak nyilvánvalóvá, amire az ember nem mondhat mást, mint hogy ezt biztosan így kell csinálni. Mert ha annyian mondták ugyanazt, annak valószínűleg igaznak kell lennie. Az egzakt válaszok, az igazságok sokkal erőteljesebben és sokkal nagyobb biztonsággal fogalmazódnak meg egy ilyen tervpályázat kapcsán, mintha csak leülnénk és eszmélkednénk. Ez a 63 pályázó komolyan vette a pályázatot, amire egyébként nagyon sok pénz is áldoztunk. A teljes pályázati anyagot, vagyis a 63-szor 6-7 tablót kiállítottuk a városházán, a folyosókon és a díszteremben. Ennyi meghatót építész még nem láttam. Ritkán megélt ünnepet varázolt magának az építész azzal, hogy a tervpályázat értékelése ekkora nyilvánosságot kapott, a pályázók megbecsülve érezték magukat, a munkájukat, a szakmájukat. Mindennek a gyakorlati haszna pedig a most készülő szabályozási tervben „csapódik” majd le, amit a pályázat tanulságai alapján alakítunk ki. A lakótelep helyszínei általában azért nehezek, mert az úszótelkes kialakításnak köszönhetően valóban minden mintegy „úszik”, szétfolyik. Az, hogy a házak körül van egy 1 méteres körvonallal meghúzott terület és azon kívül az összes többi terület a „senkié”, azt eredményezi, hogy nincsenek fix helyek, nincsenek olyan pontok, amiket meg lehet ragadni, nincsenek találkozási helyek, és ezek a hiátusok valahogy az életet is meghatározzák. Ha a lakótelepen élőket a saját mindennapi pályájukon kívüli, egy kilométeren belüli helyszínekről kérdezzük, azokról fogalmuk sincs, pedig ott élnek negyven éve. Egészen elképesztő, hogy a lokalitás milyen szűk pályán mozog és az „újjalotaiság” érzésének nyoma sincs, pontosabban csak nagyon kevés emberben van. Mi ezt szeretnénk megteremteni ezzel a Fő tér és Közösségi Házzal, és azzal hogy további ilyen helyeket keresünk. Mert a lakótelepen azért sem találják/érezik otthon

Az oldalpáron Callmeyer Ferenc építész tervei alapján 1972-ben megépített, s 2012-ben átalakított újjalotai orvosi rendelőbelső terei láthatók. Tervezők: Madzin Attila és Hidasnémeti Máté építészek, Csavarga Rózsa belsőépítész, Szentgyörgyi Szandra designer

Fotó: Barabás György

magukat az emberek, mert valójában egy óriási kiterjedésű megaprojektben élnek. Ha ezt fel tudjuk bontani 6–8 egységre, és ezekben az egységekben kis alközpontokat hozunk létre, abban a pillanatban már nem csak az újjalotaiság jön létre, hanem a nádastóparkiság, a kórákásarkiság, a nyírpalotautcaiság is. Most többek között ilyen alközpontok megteremtésén is dolgozunk, amelyek egyébként egy „nőtt” városban vagy a falvakban önkéntelenül is létrejönnek az idők folyamán, ám nekünk most ezt visszafelé kell megteremtenünk. Ez lehet a varázslat a lakótelep rehabilitációjában.

UT: Az egyik nagy figyelmet keltő, már megvalósult projektjük az újjalotai orvosi rendelő átalakítása volt. Hogy nem csak ráncfelvarrás történt, arra bizonyították, hogy az épület néhány héttel ezelőtt nyert elismerést a FIABCI XV. Magyar Ingatlanfejlesztési Nívódíj pályázatán.

LT: Tudja, a lakótelepen élők eddig úgy érezték, és teljes joggal, hogy mindig a maradékot kapták, mondván, nektek ott az is jó lesz. Ezért születtek ócska, igénytelen pavilonok, jöttek létre borzalmas közterületek, és egyéb, eleve lepusztult dolgok. A három ütemből álló, Zsókovárt utca környéki szociális városrehabilitációs projekt első ütemében szereplő orvosi rendelő felújításának igényét örököltük. Egy negyven éve elkészült épületről beszélünk, ami már építése pillanatában is sok gonddal született, a maga 5 centiméter vastag azbesztcement lapokból álló homlokzatával, szerkezeti kötöttségekkel, ebből adódó orvos-beteg kapcsolattal. A beteg mesterséges világításban várakozott a folyosón, egy ajtóval szemben és mi mást tehetett, félt. Nem csak a tartószerkezetig bontottuk vissza az épületet, hanem a működéséhez kapcsolódóan új koreográfiát találtunk ki: nagy várókat alakítottunk ki és azokat kítettük az utcai homlokzatra, az érkezőket nem egy sorszámot osztó, személytelen gép, hanem képzett

Fotó: Barabás György

személyzet irányítja, vagyis azonnal kapcsolat teremtődik. (Tervezők: Madzin Attila és Hidasnémeti Máté építészek, Csavarga Rózsa belsőépítész, Szentgyörgyi Szandra designer, 2012. – szerk.) A várók mögötti folyosón már csak az orvosok és az irányított betegek közlekednek, de azért át is látni az épületen egy kicsit, mert az egészsznek lett egy kis nyitottsága az üvegfalaknak köszönhetően. Az orvosoknak és a munkatársaknak különálló kiszolgáló terei vannak, számukra teakonyhákat alakítottunk ki, annyi ülőhellyel, hogy le tudjanak ülni és megbeszélni egy-egy nehéz esetet. A gyerekorvosi rendelőben pedig már létre is jött az a praxisközösség, amit mi csak távlati célként képzelünk el. Az öt gyerekorvos olyan népszerű rendezvényeket szervez, hogy nem lehet rájuk bejutni. Ezeken különböző vizsgálatokat végeznek az általuk közösen vett nagy értékű műszerekkel, amelyek lehetővé teszik például a helyben történő laborvizsgálatokat. De be kell valljam, még nem végeztünk, elmaradt néhány olyan fontos dolog, amelyre mindenképpen időt és energiát kell fordítani. A homlokzat elé zöld falat tervezünk, amit még nem nőtt be a növényzet, mert nem figyeltünk rá oda, és még nem tanítottuk be teljesen az épület gazdaságos használatára az ott dolgozókat. Úgy hiszem, ezzel a rendelővel olyan mintát adtunk, ami most már kötelez bennünket, hogy a kerület összes orvosának és lakójának hasonlóan tervezzünk, számukra hasonló színvonalú decentrumot építsünk. Az Észak-Pesti Kórház területén már folynak a tervezési munkák, a lakótelepen, a Hősök útján pedig dolgozunk a második háziorvosi központ tervezési előkészületein, ami ugyanúgy közel 20 ezer embert szolgál majd ki, mint a Zsókovárt utcai rendelő. **UT:** Az építészet, mint a közösségépítés fontos eszköze nyilvánvalóan vezérelve, és ennek további megnyilvánulása az újjalotai szociális városközpont terve is.

LT: A szociális városközpont azért lesz érdekes, mert az újpalotai lakótelep központját valójában mintegy „kiszívta” a Pólus Center. Nem akarunk és nem is tudunk versenyezni a Pólus Centerrel, viszont kitaláltuk, hogy a már meglévő Spirálházból csináljuk olyan, elsősorban szociális indíttatású épületet, amiben a családsegítő szolgálat, a fiatal munkanélküliek tanácsadó irodája működik majd, de szociális mosoda is helyet talál benne, és egy olyan nagy befogadó képességű és nagy kapacitású éttermet is kialakítunk, ahol Erzsébet utalvánnyal rászorultak, nagycsaládosok, köztisztviselők, lakótelepi idősek számára minőségi étkezést biztosítunk. (Közbeszerzési eljárás *Golda János, Madzin Attila és Varga Bence építészek nyerték el a munkát – szerk.*) Nem Lordok Háza típusú étteremre gondolunk (önkiszolgáló étterem *gúnyneve volt a Karinthy Frigyes út – Móricz Zsigmond körter sarkán a 70–80-as években – szerk.*), hanem olyanra, amiben minőséget kínálunk, és ezt viszonylag olcsón tesszük. Ezt azért tudjuk megtenni, mert a lakótelepi intézményekről is másképpen gondolkodunk. Például az iskolai közétkeztetés – amit inkább közösségi étkeztetésnek neveznék – versenyképessége eleve behatárolt, mert csak évi 185 napig szolgáltat. Ezzel szemben ez a közösségi étterem akár 320 napon át működhet, és megoldható benne nem csak az ebéd, hanem a reggeli is, és ami fontos, be tudjuk vonni az ottani munkákba a helyben élőket, akár közmunkásokat is. Ez abszolút a lakótelep jelen állapotához igazodik, abból a szociális helyzetből indul ki és az ottani, egyáltalán nem könnyű társadalmi, szociális kérdésekre ad választ. A szociális intézményhálózatunk lehetetlen helyeken, szociális terápiára alkalmatlan épületekben, szinte elrejtve működött eddig, ám azzal, hogy ezt most kitesszük a „kírákatba”, felértékeljük a jelentőségét mind a szolgáltatást igénybe vevők, mind a szociális munkások szemében. Innen kezdve ennek a 400–500 négyzetméter alapterületű családsegítő szolgálatnak és a többi, vele együttműködő intézménynek a koreográfiája determinált: arra kell keresnie a helyes válaszokat, hogy a központ miképpen fog kapcsolatot tartani a környezetével, mire kell képesnek lennie a helynek, gondolkodni kell az épület megközelítéséről, belső kialakításáról, és arról, hogy itt gyakran esett, sérült emberekkel, nehézségekkel küszködő családokkal, speciális közösségekkel foglalkoznak majd. A szociális gondoskodást nem az ún. „szegénypolitika” felől akarjuk megközelíteni, mert a „szegénypolitika” a sokféle szegénységet sajnós, mintegy újratermeli, hanem alapvetően az életmód felől. A családsegítő szolgálat, ha jól csinálják, a család életének az értelmét tudja megmutatni, s nem a fogyasztás oldaláról, hanem a közösség oldaláról: miképpen tudjuk támogatni egymást, hogyan tudom kihúzni magam a bajból, hogyan találok segítőkre, hogyan tudunk

összefogni. Természetesen tudjuk, hogy rengeteg kockázat rejlik az elképzelésünkben, számos kérdőjel villog bennünk is, még nincs minden részletében kitalálva az épületegyüttes. De azt hiszem, hogy azok az irányok, amiket elképzeltünk, nagyon ígéretesek és hallatlan izgalmas válaszokat tudnak adni a lakótelepi élet kérdéseire.

UT: Említette, közel 40 ezer ember lakik a lakótelepen. Milyen életminőséget kínálnak ezek a több mint 40 évvel ezelőtt épült betonpanel épületek, egyáltalán mit lehet tenni velük?

LT: 1 400 lakásnak elsősorban a homlokzat felújítása került bele abba a szociális városrehabilitációs programunkba, ami országosan is példamutató értékű. Hogy miért? Azért, mert olyan vastag, 14–16 centiméteres hőszigetelést alkalmazunk a lakóházakon, amelyet az országban talán még egy-két helyen. Mert mi kerül igazán sokba a panel lakóházak és intézmények felújításakor? Egyértelműen az állványozás. De ha már felállványoztam 33–40 méter magasan egy épületet, akkor valóban komoly hőszigetelést érdemes föltenni, mert ezeket a házakat, melyeknek körülbelül még 50–60 évig kell állniuk, többször már nem fogják fölállványozni.

UT: A rehabilitáció csak a hőszigetelést érinti vagy az épületen belül is tudnak valamit tenni?

A Zsókvár utca 2. szám alatti lakóépület szigetelése mintaértékű lehet a panel felújításokban.
Tervező: KÖR Építész Stúdió Kft.
Építész vezető tervező: Ertsey Attila

Három látványterv a Spirál Humán Közösségi Házzról.
Tervező: M-Teampannon Kft.
Építész vezető tervező: Golda János

Elképzelés Újpalota megújuló piacáról.
Tervező: Hevesi és Pap Építész Stúdió Kft.
Építész vezető tervező: Hevesi Károly

LT: Ez azért nehéz kérdés, mert mindegyik ház lakott, és a lakások tulajdonosa csupán 6–7 %-ban az önkormányzat, így belül valójában nem tudunk semmit sem csinálni. A lakások privatizálása az egyik legbűnösebb dolog volt, amit el lehetett követni az emberek ellen. Jellemző példa, egy német kisvárosban – ahol egyet fizet, kettőt kap akcióban is kínáltak eladásra lakásokat, mind hiába’ – a lakások megmaradtak közösségi, szövetkezeti tulajdonban. Ezért tudták azt megtenni, hogy építettek egy puffer lakótelepet, és amíg felújították a házakat, odaköltöztették a lakókat. A házakat pedig alapvetően átalakították: az addig 3–4 féle lakásalaprajzból csináltak 28 félélt, kibontották a lépcsőházat és lakásokon belüli lépcsőt alakították ki a helyén, függőfolyosót hoztak létre, a bejárásokat átalakították, teljesen új megközelítéseket találtak ki. Azért tudtak ilyen minőségben dolgozni, mert egyrészt a lakások közösségi tulajdonban voltak, másrészt 40 százalékuk eleve üresen állt. Több lakóépület lebontottak, a megtartottak esetében emberibb magasságokat, méreteket hoztak létre, minden lakáshoz kertet csatoltak, az épületek körüli területeket odaadták a lakóközösségnek, és így tovább. Ráadásul egy nagyon szellemes elvet is megfogalmaztak a jövőben fizetendő bérrel és rezsi költséggel kapcsolatban. Ennek lényege leegyszerűsítve: a rehabilitáció előtt a lakás rezsije 4 euróba, a lakbér pedig 1 euróba került. A lakás felújítása után a rezsi 1 euró, a lakbér 4 euró lett, tehát a végösszeg nem változott, noha a rezsi jelentősen csökkent. Ám a 4 eurós lakbér biztosítja a többi lakás felújítását, illetve a karbantartást, s ezzel a lakótelep fenntarthatóságát. Ez a felújítás sajnós, nem tud minta lenni nálunk, több ok miatt sem. Egyrészt mindez egy 10 ezer lakosú kisvárosban történt, tehát nem csak a strukturális eltérések, de a méretek is erősen különbözőek, másrészt az anyagi lehetőségeink sem összevethetőek, ám néhány elvet át tudunk emelni, és átfogalmazva esetleg be tudjuk építeni a jövőbeli elképzeléseinkbe.

UT: Beszéljünk akkor egy kicsit erről a közeljövőről. Mit terveznek mostanában a lakótelepen?

LT: 2011-ben volt egy ötletpályázatunk Újpalota Fő tér és Közösségi Ház címen. Erre az év második felében lesz már egy valódi építészeti tervpályázatunk. Aztán meg kell oldanunk a Nyírpalota utca és a Páskomliget utca sarkán működő újpalotai piac sorsát, ami most kész rettenet. A fő problémát az jelenti, hogy az elmúlt évtizedekben a csarnokra rátelepedett, ránőtt a rendtelenség. Leválaszthatatlan ragadványként körbenőtték méretes pavilonok, köztük építési engedély nélküli gyógyszertár, és egyebek. Ez a piac mára sok vonatkozásban élehetetlenné, korszerűtlenné vált. Elképzelésünk szerint megtartjuk az egyébként megfelelő alaprajzú, szilárd csarnoképületet és a felújítás első ütemében létrehozunk egy olyan védett piacteret, amiben lesznek általunk felépített fix pavilonok, kialakítunk egy sétányt, illetve egy teret az őstermelők számára. A célunk, hogy legyen ennek a 40 ezres lakótelepnek egy olyan piaca, amely személyes megszólíthatósággal, ebből fakadó megbízhatósággal, minőséggel és kapcsolatrendszerrel rendelkezik. Ez a piac alkalmazkodna az élet valós ritmusához. Vagyis az igazi piaci napokon, pénteken és szombaton, illetve az ünnepek előtti napokon akár tízszeresére is felduzzadt forgalomra is alkalmassá kell tennünk. Ez tehát a koreográfia, amit pillanatok alatt felépíthető, minőségi tervezett építményekkel kívánunk megoldani, amely képes alkalmazkodni a lökészerűen jelentkező igényekhez, majd pillanatok alatt el is tűnethető. Ez a koreográfia olyan, mint a lélegzés: beszívom, kifújom, beszívom, kifújom... Ezt a lehetőséget kell építészeti és a terület használatában is lehetővé tenni, lehetőleg még ezen az őszön. Sok tervünk van tehát, és még csak Újpalotáról beszéltem, Rákospalota és Pestújhely egészen más jellegű problémáira térjünk vissza legközelebb.

(Folytatás a következő számunkban.)

Változó funkciókkal kell tervezni

Interjú Pandula András építésszel, rehabilitációs mérnökkel

Pandula András elsők között kezdte az akadálymentes építészet tervezését, ezt a Magyarországon még manapság is viszonylag fiatal szakágat oktatni. Az Ybl Miklós Építéstudományi Kar Építészmérnöki Intézetének adjunktusa, számos szakkönyv társszerzője egyaránt beszélt a rehabilitációs szakmérnök oktatás történetéről, valamint az akadálymentesítés gyakorlati sikereiről, anomáliáiról.

Molnár Szilvia: Viszonylag kevés nyilvános információt találtam a rehabilitációs szakmérnöki képzéssel kapcsolatban. A legrégebbi adatok 2007-ből, a BME környezettervező szakmérnöki képzéséről informálnak. Ebből tudható, hogy korábban posztgraduális képzésben lehetett megszerezni ezt a specializációt, illetve kiderül, hogy az egyetem a svédországi Borlange-ben található Dalarnai Egyetemen is együttműködött e specializáció oktatásában. Ezen fölül, hogy alakult ennek a mérnöki területnek az oktatása?

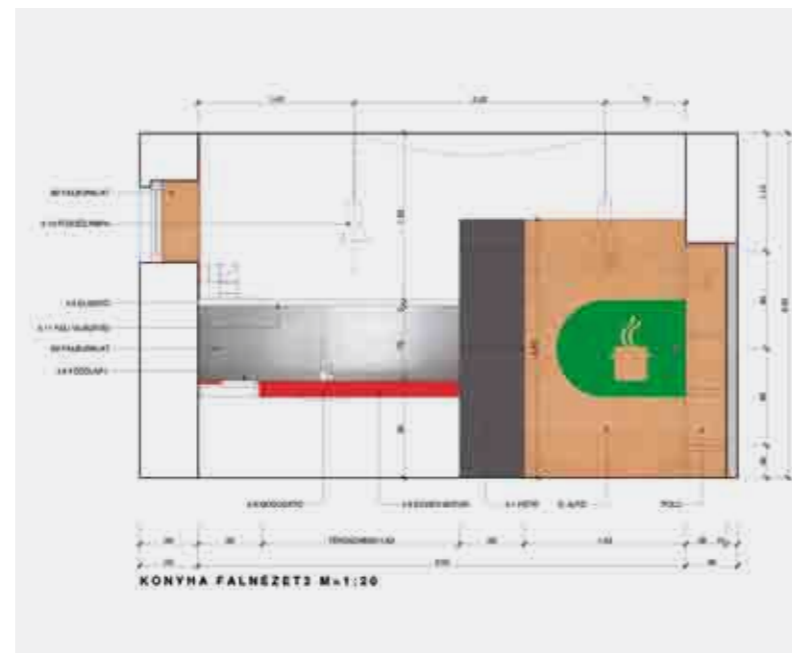

Pandula András: A rehabilitációs szakmérnöki képzés kezdete a kilencvenes évekre megy vissza. 1996 óta az Ybl-nek nagyon jó szakmai kapcsolata van az említett Dalarnai egyetemen. A korábbi tanszékvezetőnk, Dr. Osztróluczky

Miklós és kollégája, Dr. Novák Ágnes ismerték meg először azt a multidiszciplináris rehabilitációs részképzést, ami a svéd egyetemen már régóta működött, és hasznosnak találták. 1997-ben, több társammal együtt, akkor még a TEMPUS-program keretében jutottunk ki erre a képzésre, ami a legkülönfélébb mérnöki pályákon tanulók számára közvetített plusz ismereteket a fogyasztókkal élők igényeiről, arról, hogy milyen igényekre tervezzen, mondjuk egy informatikus, aki majd vakok számára készít honlapokat, vagy esetünkben az építész, aki a tárgyi környezet tervezésével foglalkozik. A BME-n is érdeklődtek a képzés iránt, küldtek is ki hallgatókat és szép lassan elkezdte a BME is meghonosítani ezt a képzést. Mivel idehaza még nem volt működő modell, így kicsit nehezen indult az egész. A BME-n kifejezetten posztgraduális rehabilitációs szakmérnöki képzést indítottak, vagyis megpróbálták egy az egyben követni a svéd modellt, de ez nem teljesen működött, hisz idehaza – mivel még ismeretlen szakterületről volt szó – a képzés indításához szükséges létszám eléréséhez mérnöki, műszaki alapismeretek nélküliek is felvételt nyertek, így viszont nehéz volt tisztán mérnöki alagra helyezni a képzést. Így akik nem bírtak mérnöki végzettséggel, azok a két szemesztert átfogó képzés végén a rehabilitációs szakmérnöki oklevél helyett csak olyan oklevelet kaptak, amelynek birtokában szakértői

tevékenységet folytathattak. A szakértők viszont amint komolyabb műszaki tudást igénylő problémával kerültek szembe, akkor nem mindig tudták a helyes kompromisszumokat meghozva segíteni az építész tervezőt és a tárgyi környezet akadálymentességének megvalósítását, sokszor nem saját szakterületükön praktizáltak. Ez volt a kezdet. Mi itt az Ybl-ön más utat jártunk be, mert már a legelején eldöntöttük, hogy kizárólag építészmérnököket oktatunk ezen a szakterületen, vagyis az építészmérnöki kompetenciákra építve az alapképzés részeként tanítjuk az akadálymentes építést.

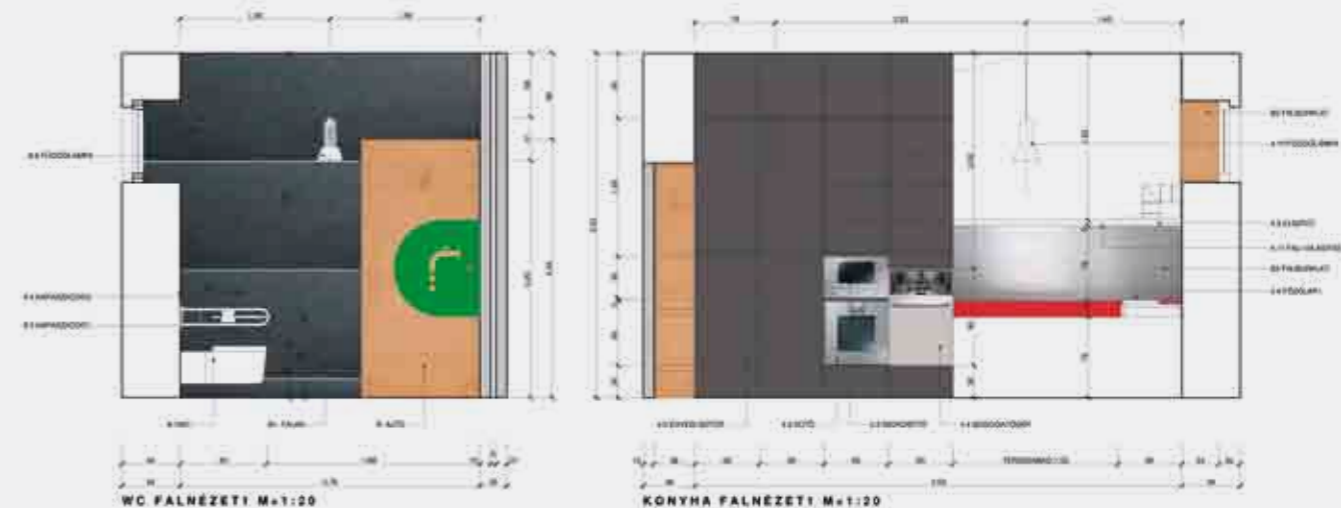
MSz: Egész pontosan mióta része az alapképzésnek az akadálymentesség?

PA: 1998-óta. Két évig fakultációként lehetett felvenni, majd 2000-tól, az új akkreditációval bekerült az alaptantervbe. 2008-ig, a BSc-képzés beindításáig oktattuk ebben a rendszerben, majd az új tantervi szisztémában – azóta is – C-típusú tárgyként szerepel az akadálymentes tervezés, vagyis kikerült a kötelezően választható szakmai tárgyak közül. Viszont a korábbi heti egy óra helyett jelenleg heti két órában oktatjuk, és személy szerint nagyon meg vagyok elégedve, mivel évente 80–90 hallgató veszi fel ezt a tárgyat. Az elméleti ismeretekhez minden esetben egy önálló gyakorlati munka elvégzése is kapcsolódik, vagyis egy meglévő épületet kell a hallgatónak akadálymentesítenie.

MSz: Ez volt az oktatási oldal, de hogyan épült be az építési szabályozás rendszerébe az akadálymentes tervezés?

*Sulina Erika:
akadálymentesítés
stílus-konceptió,
falnézet
(hallgatói
munka)*

PA: Az 1998-as induláskor világossá vált, hogy az oktatáshoz tankönyvre is szükségünk lesz. 2000-re elkészült, TEMPUS-forrás segítségével az angol-magyar nyelvű tankönyvünk. Ma is ezt használjuk, időről időre bővítjük, frissítjük, illetve készült mellé egy esettanulmányokat tartalmazó kötet is, ami megvalósult példákat mutat, műemléki épületeket éppen úgy, mint kortárs lakóépületeket. Aztán 2002-ben az akkori építésügyért felelős tárca felkérte a VÁTI-t, hogy készítsen el egy segédletet, mivel érzékelték, hogy azoknak az építészeknek, akiknek a képzéséből kimaradt az akadálymentes tervezés, szakmai segítségre van szükségük. A VÁTI minket kért fel együttműködésre, a Segédlet megírására (*Fischl-Pandula: Tervezési Segédlet az akadálymentes épített környezet megvalósításához, BM Építésügyi hivatal, 2002 – szerk.*) az alapot pedig éppen a tankönyvünk szolgáltatta. Komoly feladat volt, hiszen a munka részét képezte az is, hogy az itthoni szabályozást összhangba hozzuk az európai uniós akadálymentesítési ajánlásokkal. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy Segédletről beszélünk, amely az akadálymentesítéssel kapcsolatos valamennyi ajánlást tartalmazza. Azért térek ki erre, mert már a megjelenés után nem sokkal a szemünkre vetették, hogy például

úgy értelmezték a segédletben leírtakat, hogy egy adott épület akadálymentesítése során abból mindent be kell tartani. Részben emiatt is vált szükségessé hogy 2007-ben, a Segédlet újabb kiadásában módosítottuk, bővítettük a tartalmat. Úgy látom – különösen, hogy az OTÉK tavaly kétszer is változott –, lassan megint itt lesz az ideje a tartalomfrissítésnek.

MSz: Oktatója és egyúttal kutatója is az akadálymentes tervezés szakterületének. Érdekel, hogy mit gondol a hazai gyakorlatról, vagyis a régi épületek, az új építések, valamint a közterületek akadálymentesítéséről? **PA:** Az első akadálymentesítést célzó pályázatok kiírása, megvalósulása óta azt látom, hogy a Magyar Állam nagyon sok pénzt költött az akadálymentesítésre, de egyrészt nem igazán hatékony módon, illetve szólni kell arról is, hogy sok esetben túlzásokba estek. A pályázatok többségében feltételként szerepel, hogy az akadálymentesítés szakmérnöki jóváhagyás, együttműködés mellett lehetséges. A szakmérnök jóváhagyja az építészeti tervet, majd a gyanútlan beruházó el is végzi ezek alapján az akadálymentesítést, azonban az épület átvételét sokszor olyan személyek végzik, akiknek nincs az akadálymentesítés területén semmiféle szakmai kom-

miért nem az van a Segédletben bemutatva, hogy egy templom vagy egy lakóépület esetében milyen kompromisszumokat lehet tenni, milyen szinten kell az ajánlásokat teljesíteni. Mi erre azt válaszoltuk és válaszoljuk mai is, hogy ez az OTÉK-hez hasonlóan keretszabályzat, tehát tartalmazza az épített környezetre vonatkozó akadálymentesítési követelményeket, azonban e konkrét feladat esetében a mérlegelés, a kompromisszumok meghozatala már a tervező dolga. 2004-ben indultak azok az uniós forrásokból kiírt pályázatok, amelyeket a közintézmények – első körben oktatási intézmények és sportlétesítmények – akadálymentesítésére hirdettek meg. Már az első pályázati kiírásokban „támaszként” szerepelt a segédlet, viszont azt tapasztaltuk, hogy a használók kissé átesek a ló másik oldalára: sok esetben

potenciájuk. Például jön egy jogász végzettségű hivatalnok és azt mondja, hogy a bejárati üvegajtó érzékelhetősége nem megfelelő, mert mondjuk nem piros jelzések vannak rajta, mint ahogyan a Segédletben látható, és ezzel – és hasonló jellegű kifogásokkal – felülírja azt, amit a szakmérnökök, az építészek a saját kompetenciájuknak megfelelően alkalmasnak ítélték. Pedig a Segédletben foglaltakat alkalmazni kell a funkció, a szolgáltatás és az épített környezet adottságai, és nem utolsó sorban az épületet használók igényeit figyelembe véve. De ezekkel számolva mégis összességében azt mondhatom, hogy az elmúlt tíz év során nagyon jó példák születtek. Ez nem azt jelenti, hogy létezik tökéletesen akadálymentes, „segédletszerű” épület. Ez gyakorlatilag lehetetlen, még külföldön se igen találni ilyen példát,

hiszen annyira különbözőek az igények, hogy képtenség egyetlen épületbe összegyűjni az összes igényt. Ha például egy középületbe beépítünk egy indukciós hurokerősítőt berendezést, ami a hallássérülteket segíti, akkor ez más használói csoportoknak zavaró lehet vagy veszélyes, gondolok arra, hogy mágneses erőtérbe beengedni egy pacemakerrel élő személyt életveszélyes lehet. De más finom ellentmondások is vannak: például a vakok számára készített burkolati vezetősávok, ezek a „büttyös-bordás” felületek sokszor akadályozzák a mozgássérültek közlekedését, de ha egy vasúti peronra gondol, akkor még az „egyszerű”, guruló bőröndjét húzó utazó mozgását is.

MSz: Eddig jórészt középületekről, közterületekről szólt, mi a tapasztalata a lakóépületekkel kapcsolatban? Nem olyan régen olvastam az ingatlanmagazin.com-on Andor Csaba rehabilitációs szakember írását ebben a témában (*Akadálymentes lakások az ingatlanpiacon. Miért érdemes jobban odafigyelni? / 2011. január 31. – szerk.*). Ő az ingatlanfejlesztés számára egyértelműen új piaci lehetőséget lát abban, ha a fejlesztők „átállítják a gondolkodásukat” és számolnak az akadálymentes lakások építésével is.

PA: Az újabb építésű lakóépületek sok esetben, megkockáztatom, még az alapvető ergonómiai követelményeket sem teljesítik. Pedig a Segédleten túl, például Bitó János tanár úr a *Lakóházak tervezése (B+V Lap- és Könyvkiadó Kft., 2003 – szerk.)* című könyvében szintén kitér az akadálymentesítésére. De a P. Farkas Zsuzsával közösen írt könyvünk is számos javaslatot tartalmaz a lakóházak, lakóterek építőinek (*Pandula András – P. Farkas Zsuzsa: Akadálymentes házak, lakások. Az egyetemes tervezés, Cser Kiadó Kft., 2007 – szerk.*). A lakóházakkal kapcsolatban mindig arra hívtuk fel a figyelmet, hogy az épület és a benne található lakások akadálymentesítése nem csupán valamilyen fogyatékkal élő csoportok miatt fontos szempont. Gondolja el, egy lakást, tapasztalataink alapján, akár egy életen át használunk, és ahogyan telnek az évtizedek a családi állapotunk, a fizikai állapotunk folyamatosan változik. Vegyük, mondjuk az előszobát, amit mind a mai napig általában nem terveznek optimális méretűre. Pedig ha beköltözöm fiatalon, akkor érkeznek hozzám a barátaim, fogadásukhoz jó a nagy előtér, de aztán családát alapítok, gyerekeim születnek, babakocsival érkezem, távozok, mindezt az előtérén át. Később akár valamelyik nagyszülőm is beköltözhet – de majd én is idős leszek –, vagyis szükséges egy

Sulina Erika, akadálymentesítés, stílus-konceptió, látványtervek (hallgatói munka)

kényelmes szék ebben a térben és így tovább. Vagyis változó használói igényekre kell tervezni, ezt próbáljuk sugallni mindenesetben. Talán azzal lehet meggyőzni a beruházókat, hogy a változó igényekre való tervezés által sokkal szélesebb használói-vásárlói kört képesek megszólítani, vagyis a lakások eladása könnyebb lehet. Azt szoktam mondani, hogy akadálymentesen használható lakásokat kellene létrehozni. Skandináviában már nagyon régóta építenek ezen az elven. Svédországban, az 1960-70-es években több kutatólabor foglalkozott háztartáskutatással. A felmérések alapján ergonómikus, gazdaságos, élethosszra tervezett, nagyon széles használói csoport által használható lakásokat modelleztek le, majd ezek alapján, különösen az 1980-as években megindult nagy lakásépítések idején elkezdődött a gyakorlati alkalmazásuk. Ezek a lakások sikeresek lettek. Ez egy jó irány. És nem kell minden esetben, sokszor erőltetetten akadálymentesíteni az épített környezetet, inkább a „használó felől” kell megoldást találni: megfelelő eszközök használatával, terápia vagy személyi segítség alkalmazásával. Például a 2007 óta közintézmények akadálymentesítésére kiírt pályázatoknál előírás, hogy középületekben a hallássérülteket segítő, hang-erősítő berendezéseket kell beszerezni, azonban ezek a berendezések sokszor nem működnek, mert a személyzet nem tudja használni azokat, nem beszélve arról, hogy nem minden hallókészülékkel kompatibilisek, így sok hallássérültnek nem is nyújt segítséget. Ha a személyi rehabilitáció területén is elindulna a fejlesztés, akkor bizonyára az építészzakma számára sem lenne gyakran nyűg az akadálymentesítés.

Részvételi rekord a VI. Rockwool Építészeti tűzvédelmi konferencián

„Változások a tűzvédelem területén” címmel megrendezett konferencián – február 21-én – a rendezők és a SYMA csarnok személyzete is a látogatócsúccsal volt elfoglalva. Ezer fő regisztrált a konferenciára, soha ennyi jelentkező nem volt még hazai tűzvédelmi konferencián. A résztvevők több mint 2/3-a építész végzettségű volt, nem tűzvédelmi szakember, ez is jól mutatja, hogy egy tervező felelősséggel szeretné végezni a munkáját azokon a szakterületeken is meg kell szereznie az ismereteket, amelyek előírásainak betartásáért sok esetben ő maga felel, a tűzvédelmi előírások betartásáért konkrétan minden olyan esetben, amikor nem kell bevonni és nem von be tűzvédelmi tervezőt!

A konferencia előadásanyagait letölthetőek a www.vedelem.hu oldalról.

A Magyar Mérnöki Kamara Tűzvédelmi Tagozata, a TSZVSZ Magyar Tűzvédelmi Szövetség, a Tűzvédelmi Mérnökök Közhasznú Egyesülete valamint a Rockwool Hungary Kft. által szervezett és a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója, Dr. Bakondi György tű. altábornagy fővédnöksége mellett zajlott konferencián a tűzvédelemben bekövetkezett változásokra helyezték a fő hangsúlyt. **A hatalmas érdeklődés azoknak a jelenlegi és várható változásoknak tulajdonítható, amelyek jelentősen átforgalmazzák az építészeti tűzvédelem kérdéseit.** Dr. Bányai Kornél a Rockwool Hungary Kft ügyvezető igazgatójának köszöntőjét követően ezzel kezdődött a konferencia, mivel nyitó előadásában Bérczi László tű. dandártábornok, a BM OKF országos tűzoltósági főfelügyelője a Tűzvédelem területét érintő jogszabályváltozásokról tartott előadásában számos a közelmúltban bekövetkezett újdonságról szólt. Részletekbe menően ismertette a tűzvédelem területén az elmúlt évben bekövetkezett jogszabályváltozásokat, tájékoztatta a hallgatóságot az Országos Tűzmelőzési Bizottság, illetve a területi bizottságok megalakulásáról, célkitűzéséről, az eddig végzett munkáról, és kitér a kéményseprő-ipari közszolgáltatás hatóságai felügyeletére is.

Milyen változások várhatók? Erre a kérdésre volt kíváncsi a hallgatóság többsége, így nagyon várta Érces Ferenc tű. ezredes, a BM OKF tűzvédelmi főosztályvezetője előadását. A főosztályvezető arról tájékoztatta a konferencia közönségét, hogy mi tette szükségesszerűvé új Országos Tűzvédelmi Szabályzat kidolgozását, és beszélt annak felépítéséről, a jogszabály alkotási folyamatáról, a hátralévő feladatok ütemezéséről. Ebből képet kaphatott a hallgatóság a következő félév jogszabály alkotási üteméről és a várható főbb irányokról.

Már napjaink valósága az építésfelügyeleti hatóság rendszer átalakulása és ezzel egyidejűleg az elektronikus

ügyintézés bevezetése. A változások jellegét, az egyes eljárásokban végrehajtandó feladatokat rendkívül alapos összefoglalóban Dr. Bedő Katalin a Belügyminisztérium Építési Főosztályának főosztályvezető helyettese mutatta be a konferencián.

A változásokról szóló részt követően az alacsony energiafogyasztású épületek tűzvédelmi kérdései kerültek terítékre két előadásban.

Dr. Takács Lajos Gábor egyetemi adjunktus, és Szikra Csaba tudományos munkatárs (BME) ma még szintén újdonságnak számító passzív házak és alacsony energiafogyasztású épületek tűzvédelmi kérdéseiről tartott előadásában részletesen ismertette a külföldi szakirodalmak és saját kutatásai alapján az egyes anyagok és szerkezeti megoldásoknak a tűz terjedésére gyakorolt hatásait, kiemelve, hogy a szemléletváltozásra van szükség ezeknek az épületeknek a tervezésénél és a kivitelezésben is.

Az előző előadáshoz szorosan kapcsolódott Heizler György ny. tű. ezredes, a Katasztrófavédelmi Szemle főszerkesztője és Mezei Sándor, a kecskeméti katasztrófavédelmi kirendeltség munkatársa, akik az „Átszellőztetett homlokzatok tűzvédelmi kérdései külföldi tüzeseti és haza vizsgálati tapasztalatok alapján” címmel tartott előadásukban a főbb hibákra és annak következményeire mutattak rá.

Az újabb szünet után a sokat hangoztatott mérnöki tevékenységről, a mérnöki és vizsgálati módszerekről hallhattunk előadást. Elsőként Dr. Matolcsi Károly az ÉMI igazgatója a megújuló ÉMI törekvéseit mutatta be. Ennek kapcsán a szolgáltatások megújítására és az épülő tudásközpontra hívta fel a figyelmet.

Tűzvédelmi mérnöki tevékenység a gyakorlatban. A szakosodás elkerülhetetlen? – címmel, Nagy Katalin TMKE Tűzvédelmi Mérnökök Közhasznú egyesületének elnöke előadásában a tűzvédelmi mérnöki tevékenység elismeréséig megtett utat és a jelenlegi átmeneti időszak elismert mérnöki tevékenységeit elemezte. Kitért a hazai gyakorlat gyengeségeire és a mérnökség lehetséges jövőbeni szakosodására is.

Utolsó hivatalos előadóként Barta-Vámos László tű. százados előadásában a piacfelügyelet szerepéről, a jogi szabályozás hátteréről és a különböző hatáskörökről szólt. Részletesen kitért az építési termékekre vonatkozó megfelelőség igazolásának rendszerére, illetve a július 1-én bekövetkező változásokra, valamint betekintést engedett a piacfelügyeleti ellenőrzésekbe és a szankciókba.

A végig töretlenül kitartó hallgatóság előtt Lengyel László ny. tű. alezredes a MMK Magyar Mérnök Kamara Tűzvédelmi Tagozatának az elnöke összegezte és méltatta a konferencia eredményeit.

Lestyán Mária szakmai kapcsolatokért felelős igazgató Rockwool Hungary Kft.
Forrás: www.vedelem.hu

www.facebook.com/EpiteszetiTuzvedelem

Művészet a köztereken

Siker magyar kezdeményezés és megvalósulása Franciaországban

A történet 2010-ben indult, a Dél-dunántúli Építész Kamara (DDEK) által szervezett ÉPÍTÉSZEK ÉS KONTEXTUS programozással, amely azt kutatta, hogyan lehet építészeiről beszélni társadalmi, gazdasági, kulturális és művészeti szempontok alapján. A programok közül akkor a legnagyobb vállalkozásnak a Breuer Marcell és Victor Vasarely nevéhez fűződő köztéri művészeti pályázatok bizonyultak. A Kamara pályázata a köztéri művészet kérdéseinek aktualizálásán túl urbanisztikai, városépítészeti és szociális kérdésekre is válaszokat kerestek.

A Victor Vasarely nevét viselő nemzetközi köztéri művészeti pályázatban kiemelt célként fogalmazódott meg, hogy olyan kezdeményezés induljon útjára Pécsről, amely nemzetközi együttműködés eredményeként három évente mindig más és más európai városban hoz létre új köztéri műalkotást. Első ízben Pécsen, a 2010 évi Európa Kulturális Fővárosa program keretében került meghirdetésre a DDÉK és az Aix-en-Provence-i Vasarely Alapítvány együttműködésével. Ennek nyertes pályaműve, a Makra Zoltán–Palatinus Dóra tervezte „37 m²” című alkotás 2011-ben megvalósult és ma Pécs uránvárosi lakótelepén látható.

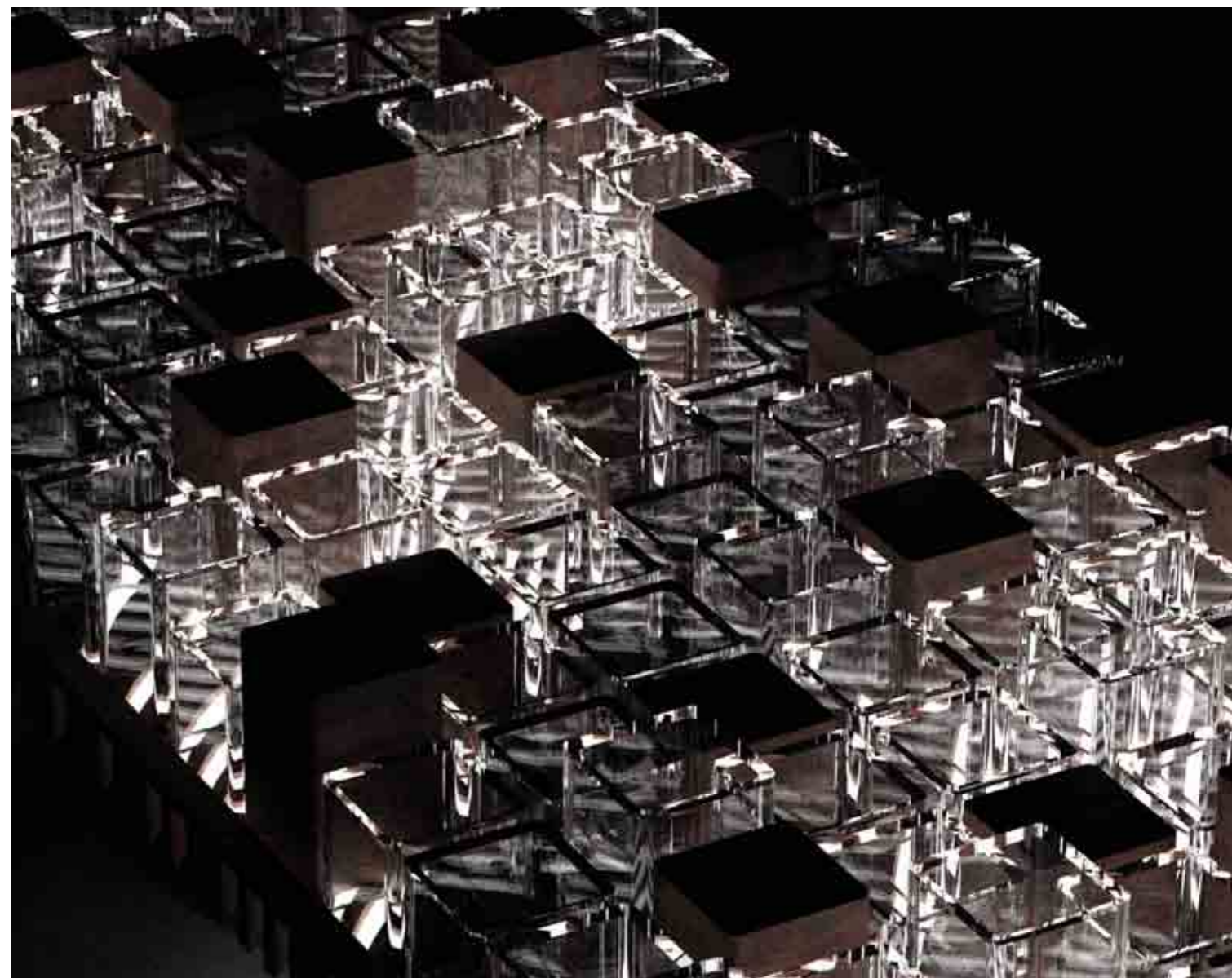
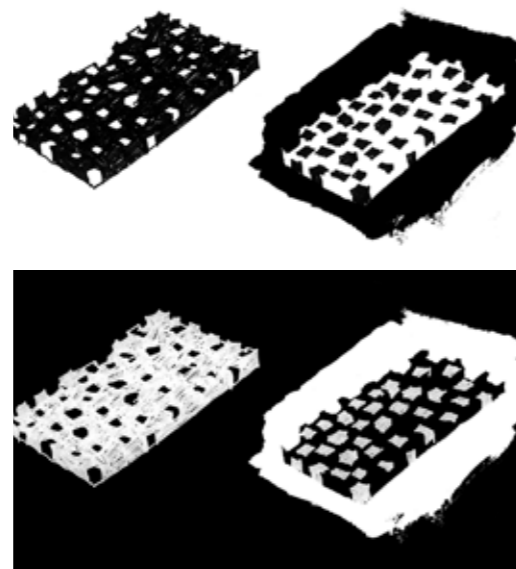
A pályázatot második alkalommal a *Marseille-Provence 2013 Európa Kulturális Fővárosa* program részeként, „InnovArt” címmel hirdették meg és az Aix-en-Provence-i Vasarely Alapítványhoz ezúttal Aix-en-Provence városa csatlakozott. A kétfordulós pályázatra 63 pályamű érkezett, amelyből a 14 tagú zsűri – melynek tagja volt többek között Rudy Ricciotti építész, mint elnök, továbbá Pierre Vasarely művészettörténész, az alapítvány vezetője, Horváth András és Bencze Zoltán építészek, a pályázat kezdeményezői, valamint Páva Zsolt, Pécs város polgármestere – a legjobbnak Imre Péter szobrászművész és Máté Tamás építész „Mikroelektronika” című közös alkotását ítélte.

S hogy miért? Ahogy az indoklásban olvasható, mert „a nyertes pályázatban találkoztak leginkább a pályázati kiírásban meghatározott szempontok: ez a mű integrálta leghatékonyabban a városi közterekbe a természeti és épített környezetet, a fenntartható fejlődés és a kor technológiai kérdéseinek szempontjait”.

De miről is szól ez a *Microelectronics/Mikroelektronika* nevet viselő projekt? Ahogy címadása sejtetni engedi és miként azt az alkotók is leírták, az ihletet a nyomtatott áramkörök jól ismert lapjai és a számítógépek billentyűzete adták, ezeket „írták át”, ha úgy tetszik, nagyították fel. Kezdetben fogva olyan objektben gondolkodtak, amely emberléptékű, egyszerű és jól használható. Ez a megközelítés érhető tetten a változó magasságú, billentyűkre emlékeztető formákban is: a mű azonos, 40x40 centiméter alapterületű, egymáshoz simuló oszlopokból áll, s a

változatosságot ezeknek 40, 50, illetve 60 centiméteres magassága és randszerű elhelyezése kínálja. S még valami. Az anyagválasztásban rejlik a kontraszt. A kubusok némelyike vastag falú, szabályos jégtömbökre emlékeztető fűtőüvegből, másik részük különböző acélból – opcionálisan rozsdamentes vagy éppen rozsdás, illetve cor acélból – készülhet, s ezek véletlenül tűnő elrendezésben jelennek meg. A szerkezet szilárdságát egy fém tartókerethez átlósan rögzített, üreges négyzetű háló biztosítja. A padként, köztéri pihenőhelyként használható alkotás mérete gyakorlatilag szabadon alakítható, a rendelkezésre álló helytől függően, de a karaktere is változhat a felhasznált anyagok aránya, a felületek megmunkáltsága és a formák ritmusa által. Csilloghat óriási geometrikus ékszerként, de emlékeztethet vízen lebegő kimustrált, rozsdásodó hajótestre is. Mindehhez rejtett LED-világítás társul, amely az anyagok különbözőségéből és méreteiből amúgy is fakadó fény-árny játékot tovább gazdagítja.

Imre Péter és Máté Tamás alkotását ideiglenesen a Vasarely Alapítvány területén avatják fel 2013. októberében, de végleges helye Aix-en-Provence Corsy lakótelepének egyik köztere lesz, ahova a szociális nehézségekkel küzdő városrész rehabilitációját követően kerül 2015-ben, segítve a városrész új identitásának kialakulását.

Irányított véletlen

Városok textillenymata

Ésszerűség és véletlen adnak egymásnak randevút Bornemisza Eszter művészi quiltjein (varrott textilkép), melyekből legutóbb a FUGA rendezett kiállítást. A vegyes technikájú textilképekben, objektvekben, installációkban elbeszéltek történetek főszereplője a Város, melyet térképrészletek, városalaprajz-töredékek, tömegközlekedési vonalak, feliratok, betűcsoportok idéznek meg, lenyűgözően egyéni előadásmódban.

Molnár Szilvia: A legutóbbi, a FUGA-ban megrendezett kiállításának (2012. december 18.–2013. január 13. –szerk.) a *Város És* címet adta. Mit rejt, mire utal ez a cím?

Bornemisza Eszter: Azért választottam ezt a címet, mert számomra a város egyfajta kiindulási pont.

A városok kuszaságai, a rend és a rendtelenség közötti átmenetek érdekelnék, a város átalakulásai, változásai, amelyeket aztán textílen, papír és mindenféle más anyagok felhasználásával jelenítek meg. Vagyis nemcsak egyszerűen maga a városkép érdekes számomra, hanem a gubancai, rétegei, formálódásai és az ezekből következő asszociációk végtelen tárháza.

MSz: Mióta foglalkozik a város témájával? És miért éppen a város munkáinak fő témája?

BE: A város több mint egy évtizede érdekel intenzíven, de mindig szerettem térképet olvasni, tudni, látni, hol vagyok éppen, amikor A-ból B-be tartok, vizuálisan is követni, merre haladok. A térkép olvasni tudása már fiatalabb koromban is fontos volt, mert sokáig tájfutó voltam. Amikor pedig elkezdtem textílen foglalkozni és kezembe került Leonardo Benevolo *Histoire de la ville* című, városok történetével foglalkozó könyve, teli ősi és jelenkori térképekkel, városalaprajzokkal, akkor teljesen lenyűgözött azok grafikai megjelenése. A települések szerveződése számomra az emberi közösségek szellemiségének világos, tömör lenyomata és úgy éreztem, a bennem formálódó gondolatokat ezek a térképek gyönyörűen leképezik. A város eltérő korokból származó térképeit, esszenciális lenyomatait, azonosító jeleit próbálom új életre kelteni, továbbalakítani, új kontextusba helyezni, stációit, trendjeit, történéseit a mához kapcsolni.

MSz: Eredeti hivatását tekintve matematikus, doktori fokozatot is szerzett, húsz évig a matematika tudományának élt és még javában matematikus volt, amikor a '90-es években elkezdett textílen foglalkozni. Több, mint rendhagyó pályamódosítás.

BE: Varrni kamaszkorom óta szerettem, később gyermekeim ruhát varrtam, illetve rajzaikat, elképzéseiket „fogalmaztam” textílen. Innen indultam a *quilt*, a varrott textilképek felé. A tradicionális quilt nem igazán érdekelt, azok a modern textilképek érdekelték, amiket nyugat-európai

kiállításokon láttam először. Megragadott, hogy képzőművészeti alkotást lehet létrehozni, miközben a médium a finom, puha textil.

Amikor egy festő ecsetvonásokat visz fel a vászonra, de nincs megelégedve az összképpel, átfesti azokat, átkomponálja a képet. Az általam készített kollázs-szerűen összeállított képek esetében is hasonló a helyzet, csak én textildarabokkal dolgozom, amiket levehetek, áttehetek, kicserélhetek. Először elkészítem az anyagokat, festem, szintelenítem, aztán nyomtatom, monotípiázom, továbbfestem. Általában egy konkrét tervhez készítek anyagokat, többféle változatban, mert az anyag és a festés öntörvényűségei is belevágnak az eredménybe. A véletlen fontos szerephez jut ezekben a folyamatokban és ezeket ki kell tudni használni. Számomra a kompozíciós és egyben gondolkodási folyamat a legizgalmasabb, melynek során a téma és a látvány egymásra hatva, folytonosan alakul. Nem csak a gondolat alakítja a képet, hanem a kép is alakítja a gondolkodásomat.

MSz: A FUGA-beli kiállításon is megfigyelhető volt, hogy a térképek mellett különböző jeleket, betűket, feliratokat is szívesen használ.

BE: A különféle képek, írástöredékek, rajzolatok valóban megihletnek, de a héber, arab, kambodzsai, örmény vagy grúz írások csupán betűhalmazok számomra, az információtartalmuk valójában egyáltalán nem fontos. A régi, távoli kultúrák kibogozhatatlan írásképei ősi, mély és titokzatos tudást rejtenek, amiknek jelentéséről talán csak sejtésünk lehet. A régi várostérkép-töredékekben is valaha volt civilizációk lenyomatait látom. „Mélységes mély a múltunk kútja. Ne mondjuk inkább feneketlennek? [...] Mert [...] minél mélyebben fürkészünk, minél messzebbre hatolunk és tapogatózunk, a kezdeti alapok tökéletesen megmérhetetlennek bizonyulnak, s mérőnünk elöl, bármilyen kalandos távolságokba gombolyítjuk alá zsinagógát, mindig újra és tovább húzódnak vissza a feneketlenlenségbe.”

MSz: Az utóbbi időkben a munkái „kiléptek a térbe” egyre gyakrabban készítek tértextíleket, transzparenciára építő, több darabból álló képeket. S mind gyakrabban alkalmaz újabb anyagokat is, mint fémet, papírt és állati belet.

BE: A város, a kultúrák egymás alatti rétegeiben közvetlenül mindig egyetlen kor időbe zárt pillanatát érzékeljük, én pedig szerettem volna valamiképpen egyszerre, folyamatában láttatni ezeket. A transzparens városhálókön átnézve más-más rétegekre fókuszálhatunk, miközben a többi is látjuk és az egészet együtt érzékeljük. A térbe való kilépés hozta magával az új anyagokat, ezek pedig újabb textúrát teremtettek. Az újságpapír az egyik kedvenc anyagomná vált, a maga kidobásra ítélt, manapság már információ-tartalmában sem friss, efemer mivoltában jobban segíti a gondolatok kibontását, mint pusztán a textil.

MSz: Az újabb munkák között maszkszerű objekteteket is találunk, az egyik éppen a *Városmaszk* (2012) címet viseli.

Trend, mérete:
70 x 205 cm,
2009

BE: Számomra a településnek, a városnak nem csak arca, de egyenesen emberi arca van, ami az idővel együtt, folyamatosan változik. A *Leszármazottak* (2012) című installációban az egymás mögötti, egymás takarásában felfüggesztett és egy zsinórral, mint egy köldökzsinórral összekapcsolt ingek által szerettem volna érzékeltetni, hogy számomra mennyire emberi az, ahogyan egymásból fejlődve születnek és növekednek a városok, újabb és újabb kulturális, történelmi, történelmi rétegeikből hogyan bontakozik ki az egyre komplexebb rendszer.

MSz: Minden esetben ősi vagy régi városok, települések térképeivel, alaprajzaival dolgozik?

BE: Szerettem a modern városokat is. A FUGA-ban látható volt a *Zoom* (2012) című installáció, amiben Chicago várostérképének különböző nagyításait dolgoztam fel. A modern városok közül Chicago az első igazán megtervezett város. Gondosan megszerkesztett hálós elrendezésű, amelynek szabályos rendszerén hirtelen, mint egy-egy hullócsillag, átfut egy-egy íves vonal. A szabályosságnak és a vélet-

Zoom, mérete:
90 x 300 x 100 cm,
2012
(részlet)

lenszerűségnek ez a finom egyensúlya rögtön megkapott. A Zoom síkjában látható egyre kisebb körökben pedig Budapest térképének részletei rejlenek. Szerettem Budapest organikuságát, a Duna vonalának gyönyörű, határozott ívét, mindez izgalmas ellenpontja Chicago rendezett nagyvárosiasságának. Engem soha nem egy városnak egy valamilyen térképe érdekel, hanem a viszonyok és a viszonyítások, ahogyan a történelmi rétegek kirajzolódnak, összekapcsolódnak, ahogyan egy kis középkori város nő és változik, ahogy újabb városrészek kapcsolódnak hozzá. Egyik kedvenc várostérképem Hajdúböszörmény, amelynek gyönyörű rajzolatú, tojásdad formájú óvárosi centrumának ívéhez mintha érintőket rajzoltak volna, s ezen érintők mentén épültek volna föl a hálózatos, modern városrészek.

MSz: Beszélünk a textil mellett megjelenő újabb anyagokról, de nem szóltunk azok előkészítéséről, illetve készítésük technikáiról, amelyek szintén változatosak.

BE: A különböző anyagokat a varrásra elő kell készíteni, varrhatóvá kell tenni. Sok eljárásra kísérletezés során jövök rá, illetve folyamatosan figyelem a legújabb trendeket is. De ezek pusztán eszközök számomra, amelyek az aktuális gondolat megvalósítását segítik. Közülük az egyik legizgalmasabb az úgynevezett *deconstructed screen printing*, vagyis a lebomló szitanyomás technika. Az eljárás lényege, hogy a szita tetejére festünk vagy nyomunk egy képet, és amikor megfordítjuk és lehúzzuk a szitát, vagyis nyomtatni kezdünk, akkor minden egyes nyomás után egyre kevesebb marad ebből a képből a szitán és egyre több kerül át a nyomatra. Magának a szitára felvitt nyomatnak a színei bomlanak le. Érdekes találtam a technikát, de egy ideig nem igazán tudtam, hogy mit is kezdjek vele, mígnem egyszer csak rájöttem, hogy nekem egy térképet kell a szita tetejére nyomni. Akkor tulajdonképpen maga a város épül le, illetve, ha fordítva nézzük, épül fel. Mi mást választottam volna, mint Budapest térképét, ebből lett a *Trend* (2009) című munka, aminél nagyon jól lehet látni azt, hogy miképpen esik szét fokozatosan a kezdeti határozott vonalú rajzolat. Ezt nevezem én irányított véletlennek, vagyis amikor a végeredményt a szándék és az esetleges folyamatok együttesen alakítják ki.

Az alkotó további munkái: www.bornemisza.com

Magyar projekt Berlinben

Városi organizmus

Március 8-ától három hónapon át, július 9-ig látható Gryllus Ábris *MOME Laboratory: Syntonyms* nevű interaktív médiaművészeti projektje a *Collegium Hungaricum Berlin* Moholy-Nagy Galériájában. A hatalmas fekete burok az elmúlt év szeptemberében két hétig töltötte be – szinte szó szerint – az Erzsébet téri Design Terminál terét. Itt látta meg Joachim Sauter, az *Universität der Künste Berlin* New Media tanszékének professzora és hívta meg Berlinbe az alkotót és az azóta továbbfejlesztett interaktív munkát, amelynek speciális installációját ezúttal a *NUMBERNOW* (Reich Wanda és Varga Noémi) építésziroda tervezte. De miről is szól valójában ez a meghökkentő alkotás?

A projekten belül a médiaművészet, az építészet és a design különböző területeit magába foglaló terepasztal található, amelyen hat európai vízparti város (London, Párizs, Rotterdam, Berlin, Bécs és Budapest) hangjait tudja a közönség, interaktív módon megszólaltatni, a hangokra pedig egy vetített videó közvetlenül reagál. Kiindulópontja tehát a város és a víz, ezek szimbiózisa és kulturális kontextusuk kontrasztja.

„A városokból kizárólag a legstatikusabb alkotóelemmel, az épületekkel foglalkoztam. Az elsődleges szűrő a víz: a benne tükröződő épületeket fordítottam le egyenként parametrizált hangokká, így létrehozva az egyes városok auditív megfelelőit. A projekt végeredménye egy interaktív asztal, amelyen a városok hangjait lehet megszólaltatni, továbbá egy vetített videó, amely a megszólaltatott hangokra reagál” – fogalmazta meg munkájának lényegét Gryllus Ábris.

A projekt az interdiszciplinaritás szellemében készült, „binnen a különféle médiumok egyenértékűek, és egyik sem bír kitüntetett szereppel” – hangsúlyozta még a budapesti megnyitón Halasi Rita Mária, design szakíró, a MOME ponton Galériájának vezetője, hozzátéve, hogy „a tudomány, a művészet és a technológia metszéspontján helyezkedik el a MOME Laboratory projekt, vagyis egyszerre érzéki és szellemi, emocionális és intellektuális, organikus és mesterséges. Míg a buborék szinte folyamatosan növekvő sejtként, biológiai testként, organizmusként türemkedik be a térbe, a belsejében található Syntonyms 270 oldalas

adatdokumentációjával, technicizáltságával és interaktív asztalával az ember alkotta, mesterséges világot képvisel.”

A projekt kapcsán felvetődik egy másik kérdés is, nevezetesen, hogy mire utal a MOME Laboratory elnevezés? Erre szintén Halasi Rita Mária fogalmazza meg a választ:

„Moholy-Nagy embereszménye a teljes ember és a totális művész, vagyis olyan alkotó, aki az összes művészeti területtel foglalkozik. Nem specializálódik, nem egyetlenegy mesterséget művel, tehát ilyen értelemben nem szakember. Az egyetem oktatási struktúrája és gyakorlata ezt az alkotói eszményt támogatja, Gryllus Ábris kitűnő diplomamunkájában ez a fajta – hadd mondjam így – reneszánsz teljesség tükröződik, ezért indítjuk ezzel a projekttel a MOME Laboratory kiállítás- és akciósorozatot. Moholy-Nagy László radikálisan kísérletező alkotó volt, a MOME Laboratory első projektje szintén radikális labormunka, erősen experimentális, szakít az ortodox installációs megoldásokkal, meghökkentő és zavarba ejtő, nehezen értelmezhető, s szándékaink szerint provokatív is. A MOME Laboratory egy védjegy, amelynek célja, hogy a jövőben itthon és külföldön láthatóvá tegye, gondozza és kiteljesítse azokat a kiemelkedő értékeket és alkotásokat, amelyek MOME szellemi terében születnek meg. A »laboratórium kutatási területe« egyfajta határterület, ahol a merész kísérletezés, az integratív gondolkodás, az átjárhatóság és a kompromisszumok nélküli minőségi szemlélet a jellemző.”

A projekt a tervek szerint európai körutat tesz az érintett vízparti városokban.

Video-link a werkfilmhez:

vimeo.com/49449666

További információ:

www.syntonyms.com/gryllus_abris_syntonyms.pdf
mome.hu | facebook.com/momebudapest
berlin.balassiintezet.hu

MOME Laboratory: Syntonyms

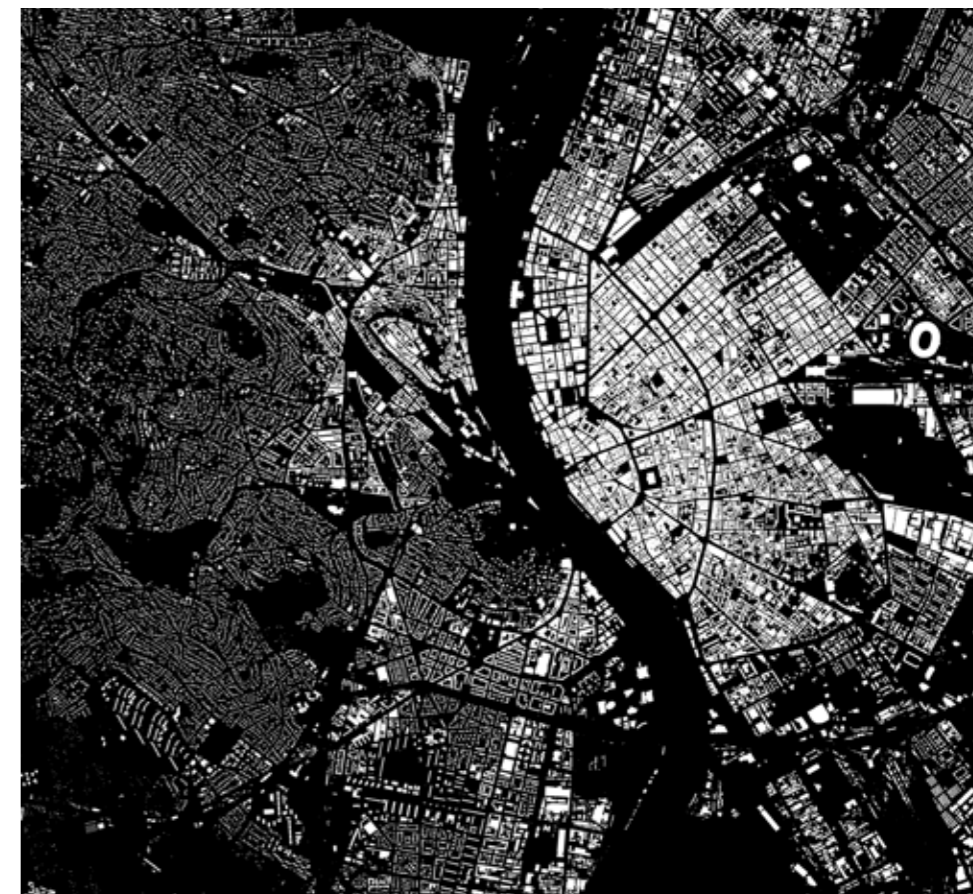
2013.03.08–06.09. (H–P 10:00–19:00 Szo–V 14:00–19:00)
 Collegium Hungaricum Berlin, Moholy-Nagy Galériája
 Berlin Dorotheenstr. 12., 10117 Berlin

Fotó: Tujnovszky Tamás

Fotó: Tujnovszky Tamás

grafika: gryllus abris

Szigetelés egy jobb holnapért

Mi kell ahhoz, hogy jobban érezze magát otthonában?

Öltöztesse fel házát TETŐTŐL TALPIG!

URSA SECO
külső és belső tetőfóliák
ragasztókkal

URSA ÁSVÁNYGYAPOT

URSA XPS

A tervező és szakértő mérnöki kamarai törvény változásai

■ 2012. november 14-től módosult a tervező- és szakértő mérnökök, valamint építészek szakmai kamaráiról szóló 1996. évi LVIII. törvény (a továbbiakban Kam. tv.). Annak érdekében, hogy a kamarai tagsághoz és jogosultsághoz kötött tevékenységet végző jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező vállalkozások nyilvántartása, tevékenységük ellenőrzése megfelelő jogi keretek közé kerüljön, a cég vagy az egyéni vállalkozó (vállalkozás) bejelentési kötelezettséggel tartozik a területi kamarának, amennyiben főtevékenységként az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) szerinti szakmagyakorlási, mérnöki, illetve építészeti tevékenységet folytat. A bejelentést a szakmagyakorló a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló 2009. évi LXXVI. törvény rendelkezései szerint újonnan alapított vállalkozás esetén a cég alapításakor a cégjegyzékbe való bejegyzést – egyéni vállalkozó esetén az egyéni vállalkozók nyilvántartásában történő rögzítést – követő 5 munkanapon belül, meglévő cég esetén 2013. március 31-ig köteles megtenni a szakmagyakorlás szerinti területi kamarához. A bejelentésnek tartalmaznia kell a vállalkozás nevét, székhelyét, tagjainak, vezetőinek természetes személyazonosító adatait, a mérnöki, illetve építészeti tevékenység folytatására jogosultsággal rendelkező alkalmazottak vagy tagok természetes személyazonosító adatait, névjegyzéki számát, továbbá a cégjegyzékbe bejegyzett vállalkozás esetén a bejegyzés időpontját, cégjegyzékszámát.

■ A Kam. tv. törvényességi felügyeletre vonatkozó szabályi kiegészültek azzal a rendelkezéssel, hogy a kamarai szabályzat jogszabályba ütköző rendelkezése semmis, továbbá hogy a területi és az országos kamara tisztviselője megbízásának megszűnése és eredményes választás hiányában, a kamara működése törvényességének helyreállítása érdekében a miniszter a bírósághoz fordul. A kamara törvénytelen működése esetén a miniszter más eljáró területi kamarát jelöl ki a közigazgatási feladatok ellátására, és ez idő alatt a kamarai tagsághoz kötött mérnöki, illetve építészeti tevékenységek kamarai tagság nélkül, ideiglenes névjegyzékbevitel mellett gyakorolhatók a kamara működésének törvényessége helyreállításáig.

A területi kamara feladatai körében pontosításra került az a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozó feladat, miszerint az országos kamarába küldötteket választhatnak. A kialakult törvénytértő gyakorlat megszüntetésére irányult a módosítás. A rendelkezés kiegészült azzal, hogy a taggyűlés a választási év kezdő időpontja szerinti taglétszám alapján – a ciklus közbeni taglétszám változásától függetlenül – a választási ciklusra érvényesen választhat küldöttet, valamint pótküldöttet.

■ A vállalkozások nyilvántartásba vétele kapcsán kamarai részről felmerült az igény szakmai kollégiumok létrehozására, amelyet szükséges volt a kamara szervezeti felépítésébe beleépíteni, ezért az országos kamara szervei között új szervként jelennek meg a szakmai kollégiumok.

■ A szabályozásban további új elemként jelenik meg a kamarai tagsághoz nem kötött jogosultságot gyakorlók névjegyzéki nyilvántartásáért a költségekkel arányos éves díj megállapításának lehetősége. Az országos kamara feladatai kiegészülnek a továbbképzési szabályzat elfogadásával, valamint azzal, hogy a kamarai szakmai tagozatok a saját szakmai területüket illető ügyekben egyetértési jog helyett véleményezési joggal rendelkeznek.

■ A Kam. tv. összeférhetlenségi szabályai kiegészültek azzal, hogy nem lehet az országos kamara tisztviselője, bizottságának elnöke, szakmai tagozatának, szakmai kollégiumának vezetője, továbbá a területi kamara tisztviselője, bizottságának elnöke az, aki az építésügy irányításáért felelős központi közigazgatási szerv kormánytisztviselője, vagy a területi kamara illetékeségi területén építésügyi, építésfelügyeleti hatósági vagy főépítési feladatot ellátó köztisztviselő, kormánytisztviselő. Ezeknek az előírásoknak 2013. április 30-ig kell eleget tenni, vagyis az esetleg fennálló összeférhetlenséget megszüntetni.

A kettős kamarai tagság kényszerének megszüntetése érdekében a tagsággal és a tagok jogaival kapcsolatos új előírások kerültek a törvénybe, miszerint a kamarai tag egyidejűleg önkéntesen mindkét kamara tagja lehet, egyik területi kamarai tagsága esetén a másik területi kamara szakterületén is kérhet szakmagyakorlási jogosultságot. Ebben az esetben a két területi kamara állapodik meg az érintett tag tagdíjának megosztásáról.

■ Új elemként került a törvénybe, hogy két vagy több területi kamara az alapszabályukban szabályozottan egyesülés nélkül is létrehozhat és működtethet közös etikai-fegyelmi bizottságot. A bizottságba az együttműködő kamarák csak egyenlő arányban választhatnak tagot. A szabályozás alapvető célja a költségsökkentés volt, amely egyúttal az egységes gyakorlatot is elősegíti. Kiegészült a törvény azzal a rendelkezéssel, hogy nem vonható felelősségre az a tag, aki a kamarai törvénnyel vagy más jogszabályi rendelkezéssel ellentétes vagy attól eltérő kamarai szabályzati rendelkezés helyett a jogszabályi rendelkezések szerint járt el. Módosult a fegyelmi eljárás lefolytatására előírt határidő, a korábbi 120 napról 90 napra csökkent, továbbá a szakmai kamaráknak a fegyelmi eljárások egyszerűsítésére tett javaslata alapján megszüntetésre került a vizsgálóbiztos intézménye.

Budapest, 2013. március

Farkas Diána
építésügyi szabályozási referens

Energia- és költségmegtakarítás korszerű URSA hő- és hangszigetelési megoldásokkal

Új, modern Lindab könnyűszerkezetes megoldások

Lindab fejlesztések a BME együttműködésével

Hogyan lehet egy komplett könnyűszerkezetes Lindab épület fesztávolsága akár 18 méter?

Miért gazdaságos és előnyös egy felújítás, bővítés és átalakítás könnyűszerkezetes falváz-rendszerrel?
Mik az előnyei számszerűen?

Valamennyi Lindab könnyűszerkezetes tartórendszer alapeleme a nagyszilárdságú, tűzhorganyzott acél tekereslemezből hidegen hengerlés útján előállított vékonyfalú profilok családja (Z-, C-, U-szelvények), Lindabon belüli elnevezéssel a Construline termékcsoporthoz. Ezen gyártmányok alkalmazása garantálja a rendszerek pontos geometriáját, magas teherbírását, kis önsúlyát és tartósságát. A Lindab acél szerkezeti elemek felhasználásával kifejlesztett két megoldást ajánlunk szíves figyelmébe.

Construline perforált falváz-rendszer

Modern, gazdaságos és hatékony felújítás középületekhez, irodaházakhoz

A Construline csoportba tartozó perforált falprofilokból álló könnyűszerkezetes, szerelt falak kiválóan alkalmasak teherhordó falak és többszintes (acél vagy vasbeton) pillérváz épületek kiegészítő falainak a megvalósítására. A falszerkezet alkalmazási aktualitását elsősorban a középületekben (irodaházak, szállodák, iskolák, kórházak, stb.) való beépítések jelentik: új vagy meglévő pillérváz tartószerkezetben kiegészítő falaként, vagy meglévő épületek szintráépítéseként, bővítéseként nyílik leginkább lehetőség az előnyök, úgymint a gyors és száraztechnológiájú szerelés, a nagy teherbírás és a fokozott hőszigetelő képesség kiaknázására.

A teherhordó falváz fő szerkezeti elemei a függőleges C-profilú falvázoszlopok, amelyek alsó és felső vízszintesen futó, U-profilú sínbe kötnek be. A külső térelhatároló falak esetében az acél profilok perforált gerinccel készülnek (HRY, HSKY), a párhuzamosan eltoló kivágások a hőhíd-hatást jelentősen lecsökkentik, ezáltal a komplett, szilárd hőszigetelő anyaggal teljes magasságig kiegészített szerelt falszerkezet eredő hőátbocsátási tényezője kb. 1,5-szer kisebb (azaz jobb) lesz. Így a szigorodó energetikai előírásoknak is megfelelő, gazdaságos acélváz falszerkezet készíthető. A falpanel saját síkjában szükséges merevséget diagonál irányú acélszalagok vagy a megfelelően lerögzített burkolati építőelemek (pl. OSB, gipszrost, gipszkarton) biztosítják. A falváz-rendszer homlokzati burkolata többféle lehet, pl. vakolt hom-

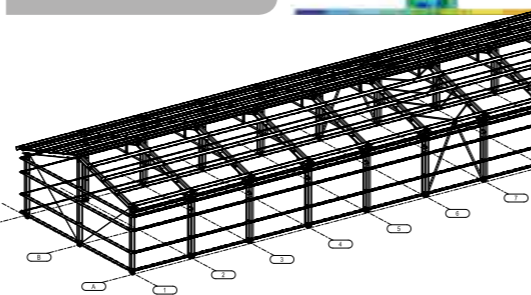
lokzati hőszigetelő rendszerek vagy átszellőztetett homlokzati burkolatok állnak rendelkezésre. A Lindab könnyűszerkezetes falak tervezése egyedi feladat, amelyhez számos gyártói eszköz áll a szakemberek rendelkezésére (teherbírási és hőtechnikai segédletek, táblázatok, szoftverek; továbbá tűzvédelmi és akusztikai laborbesztek eredményei).

A Lindab falszerkezetek műszaki előnyei mellett fontos hangsúlyozni az azokból következő gazdasági ill. gazdaságossági előnyöket, amelyekre napjainkban egyre nagyobb figyelmet fordít minden építető, beruházó. A kis önsúly eredményeképpen már az anyagszállítás is gazdaságosabb, az épület egészére nézve kisebb teher jut a tartószerkezetre és az alapozásra, így azok is kisebb mérettel készülhetnek. A jó hőszigetelő képesség révén, ugyanazzal a hőátbocsátási tényezővel (U-értékkel) rendelkező falakat összehasonlítva, a Lindab könnyűszerkezetes falak öszvastagsága kisebb, mint a hagyományos, égetett agyag vagy gázbeton falazóelemekből készülő szerkezeteké, így a belső hasznos alapterület nagyobb, az ingatlan piaci értéke magasabb! A száraztechnológiás, gyors szerelés révén a kivitelezési idő rövidebb, az üzemeltetés korábban elindulhat, a beruházás hamarabb megtérül.

A fenti szakmai és gazdaságossági előnyöket mutatja be részletesebben a Lindab Construline könnyűszerkezetes falváz-rendszer című legújabb, 2013-as kiadvány www.lindab.hu; www.lindab.hu/tervezoportal.

SBS Maxi - komplett épületrendszer 18 méteres fesztávolságra is

Közepméretű csarnokok teljesen tűzhorganyzott kivitelben, kis súllyal, gyors tervezéssel és gyors megvalósítással

C-profilból kialakított, osztott szelvényű rúdelemekből állnak, a megfelelő teherbírás és merevséget a keretsarokban elhelyezett könyörűd, valamint vízszintes vonórúd biztosítja, szintén a tűzhorganyzott C-profilok (250, 300, 350 profilmérettel) felhasználásával. A kapcsolatok kialakítása metrikus, anyás csavarokkal, illetve speciális hegesztett acél tartozékelemek (pl. lehorgonyzó-, ereszt-, gerincelemek) segítségével történik. A szerkezeti fejlesztés mellett a vékonyfalú acél profilokból álló főtartók Eurocode szerint végzett statikai méretezési eljárása is kidolgozásra került, korábban végrehajtott BME laborbesztek eredményei és újabb, fejlett numerikus (héjmodellen végzett anyagi és geometriai nemlinearitásokat is figyelembe vevő) számítások alapján. Az eredmények alapján, magyarországi terhek esetén a Lindab SBS Maxi épületrendszerrel elérhetővé válik a 18,0m-es szabad fesztávolság, a max. 6,0m-es vállmagasság, 3,0-6,0m közötti keretszítás mellett. Szigetetlen vagy hőszigetelt, trapézlemez vagy szendvicspaneles tető- és falburkolati rendszerekkel, az SBS Maxi épület fő alkalmazási területe a 250-2000m² alapterületű ipari és mezőgazdasági csarnokok köre, ahol a tartós tűzhorganyzott acél elemek használata, a gyors gyártás és szerelés, az egyszerű és gazdaságos építés kifejezetten fontos.

A Lindab SBS Maxi épületrendszer tervezése mindig egyedi, a konkrét építetói igények alapján történik az ajánlatadás, megrendelés esetén pedig a tartószerkezeti tervezés, a gyártás és szállítás (www.lindab.hu/csarnok; www.lindab.hu/sbs).

A Lindab SBS könnyűszerkezetes épületrendszer 1998 óta van jelen a hazai kínálatban. Először 3-6m fesztávú, 10-30m² alapterületű garázs, kerti tároló építésére volt alkalmas, majd a Budapesti Műszaki Egyetemmel (BME) közösen végzett folyamatos fejlesztések révén a szabad fesztávú fokozatosan növekedett 10m-re, majd 13m-re (~50-250m² alapterülettel). A nagyobb szabad belméretek révén az alkalmazási terület is kiszélesedett: ipari és mezőgazdasági raktárak, üzemek, műhelyek, sőt különböző kiszolgáló létesítmények (portaépületek, bemutató ill. oktató épületek) építésére is megfelelő lett az SBS épület. Az épületrendszer fő jellegzetessége a főtartó váz, amely a gyakorlatban megszokotthoz képest sűrűbb, 1m-es tengelyosztásban elhelyezett kétsuklós portálkeretekből épül fel, és valamennyi eleme vékonyfalú, hidegenhengerelt, tűzhorganyzott C-szelvény. A kapcsolatok a szelvények gerincének összefordítása és összecsavarozása révén különösen vannak kialakítva (LD6T önmetsző vagy M12 metrikus, hatlapfejű csavarokkal), a legegyszerűbb és leggyorsabb szerelhetőség érdekében. A másodlagos teherviselő elemek a tetőn kalapprofil lécezés (szelemen), míg az oromfalon C-profilú függőleges falvázoszlopok.

Az SBS épületek sikere és a piaci igények alapján, valamint a célirányos szakmai fejlesztéseknek köszönhetően, 2013-ban tovább bővül a komplett Lindab SBS épületrendszer. A főtartó vázszerkezetének kialakítása módosításra került, hogy lehetővé váljék a szabad fesztáv és belmagasság további növelése. Az ún. SBS Maxi főtartó keretek dupla

Új, modern Lindab könnyűszerkezetes megoldások

Lindab fejlesztések a BME együttműködésével

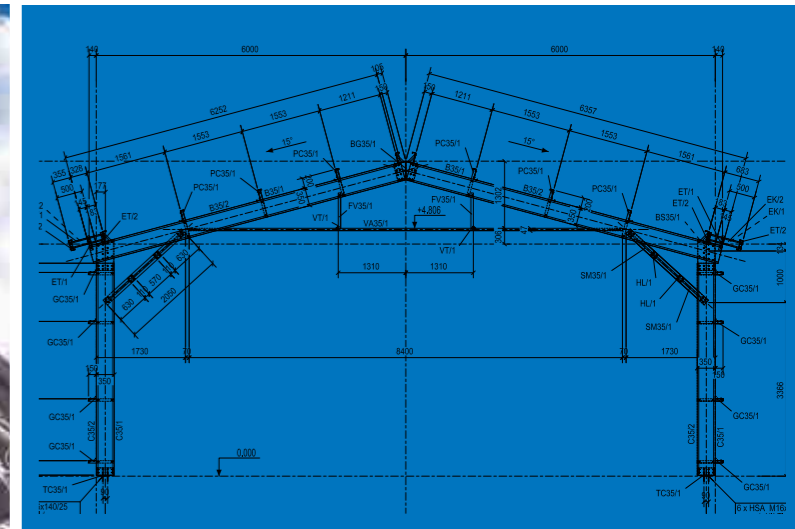
Lindab falvázrendszer

Miért gazdaságos és előnyös a felújítás, bővítés és átalakítás könnyűszerkezetes falvázrendszerrel?

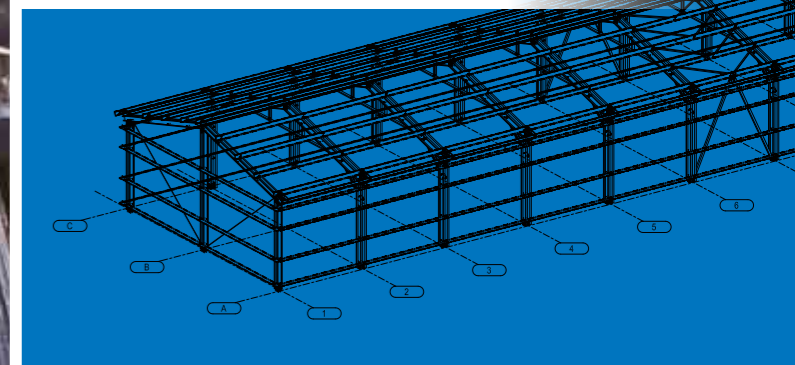
Mik az előnyei pontosan és számszerűen?

A Lindab perforált falszerkezetek műszaki előnyei mellett gazdasági ill. gazdaságossági előnyöket is nyújt az építetőknek, beruházóknak! A kis önsúly, az anyagszállítás, kisebb teher jut a tartószerkezetekre és az alapozásra, így kisebb mérettel tervezhető, építhető. A jó hőszigetelő képesség révén, ugyanazon U-értéknél a Lindab könnyűszerkezetes falak öszvastagsága kisebb, a belső hasznos alapterület nagyobb, a száraztechnológiás, gyors szerelés révén a kivitelezési idő rövidebb, mint a hagyományos falazott szerkezeteknél. Egyedi tervezői szolgáltatás: U-érték, hő- és páratechnikai kalkulátor!

Gazdaságossági szempontok és elemzések építetők, beruházók részére; Konkrét falszerkezeti mintapéldák elemző összehasonlítása; Hő- és páratechnikai kalkulátor SBS Maxi műszaki leírás és engedélyezési szintű keretrajkok

Lindab SBS Maxi

Hogyan lehet egy komplett könnyűszerkezetes Lindab épület fesztávolsága akár 18 méter?

A Lindab SBS Maxi könnyűszerkezetes épületrendszerrel elérhetővé válik a 18,0m-es szabad fesztávolság, max. 6,0m-es vállmagasság, 3,0-6,0m közötti keretszítás mellett. Kivitelezhető szigetetlen vagy hőszigetelt, trapézlemez vagy szendvicspaneles tető- és falburkolati rendszerekkel. Az SBS Maxi épület fő alkalmazási területe a 250-2000m² alapterületű ipari és mezőgazdasági csarnokok köre, ahol a tartós tűzhorganyzott acél elemek használata, a gyors gyártás és szerelés, az egyszerű és gazdaságos építés kifejezetten fontos.

www.lindab.hu/tervezoportal
www.lindab.hu/sbs

HOZZUK EGYÜTT TETŐ ALÁ!

Kerámia tetőcserép középületeinken

Két fordulós pályázat Creaton termékekkel tervezett és megvalósított középületek tervezői számára

ELSŐ FORDULÓ /TERVEZÉS/

MEGVALÓSULÁS ALATT ÁLLÓ ÉPÜLETEK

A zsűri és a kiíró megvalósulás előtt álló épületek tervein keresi a Creaton kerámia tetőcserép változatos felhasználási lehetőségeit, megvalósítási módjait, az egyszerűtől a legbonyolultabbig.

MÁSODIK FORDULÓ /KÉSZ ÉPÜLETEK/

MEGVALÓSULT ÉPÜLETEK

2012. január 1-je és 2013. november 8. között használatba vételi engedélyt kapott, Creaton termékkel megvalósult épületek tervezői pályázhatnak.

BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG

Marosi Miklós

*Ybl- és Pro Architectura díjas
építész,
az MMA rendes tagja*

Földes László

*Ybl-díjas építész
UIA Council tag*

Fülöp Zsuzsanna

*okl. építészmérnök,
egyetemi docens*

Kelemen Sándor

építészmérnök, Creaton

JELIGE: KÜLÖNLEGES MEGOLDÁSOK

Mindkét fordulóban a zsűri külön díjazhatja a tervező érdekesnek, tanulságosnak, példamutatónak, szakmailag előre mutatónak, a szakmai közvéleménnyel megosztandónak ítélt megoldásait.

BEADÁSI HATÁRIDŐK

ELSŐ FORDULÓ: 2013. április 30. - 24.00

MÁSODIK FORDULÓ: 2013. november 12. - 24.00

További információ: Build-Communication Kft. T: (23) 611-028, info@buildmarketing.hu

Pályázatok feltöltése: www.akcio.creaton.hu/palyazat

További információ a Creaton termékekről, tervezői CD igénylése (Archicadhez): info@creaton.hu, www.creaton.hu

CREATON
A TETŐCSERÉP

